

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Jekaterinos Šutovos,
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

Lizingas (finansinė nuoma): Lietuvos teismų praktikos vertinimas

Vadovas: asist. Lina Mikaloniene

Recenzentas: doc.dr. Algirdas Taminskas

Vilnius 2008

Turinys

Turinys	1
Įžanga	2
Lizingo samprata remiantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu	5
a) <i>Lizingo sąvoka ir jos esmė</i>	5
b) <i>Lizingo ištakos ir vystymosi procesas</i>	6
c) <i>Lizingo teisinė prigimtis</i>	7
d) <i>Lizingo požymiai</i>	19
e) <i>Lizingo formos</i>	22
f) <i>Lizingo rūšys</i>	25
g) <i>Lizingo sutarties šalys ir objektas</i>	27
h) a. <i>Lizingo sutarties šalys</i>	27
b. <i>Lizingo sutarties dalykas</i>	30
i) <i>Lizingo privalumai ir trūkumai</i>	32
Lizingo probleminių klausimų vertinimas Lietuvos teismų praktikoje	37
a) <i>Lizingo teisinių santykių kvalifikavimo problema ir lizingo gavėjo mokėjimo pareigos ir pareigos grąžinti lizingo objektą santykis</i>	37
b) <i>Esminis lizingo sutarties pažeidimas kaip pagrindas nutraukti lizingo sutartį</i>	39
c) <i>Lizingo sutarties prigimtis kaip dvišalio sandorio ir lizingo davėjo pareigos perduoti lizinguojamąjį daiktą turinys</i>	43
d) <i>Skolos perkėlimo instituto įtaka lizingo gavėjo teisių ir pareigų apimčiai</i>	54
e) <i>Draudimo sutartis finansinės nuomos teisiniuose santykiuose</i>	55
a. <i>Draudimo sutarties galiojimo klausimas, esant lizingo sutarties pažeidimui</i>	55
b. <i>Lizingo dalyko draudimo sutartis lizingo davėjo naudai</i>	57
c. <i>Lizingo davėjo praleisto ieškinio senaties termino santykis su draudimo išmokos išmokėjimu</i>	58
d. <i>Lizingo gavėjo amortizacijos funkcija ir išskolinimo pagal lizingo sutartį apskaičiavimas bei įskaitymas į draudimo išmoką</i>	60
f) <i>Lizingo gavėjo sudaromų sutarčių, kurių objektas yra lizingo dalykas, kvalifikavimo problema</i>	62
Išvados	65
Naudotos literatūros sąrašas	68
Santrauka	72
Summary	73

Ižanga

Pastaruoju metu tarp daugybės verslininko įvaldytų finansinių instrumentų lizingas tampa vis labiau populiarėjančiu reiškiniu. Įsigaliojus naujam Lietuvos Respublikos civiliniam kodeksui (toliau CK), įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į 1988m. gegužės 28d. Tarptautinės privatinės teisės instituto Romoje (*UNIDROIT*) priimtą Otavos konvenciją dėl tarptautinio finansinio lizingo (*UNODROIT Convention on International Financial Leasing*),¹CK XXX skyriuje įtvirtina naują teisinio reguliavimo požiūriu institutą – finansinės nuomos sutartį. Lizingo (finansinės nuomos) prigimtis skirtingai vertinama teisinėje literatūroje. Vieni autorių nuomone lizingo sutartis - tai atskira nuomos sutarties rūšis, turinti tam tikrus specifinius požymius, leidžiančius lizingo sutartį išskirti iš kitų nuomos sutarties rūšių kaip atskirą ypatingą nuomos sutarties rūšį. Kiti autoriai lizingo sutartį, skirtingai ne tipinę nuomos sutartį, sieja ne su dvišaliu, o trišaliu ar net daugiašaliu teisiniu sandoriu, o atskiri teoretikai pastarąją laiko visiškai savarankiška, su nuomos sutartimi nesusijusia sutartimi.² Priešingi vertinimai iš esmės sąlygoja lizingo sutartinių santykių pagrindines praktines problemas, pasireikiančias šią sutartį sudarančių šaliu teisiniais ginčais bei skirtingomis, nagrinėjant šiuos ginčus, Lietuvos teismų pozicijomis.

Darbo tikslas – išanalizuoti lizingo (finansinės nuomos) aktualius klausimus Lietuvos teismų praktikoje. Lizingo sutartiniams santykiams būdingas trišališkumas: lizingo bei pirkimo – pardavimo sutarčių ryšys - , reikalauja išsamios įstatyminės bei doktrininės bazės analizės tam, kad aiškiai ir pagrįstai įvertinti Lietuvos teismų pozicijas atskirais finansinės nuomos sutarties aspektais. Visapusiškam tikslo įgyvendinimui darbas yra sąmoningai padalijamas į dvi atskiras dalis: pirmoje siekiama detaliai atskleisti lizingo teisinę prigimtį, šią sutartį kvalifikuojančius požymius, leidžiančius atskirti lizingą nuo kitų, savo turiniu panašių civilinių teisinių sutarčių. Lizingo sutarties turinio atskirų elementų analizės dėka apibendrinami finansinės nuomos teisinių santykių subjektams teikiami pranašumai, išryškinami galimi trūkumai. Antroje dalyje pateikiama Lietuvos teismų praktikos analizė bei jos vertinimas, remiantis pirmoje dalyje išnagrinėta medžiaga, apimančia pamatinius doktrininis lizingo aspektus. Pagrindinis dėmesys, analizuojant Lietuvos teismų praktiką, yra skiriamas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau LAT) kaip galutinės civilinių bylų nagrinėjimo instancijos pozicijų vertinimui.

---

¹ Žr. <<http://www.unidroit.org/english/conventions/1988leasing/1988leasing-e.htm>>. 1998 m. Otavos Konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo (UNIDROIT Convention on International Financial Leasing). [žiūrėta 2008 03 10].

² БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006. С. 597-601.

Darbo objektas – lizingo (finansinės nuomos) sutartis ir Lietuvos teismų praktikos vertinimas esminiais lizingo sutartinių santykių klausimais. Lizingo teisinių santykių specifiškumas, iš esmės pasireiškiantis sutarties turinio problematika: finansinės nuomos šalių teisių ir pareigų visuma, - skatina doktrinių požiūrių lankstumą, tačiau Lietuvos Aukščiausiajam Teismui, formuojant vienodą teismų praktiką, yra svarbu įtvirtinti vieną iš jo paties argumentuotai pagrįstų pozicijų. Darbe, vertinant Lietuvoje egzistuojančius teismų praktikos pavyzdžius, yra siekiama savarankiškai išanalizuoti esančių pozicijų trūkumus bei teisiškai išgryninti atskirų pozicijų pranašumus, remiantis egzistuojančiais tarptautiniais bei nacionaliniais civilinės teisės šaltiniais ir teisine literatūra.

Darbe yra naudojami atskiri *tyrimo metodai*: sisteminis/loginis metodas – sistemiškai tarptautinių dokumentų ir CK normų analizei, leidžiančiai aiškiau suvokti teisinių santykių reguliavimo ypatumus, bendrųjų ir specialiųjų nuomos sutarties normų santykį, su finansinės nuomos sutartimi susijusių civilinių sutarčių reglamentavimo ypatumus, normų, reguliuojančių atskiras, su lizingo sutartimi susijusias civilines sutartis, tarpusavio panašumus bei skirtumus; dokumentų analizės ir apibendrinimo metodas: Lietuvos teismų praktikos analizei ir vertinimui; atitinkamų įstatyminių nuostatų nagrinėjimui ir apibendrinimui; teleologinis metodas – įstatymo leidėjo ir teismų pozicijų kryptingumui įvertinimui; ekonominio tyrimo metodas – finansinės nuomos teisinės prigimties bei sąryšio su atitinkamais ekonominiais parametrais atskleidimui, trišalių lizingo santykių modelio pagrindimui bei atitinkamos ekonominės naudos lizingo dalyviams nustatymui; lyginamasis/istorinis metodas – nagrinėjamų sutartinių santykių vystymosi apžvalgai, prigimtinių sutarties aspektų vertinimui, atskirų teisės šaltinių bei doktrinių pozicijų palyginimui.

Besikeičianti rinkos struktūra ir nacionalinės ekonomikos plėtra, mokslo ir technikos pažanga, investicijos, aukštas gamybos technologijos lygis, gaminių kokybė ir nacionalinės gamybos konkurencingumas, pasenusių gamybos įrenginių kaita, naujos technikos pardavimai ir jų apimtys didinimas – nuolat aktualūs verslo veiklos aspektai. Lizingas – verslo sutartis ir kiekvienas šios sutarties dalyvių yra suinteresuotas asmenine finansine nauda. Tarp lizingo dalyvių kylantys ginčai iš esmės yra sąlygoti specifine ir pakankamai sudėtinga tarpusavio teisinių ryšių struktūra. Darbo *ypatumas (originalumas)* yra tame, kad visapusiškai atskleisti minėtų sutartinių ryšių išskirtinumą, remiantis tarptautiniais bei nacionaliniais teisės aktais, teisės doktrina bei Lietuvos teismų suformuota praktika lizingo teisinių santykių klausimais.

Darbe yra naudojami įvairaus pobūdžio *šaltiniai*: CK kaip vienintelis lizingo sutartį reglamentuojantis teisės aktas Lietuvos Respublikoje, atskiri, su lizingo sutartiniais santykiais susiję įstatymai, specialioji literatūra, praktinė medžiaga, elektroniniai dokumentai. Vienu svarbiausiu šaltiniu, kurį iš esmės sąlygoja darbo temos pavadinimas („Lizingas: Lietuvos

teismų praktikos vertinimas“‘) yra teisminė medžiaga (ypač LAT pozicijos bei jų teisinis pagrindimas), tuo pačiu, siekiant detaliai atskleisti lizingo sutartinių santykiu specifiką, yra remiamasi periodinių teisinių leidinių straipsniais, kadangi, lyginant su teisiniais vadovėliais ar atskirų autorių darbais (knygomis), straipsniuose paprastai yra pateikiama gilesnė bei detalesnė nagrinėjamų sutartinių santykių analizė. Darbe naudojami rusų autorių darbai, kadangi Rusijos Federacijos valstybės lizingo sutarties reglamentavimas iš esmės yra identiškasis CK reglamentavimui, gausesnė teisinė literatūra, be to, darbo tikslas yra ne lizingo lyginimas su kitų valstybių teisės sistemos ypatumais, bet Lietuvos teismų praktikos vertinimas, remiantis įstatymine bei doktrinine medžiaga.

Lizingo samprata remiantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu

Lizingo sąvoka ir jos esmė

2001 m., liepos 1d. įsigaliojus naujam Lietuvos Respublikos civiliniam kodeksui (toliau – CK) šeštosios knygos „Prievolių teisė“ ketvirtoje dalyje prie atskirų sutarčių rūšių yra įtvirtinami finansinės nuomos sutartiniai santykiai.. Remiantis Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktika, lizingo sutartis yra apibūdinama „kaip šalių susitarimas, kuriuo viena iš jų (lizingo davėjas) įsipareigoja iš trečiojo asmens (pardavėjo arba tiekėjo) įsigyti nuosavybėn paprastai kitos šalies (lizingo gavėjo) nurodytą daiktą, pateikti šį daiktą (lizingo objektą) lizingo gavėjui laikinai, t.y. sutarto termino ribose, valdyti ir naudoti juo, o kita šalis (lizingo gavėjas) įsipareigoja priimti paprastai pardavėjo tiesiogiai jam perduotą lizingo objektą, naudoti jį pagal paskirtį ir sąlygomis, nustatytomis susitarimu, siekiant užtikrinti jo techninę būklę, atlikti reikiamus jo priežiūros, remonto darbus, sutartu laiku mokėti nustatyto dydžio periodines įmokas, o pasibaigus sutarties terminui, grąžinti lizingo objektą lizingo davėjui arba, sumokėjus visą sutartą kainą, įsigyti nuosavybėn, jeigu tai numatyta sutartyje“.³

Taigi lizingo sandorio esmė pasireiškia tuo, kad lizingo davėjas finansuoja lizingo gavėjo priimtą investicinį sprendimą, todėl neretai šis sandoris literatūroje yra apibūdinamas kaip finansinių paslaugų teikimo veikla. Šios veiklos pagrindu pranašumų įgyja ne tik lizingo davėjas, gaudamas atlygį už suteiktas savo paslaugas, bet ir kita šalis – lizingo gavėjas, kuris paprastai ir tampa šio sandorio iniciatoriumi, siekdamas valdyti ir naudoti daiktą, o tuo pačiu išsaugoti savo apyvartines lėšas, atlygindamas lizingo davėjui skirtus mokėjimus iš gaunamų pajamų. Būtent ekonominio naudingumo savybė, pasireiškianti per esminį lizingo gavėjo siekį ne įgyti daiktą nuosavybes teise, o jį naudoti, prisiimant su tuo susijusią riziką, leidžia finansinės nuomos sutartį įvardinti kaip atskirą finansinio tarpininkavimo rūšį.

Iš pateikto apibūdinimo galima išskirti pagrindinius finansinės nuomos sutarties šalių tarpusavio įsipareigojimus, kurių pagalba yra atskleidžiama šios specifinės sutarties teisinė prigimtis. Taigi tam, kad detaliau ir išsamiau įvertinti teismų praktiką lizingo teisinių santykių klausimais bei nuosekliai atskleisti lizingo sutarties esminius aspektus, yra svarbu išanalizuoti lizingo sutarties požymius, pateikti galimas lizingo sutarties pagrindines formas ir rūšis, įvertinti galimą lizingo sutarties subjektų ratą, atskirų šalių įgyjamus pranašumus ir dalyko specifiką.

---

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001m. birželio 21d. nutartis c.b. UAB „VB Lizingas“ v. Rimanto bagvilio komercinė įmonė, Nr. 3K-7-440/2001, kat.45.8.

Lizingo ištakos ir vystymosi procesas

Lizingo sandoriai yra žinomi dar III tūkstantmečio pr. Kr. pradžioje šumerų miestuose – valstybėse, tuo laikotarpiu tapusiais stambiais politiniais, ūkiniais ir prekybos centrais. II tūkstantmetyje pr. Kr. „Dievo vartų“ karalystės sostinėje Babilone viešai paskelbtuose Hamurabio įstatymuose, vėliau Justiniano darbuose (V–VI tūkstantmetis) mokslininkai atranda lizingo sutarties užuomazgų bei šią sutartį reguliuojančių normų kodifikaciją. Mokslininkai, nagrinėjantys istorinius dokumentus, paprastai remiasi nuosavybės teisiniais santykiais bei lizingo sutartį vertina kaip turto valdymą ir naudojimą kitokiu nei nuosavybės teisės pagrindu, t.y. turto valdymą nuomos būdu.⁴ Manytina, jog šis požiūris nėra pakankamai teisingas, kadangi lizingo sutartis pasižymi specifiniais požymiais, leidžiančiais ją išskirti iš kitų nuomos sutarties rūšių.

Lizingo sąvoka yra kildinama iš anglų kalbos žodžio „to lease“ (nuomoti(s), iš(si)nuomoti). Dauguma užsienio teoretikų lizingo operacijos atskaitos tašku laiko 1877m., kai JAV kompanija „Bell Telephone Company“ nusprendė ne pardavinėti telefono aparatus, o juos išnuomoti. Pirmoji specializuota kompanija lizingo srityje – „United States Leasing Corporation“ – buvo įkurta SanFranciske 1952m. (JAV), Europoje – Diuseldorfe. XX a. antroje pusėje lizingas tvirtai įsitvirtina Vakarų Europoje ir Japonijoje, suteikdamas ekonomiškai naudingą galimybę finansinėms organizacijoms investuoti savo lėšas į gamybinių įmonių veiklą, t.y. pastarųjų prašymu įsigyti atitinkamą įrangą, įrenginius bei perleisti gamybą užsiimančiam asmeniui įgytą nuosavybę nuomos pagrindu.

Minėtu laikotarpiu tiek JAV, tiek Vakarų Europoje trišalę lizingo sistemą itin skatino geležinkelių transporto raida. Geležinkelių kompanijos, siekdamos išvengti didelių piniginių išlaidų, vengė sudarinėti paprastas pirkimo – pardavimo sutartis, pirmenybę teikdamos traukinių, sąstatų bei kitų transporto priemonių naudojimui nuomos pagrindu. Aktyvus bei akivaizdžiai pelningas suinteresuotumas skatino šalis „bendradarbiauti“ tarpusavyje, kūrėsi specifinė investavimo sistema: finansinė kompanija, suinteresuota naudingu savo piniginių lėšų panaudojimu, pirko iš konkrečios transporto priemonės gaminančios kompanijos, suinteresuotos savo produkcijos realizavimu, transporto priemones bei kitą įrangą pagal konkretų eksplotuojančios įmonės užsakymą. Laipsniškai vystėsi klasikinė trišalio lizingo koncepcija.

Iki 1970m. JAV lizingo būdu buvo įprasta nuomoti iš esmės tik brangiai kainuojančią techniką: lėktuvus, traukinius, sunkvežimius. Pokyčius lizingo rinkoje sąlygojo 1970m. priimtas

---

⁴ ШЕЛЕНКОВ В.Г. Учет лизинговых операций и анализ их эффективности. Москва: Экзамен, 2005. С.9.

įstatymas „Bank Holding Company Act“, kurio pagrindu bankams buvo suteikta teisė kurti atskirus filialus arba specializuotus skyrius, teikiančius tame tarpe ir lizingo paslaugas. Bankinės infrastruktūros ir stambių įmonių sąveika sparčiai skatino visuomeninį interesą. Bankai drąsiai investavo lėšas į lizingu užsiimančių įmonių veiklą. JAV vyriausybė skatino investicijas į naujos įrangos ir gamybinės bazės atnaujinimą. Taigi paskutiniaisiais dešimtmečiais lizingas yra laikomas strategiškai svarbia pasaulinės ekonominės politikos dalimi.⁵

Lizingo teisinė prigimtis

Teisinėje literatūroje yra pakankamai plačiai diskutuojama dėl teisinės lizingo prigimties.⁶ Finansinės nuomos teisinių santykių specifika lemia skirtingų nuomonių atsiradimą, teisiškai pagrindžiančių lizingo teisinės prigimties įvairiapusiškumą. Vienų autorių nuomone lizingo sutartis – tai savarankiška nuomos sutarties rūšis, pasižyminti išskirtiniais, šiai nuomos sutarties rūšiai būdingais *požymiais*, kurie ne tik leidžia lizingo sutartį teisiškai atskirti nuo kitų nuomos sutarties rūšių, bet ir suteikia savarankiškumo pobūdį.⁷ Ši pozicija iš esmės atsispindi ir LR CK atitinkamose, nuomos teisinius santykius reglamentuojančiose normose. Kiti autoriai lizingo sutarties teisinės prigimties vertinimą sukoncentruoja į lizingo sutarties *teisinių santykių trišališkumo (daugiašališkumo) modelį*, lyginant su kitomis nuomos sutarties rūšimis. Doktrinoje galima atrasti ir radikalesnių pozicijų, tvirtinančių, jog lizingo sutartis – tai visiškai atskira civilinių teisinių santykių sutarčių rūšis, išsiskirianti savo savarankiškumu ne tik kitų civilinių sutarčių, bet ir pačios nuomos sutarties kontekste⁸.

Analizuojant skirtingus lizingo teisinės prigimties vertinimus, yra svarbu apibrėžti *lizingo sąvokos terminologiją* ne tik teisinėje, bet ir ekonominėje srityje. Kaip antai rusų teoretikas V. Gazmanas, savo darbuose akcentuodamas ekonominį lizingo sutarties aspektą, pažymi, kad „lizingo teisinių santykių procese pasireiškia visuma nuosavybės teisinių santykių, susiklostančių dėl nuosavybės judėjimo tarp lizingo teisinių santykių šalių. Lizingas, neatsiejamai susijęs tiek su teisiniais, tiek su ekonominiais aspektais, pasireiškia verslo veikla, nukreipta į laikinai laisvų ar specialiai tam įgytų finansinių lėšų investavimą, sudarant finansinės nuomos (lizingo) sutartį, pagal kurią lizingo davėjas įsipareigoja įsigyti nuosavybės teise lizingo gavėjo iš anksto nurodytą

---

⁵ Лизинг за рубежом. Жр.< <http://www.likostroy.ru/Leasing/abroad.php>>. [žiūrėta 2008 03 08].

⁶ Жр.: Гражданское и торговое право капиталистических государств. Москва: „Международные отношения“, 1993. С.342-343.

⁷ Комментарий части второй гражданского кодекса Российской Федерации. Москва: Гардарика, 1996. С. 98.

⁸ БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006, С. 606-616.

turtą iš konkretaus pardavėjo ir perduoti laikinam naudojimui verslo tikslais minėtą nuosavybę lizingo gavėjui už sutartyje aptartą mokesť.⁹

Svarbu pažymėti, kad lizingo sąvoka yra daugiareikšmė:

- 1) lizingas suprantamas kaip viena iš verslo veiklos rūšių;
- 2) kaip viena iš investavimo (kreditavimo) formų;
- 3) visuma su lizingo operacijomis susijusių teisinių santykių, įskaitant teisinius santykius, susijusius su lizingo davėjo įsipareigojimais;
- 4) teisiniai santykiai, susiję su lizingo objekto įsigijimu (pirkimo – pardavimo sutarties sudarymas);
- 5) tiesioginis lizingo sandoris tarp lizingo davėjo ir lizingo gavėjo.

Lizingo sąvokos daugiareikšmiškumą iš esmės lemia tai, jog lizingas plačiąja prasme yra priskiriamas *ekonominei – teisinei kategorijai*. Praktikoje dauguma prievolių yra ne asmeninio, o turtinio pobūdžio, kadangi didelę dalį civilinės teisės reglamentuojamų santykių sudaro būtent turtiniai santykiai (CK 1.1str. 1d.)¹⁰. Šis aspektas lemia prievolės kaip vienos iš civilinių teisinių santykių rūšių ekonominį turinį – reikalavimo teisės ir pareigos turtinį pobūdį. Prievolė savo ruožtu tampa teisine kapitalo apyvartos forma, o prievolės vykdymas dažniausiai yra turtinio pobūdžio veiksmai – turto plačiuoju požiūriu (t.y. ne tik materialių daiktų, bet ir daiktinių teisių, pinigų ir pan.) perdavimas. Pagrindine prievolės, kaip „teisinių pančių, dėl kurių mes esame verčiami ką nors atlikti pagal savo valstybės įstatymus“ („obligatio est iuris vinculum, que necessitate admstringimur alicius solvendae rei secundum nostrae civitatis iura“ – Justiniano formuluotė), funkcija tampa turto ir kitų vertybių, turinčių ekonominę vertę, perkėlimas iš vieno asmens – skolininko- ūkio srities į kito asmens – kreditoriaus – ūkio sritį. Ši aplinkybė yra pavirtinama faktų, jog didžiąją dalį šiuolaikinės prievolių teisės sudaro teisės normos, reglamentuojančios prievoles, atsirandančias iš sutarčių (CK 6.305str. – 6.1018str.). Taigi prievolės kaip teisinės verslo formos samprata įtakoja prievolių santykių susidarymo bei jų reglamentavimo pagrindinį tikslą - atitinkamų ekonominių poreikių patenkinimą.¹¹

Taigi analizuojant lizingo sąvokos daugialypiškumą, yra akivaizdu, kad doktrininiu požiūriu tai leidžia lanksčiau interpretuoti lizingo teisinę prigimtį, tačiau teisinio reguliavimo aspektu, ypač vertinant LAT praktiką, neretai sukelia lizingo teisinių santykių kvalifikavimo bei kitas, su šiuo teisinių santykių turiniu susijusias problemas.

⁹ ГАЗМАН В. Д. Лизинг: Теория, практика, комментарии. Москва, 1997, С.21.

¹⁰ LIETUVOS TEISĖS UNIVERSITETAS. Civilinė teisė, bendroji dalis, pirmas tomas, vadovėlis. Vilnius: 2004, p. 39.

¹¹ Žr. MIKELĖNAS V. *Prievolių teisė, pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 36-39.

Tam, kad išvengtų lizingo sąvokos nevienareikšmiškumo, M. Braginskis siūlo teisinėje literatūroje naudoti *atskirus lizingo kaip ekonominio – teisinio reiškinių terminus*, priklausomai nuo to, kuriuo aspektu pasireiškia su lizingo operacija susiję santykiai: „Norint apibrėžti atskirą verslo veiklos rūšį, ji gali būti įvardijama kaip „lizingo veikla“, išskirtinė investavimo forma – kaip „lizingo investicijos“. Visuma teisinių santykių, susijusių su lizingo veikla – „lizingo operacijos“ (ypač kalbant apie bankų bei kitų kredito įstaigų veiklą). Teisinius santykius, kurių metu lizingo davėjas lizingo gavėjo nurodymu sudaro lizingo objekto pirkimo – pardavimo sandorį bei perduoda minėtą daiktą lizingo gavėjui nuomos pagrindu, yra teisingiausia apibrėžti kaip pirkimo – pardavimo ir lizingo objekto finansinės nuomos sutartis“.¹² M. Braginskis tuo pačiu pabrėžia bendrą finansinės nuomos sutarties sudarymo tikslą – verslo tikslą – , kuris leidžia lizingo teisiniuose santykiuose išskirti tris savarankiškus šių teisinių santykių dalyvius: lizingo davėją, lizingo gavėją ir lizingo objekto pardavėją.

Analizuojant lizingo teisinių santykių pobūdį, tiek doktrinoje, tiek teismų praktikoje iškyla šių teisinių santykių kvalifikavimo problema: dvišalio ar trišalio (daugiašalio) lizingo teisinio santykio modelio klausimas. *Trišalę lizingo teisinių santykių koncepciją* iš esmės objektyviai pagrindžia susiklostantys nuosavybės teisiniai santykiai bei bendras visų šalių ekonominis tikslas: pirmoji šalis - lizingo gavėjas, plėtodamas verslą ir neturėdamas pakankamai lėšų atitinkamam turtui (įrangai) įsigyti ar jausdamas trumpalaikį minėto turto (įrangos) panaudojimo poreikį versle, kreipiasi į kitą šalį – lizingo davėją, prašydamas įsigyti reikiamą įrangą nuosavybės teise iš konkretaus nurodyto trečiojo asmens – pardavėjo ir perduoti jam atlygintinai nuosavybės teise įsigytą turtą laikinai valdyti ir naudotis. Akivaizdu, jog pirkimo – pardavimo sutarties pagrindu atsirandantys nuosavybės teisiniai santykiai yra sąlygoti išankstiniu lizingo gavėjo prašymu, t.y. iš anksto numatyta lizingo operacijų veiksmų seka. Klasikinis finansinės nuomos modelis siekia aprėpti kuo didesnę praktikoje egzistuojančių santykių įvairovę, todėl šiai sąvokai turėtų būti taikomas plečiamasis, o ne siaurinamasis aiškinimas¹³. *Būtent ekonominiame lizinginių operacijų kontekste trišalis lizingo teisinių santykių modelis pakankamai aiškiai atskleidžia kryptingą finansinės nuomos veiklos mechanizmą, pasireiškiantį finansiniu lizingo teisinių santykių šalis vienijančiu interesu.*

---

¹² БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006, p.596.

¹³ LISAUSKAS, G. Finansinės nuomos sąvoka pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą. *Jurisprudencija*, 2000, t. 34 (26); 14-20, p. 15.

Dvišalis lizingo teisinių santykių modelis yra griežtesnis, nepakankamai lankstus doktrininiu požiūriu, tačiau logiškai ir sistemingai pagrįstas. Minėtos pozicijos šalininkų nuomone lizingas – tai dvišalis (ne daugiašalis) sandoris, neatsiejamai susijęs su kitu savarankišku sandoriu (lizinguojamojo objekto pirkimo – pardavimo sutartimi). Rusų teoretikas A.Ivanovas, vertindamas trišalį lizingo teisinių santykių modelį, pateikia elementarų, bet tuo pačiu iš esmės nenuginčijamą, teisiniu formalizmu paremtą paaiškinimą: „Trišalės koncepcijos aiškumas turi savų trūkumų. Dviejų skirtingų teisinių santykių tarp lizingo davėjo ir lizingo gavėjo iš vienos pusės bei santykių tarp lizingo davėjo ir lizinguojamojo daikto pardavėjo iš kitos pusės mechanizmas yra artimas klasikiniam dvišalio sandorio reglamentavimui. Minėtų sandorių dalyviai kartu neturi tapačių teisių ar pareigų“¹⁴, t.y. nėra bendrų įsipareigojimų, rodančių daugiašališkumo pobūdį.

Lizingo teisinių santykių dvišališkumą iš esmės sąlygoja formalus, įstatymo leidėjo įtvirtintas atskirų civilinių teisinių sutarčių reglamentavimas. Klasikinis lizingas tarpusavyje sieja tris atskirus asmenis: lizinguojamojo daikto pardavėją (gamintoją), busimąjį lizinguojamojo daikto savininką – lizingo davėją ir lizingo gavėją, tačiau minėti subjektai tuo pačiu metu nesudaro bendro daugiašalio sandorio, pasižyminčio abipusėmis teisėmis ir pareigomis. Laipsniškai susiklostančių teisinių santykių kvalifikavimas yra siejamas su atskiromis civilinėmis teisinėmis sutartimis: lizingo teisinių santykių dalyviai tarpusavyje yra susiję ne vienu daugiašaliu sandoriu, o dviem savarankiškoms sutartimis – finansinės nuomos ir pirkimo – pardavimo sutartimis.

Tarpinė analizuojamų klausimų *pozicija*, kurios pagrindu lizingo teisiniai santykiai atsiranda dviejų atskirų sutarčių pagalba, iš esmės yra paremta dvišaliu lizingo teisinių santykių modeliu. Atskirų civilinių sutarčių atsiradimas sąlygoja visumą tarpusavio teisinių ryšių tarp sudarytų sutarčių dalyvių: lizingo davėjo, lizingo gavėjo, lizinguojamojo daikto pardavėjo (gamintojo). „Finansinės nuomos sutartis pasižymi dvišaliu pobūdžiu, tačiau lizingo teisinių santykių sistema - daugiašalis sandoris“¹⁵

Taigi vertinant lizingo teisinę prigimtį *išimtinai CK kontekste*, sutartis tarp lizingo davėjo ir lizingo gavėjo turėtų būti laikoma esminiu ir iš esmės vieninteliu įstatymo leidėjo įtvirtintu *dvišaliu sandoriu*. Tačiau atsižvelgiant į pakankamai sudėtingą lizingo prigimtį, siekiant teisinio aiškumo, iš esmės būtų neprotinga apsiriboti vien tik pažodiniu įstatymo leidėjo tekstu: *vertinant*

¹⁴ БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006. С. 597.

¹⁵ БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006. С. 598.

finansinės nuomos teisinę prigimtį, klasikinis lizingo teisinių santykių trišališkumas reikalauja teisinio lankstumo.

Trišalio modelio samprata lizingo teisiniuose santykiuose galėtų būti taikoma, vertinant susiklostančių santykių visumą, t.y. tiek lizingo, tiek pirkimo – pardavimo sutartis bendrai, analizuojant minėtų pagrindinių trijų dalyvių teises ir pareigas, tarpusavio atskirus ryšius. Finansinė nuomos sutartis iš esmės neapima daugiašaliam sandoriui būdingo bendro valios išreiškimo, siekiant to paties rezultato. Daugiašalio sandorio dalyvis yra savarankiška šio sandorio šalis, turinti teises ir pareigas visiems kitiems sandorio dalyviams.¹⁶ Sisteminė CK atskirų sutarčių rūšių normų analizė akivaizdžiai parodo, kad įstatymų leidėjas yra įtvirtinęs dvi atskiras civilines sutartis: finansinę nuomą (CK XXX skyrius) ir pirkimą - pardavimą (CK XXIII skyrius). Daikto nuoma bei iš anksto numatytas lizinguojamojo daikto pirkimas liudija sandoriuose dalyvaujančių asmenų veiksmų kryptingumą, atitinkamą teisinę praktiką (sutarčių sudarymo) tam tikroje investicijų ekonominėje srityje. Tačiau šios dvi sutartys, netgi esant itin glaudžiam jų tarpusavio ryšiui, yra teisiškai savarankiškos ir jų pagrindu nėra ir negali būti sukuriamas šių sutarčių dalyvius apimantis trišalis sandoris.

Detaliai analizuojant teisinę lizingo prigimtį bei lizingo teisinių santykių struktūrą, teisės doktrinoje galima sutikti nuomonių, teigiančių, jog lizinguojamojo daikto *pirkimo – pardavimo sutartis – tai sutartis trečiojo asmens naudai* (CK 6.190str.)¹⁷. Remiantis CK 6.190str. 1d., sutartis neturi ir negali turėti įtakos trečiųjų asmenų teisėms ir pareigomis, tačiau viena iš išimčių yra numatyta CK 6.191str. Minėtoje sutartyje yra nurodoma, kad sutartis turi būti vykdoma trečiojo asmens naudai, t.y. sudaryta sutartis nustato skolininko pareigą vykdyti sutartį ne kitos šalies, o trečiojo asmens naudai: pardavėjas (skolininkas) įsipareigoja perduoti lizinguojamąjį daiktą ne pirkėjui (kreditoriui), bet trečiajam asmeniui – lizingo gavėjui, kurio naudai įtvirtinama atitinkama sutarties sąlyga. Trečiojo asmens naudai sudarytai sutarčiai būdinga tai, jog asmuo, kurio naudai turi būti vykdoma sutartis, turi teisę kartu su kreditoriumi reikalauti įvykdyti sutartį. Trečiajam asmeniui yra sukuriama reikalavimo teisė, kuri nėra sukuriama sutartyse, kurios yra

---

¹⁶ MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS. PAPIRTIS L.V *Civilinė teisė, bendroji dalis, antras tomas, vadovėlis*. Vilnius:2005, p. 22.

¹⁷ БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006, С. 612.

tiesiog vykdomos kitam trečiajam asmeniui¹⁸. Šiuo atveju reikalavimo teisę išsaugo tik kreditorius, tiesioginis sutarties dalyvis.

Teisę reikalauti įvykdyti trečiojo asmens naudai sudarytą sutartį turi du asmenys: ir kreditorius, ir trečiasis asmuo – naudos gavėjas (nebent įstatymas ar sutartis numatytų kitokias taisykles). Taigi CK 6.573str. turinys iš esmės atitinka sutarties trečiojo asmens naudai esmę: lizingo gavėjas, asmuo, kurio naudai yra sudaroma pirkimo – pardavimo sutartis, turi teisę pareikšti tiesiogiai pardavėjui visus reikalavimus, atsirandančius iš lizingo dalyko pirkimo – pardavimo sutarties (dėl turto kokybės ir komplektiškumo, perdavimo terminų, sumontavimo kokybės ir pan.), be to, lizingo gavėjas ir lizingo davėjas (pirkėjas pagal pirkimo – pardavimo sutartį) turi pardavėjui solidariosios prievolės kreditorių teises ir pareigas, t.y. reikalavimo teisė yra bendra abiem prievolės kreditoriams. Prievolių daugeto ir reikalavimo teisės bendrumo koncepcijų, pripažįstančių faktą, jog visų šių prievolių dalykas ir pagrindas bendras, derinys rodo solidariųjų kreditorių teisinę padėtį, kai kiekvienas iš jų yra ir visos prievolės šalis visa savo teisių (ir pareigų) apimtimi¹⁹.

Taigi lizingo sutarties pagrindu lizingo gavėjui suteikiama reikalavimo teisė lizinguojamojo daikto pardavėjui, asmeniui, tiesiogiai nesudariusiam su lizingo gavėju jokios konkrečios tarpusavio įsipareigojimu sutarties, iš esmės teisiškai pagrindžia trečiojo asmens naudai sudaromos sutarties koncepcijos pritaikomumą su lizingo sutartimi glaudžiai susijusiai pirkimo – pardavimo sutarčiai.

Vertinant lizingo teisinę prigimtį, galima kelti klausimą dėl lizingo sutarties savarankiškumo lygmens: lizingas kaip nuomos sutarties viena iš rūšių (CK reglamentavimas) arba visiškai savarankiška civilinė teisinė sutarties rūšis (*sui generis*).

Dauguma autorių, remdamiesi sisteminiu požiūriu nuoseklia įstatymo leidėjo pozicija, lizingo sutartį yra linkę laikyti viena iš nuomos sutarčių rūšių – finansine nuoma (CK XXX skyrius). Ši pozicija paprastai yra grindžiama specifiniais, šiame darbe aptartais lizingo sutarties požymiais, leidžiančiais finansinės nuomos sutartį pagrįstai išskirti į atskirą nuomos sutarties rūšį. Lemiančiu kriterijumi tampa lizingo davėjo ir pardavėjo teisių ir pareigų santykis. Remiantis bendrosiomis nuomos sutarties nuostatomis, lizingo davėjas neturi esminės nuomotojo pareigos perduoti daiktą nuomininkui (CK 6.483str. 1d.). Pagal finansinės nuomos sutartį lizingo dalyko perdavimo (jei ko kito nenumato sutartis) pareiga tenka pardavėjui, t.y. subjektui,

---

¹⁸ LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO KOMENTARAS, šeštoji knyga, prievolių teisė. Vilnius: Justitia, 2003, p. 246.

¹⁹ MIKELĖNAS V. *Prievolių teisė, pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002, p.130.

nedalyvaujančiam lizingo sutarties sudaryme. Nuomos sutarties pagrindinių įsipareigojimų perkėlimas kitam subjektui lizingo sutarties atveju leidžia minėtą sutartį priskirti atskirai nuomos sutarčių rūšiai – finansinei nuomai.

Analizuodami lizingo sutarties unikalumą, kai kurie autoriai teigia, kad finansinės nuomos sutartis – tai *sui generis* sutartis²⁰. Ši pozicija yra grindžiama specifine lizingo teisinių santykių prigimtimi bei išskirtiniu šių santykių teisiniu reglamentavimu. Akcentuojama atskirų civilinių teisinių sutarčių elementų visumos sąveika: nuomos, pirkimo – pardavimo, paslaugų teikimo, draudimo sutarčių, - kuri savo ruožtu formuoja ypatingą lizingo teisinių santykių turinį.²¹

Manytina, jog pastaroji pozicija iš esmės paremta grynai teoriniais, vertinamaisiais argumentais.

Pirma, lizingo sutarties išskyrimas įstatyme į atskirą civilinę teisinę sutartį iš esmės tebūtų mechaniniu žingsniu, neatsižvelgiant į CK sistematiškumą. Nuomos sutartį reglamentuojančių normų loginės sekos išskaidymas tereikštų doktrininį laimėjimą. Įtvirtinus įstatyme savarankišką lizingo sutartį, bet kuriuo atveju neišvengiamai dubliuotūsi bendrosios nuomos sutartį reglamentuojančios normos. Vertinant lizingo sutarties teisinę prigimtį, neatsirastų nei praktinės naudos, nei didesnio teisinio aiškumo.

Antra, *sui generis* sutarties šalininkai lizingą prilygina trišaliam sandoriui, kurio pagrindu atsiranda bendras lizingo dalyko perdavimo įsipareigojimas, siejantis pardavėją, lizingo davėją ir lizingo gavėją. Akivaizdu, jog trišalio sandorio atveju lizingo sutarties atskiras reglamentavimas, apeinant nuomos sutarties rūšis, taptų iš esmės teisiškai pagrįstu: specifinis objektas, specifinis trišalis subjektų ratas. Tačiau, kaip jau buvo aptarta, minėtas trišališkumo aspektas būdingas tik lizingo teisinių santykių visumai, susidedančiai iš dviejų atskirų dvišalių sandorių: finansinės nuomos bei pirkimo – pardavimo sutarties, kuri savo ruožtu gali būti vertinama kaip sutartis trečiojo asmens naudai. Remiantis CK 6.483str. 1d. nuomotojas privalo perduoti nuomininkui sutarties sąlygas bei daikto paskirtį atitinkančios būklės daiktą. Bendrosios nuomos sutarties nuostatos, reglamentuojančios nuomos sutarties šalių teises ir pareigas, iš esmės yra detalizuojamos lizingo sutarties atveju, atsižvelgiant į lizingo sutarties specifiką. Lizingo davėjas, skirtingai nei paprastosios nuomos atveju, yra įpareigotas lizingo gavėjo pirmiausia įsigyti pastarojo nurodytą lizingo dalyką iš konkretaus pardavėjo, t.y. įsigyti nuosavybės teisę į lizinguojamąjį daiktą ir tapti jo savininku tam, kad vėliau įgyvendinti

---

²⁰ Гражданское и торговое право капиталистических государств. Москва: „Международные отношения“, 1993. С. 343.

²¹ БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006. С. 601.

nuomotojo teises ir pareigas. Šiuo atveju *nuosavybės teisiniai santykiai tampa skiriamuoju paprastosios ir finansinės nuomos sutarčių požymiu, kurio teisinio svorio iš esmės nepakaktų tam, kad lizingo sutartį pripažinti atskira, nuomos sutarties rūšimi neesančia civiline teisine sutartimi.*

Trečia, įtvirtinimas CK atskirų, savarankiškų civilinių teisinių sutarčių rūšių yra grindžiamas sutarties objekto, subjekto, teisinio santykio turinio ypatumais. Civilinių sutarčių rūšių įtvirtinimas paprastai remiasi atskirų sutarties elementų praplėtimu ar susiaurinimu, atskirų sutarties rūšių teisinių santykių turinio pakeitimais: finansinės nuomos sutarties atveju lizingo davėjui sukuriama papildoma pareiga įsigyti lizingo dalyką, t.y. pirma, įgyti savininko statusą, antra, įgyvendinti nuomotojo (lizingo davėjo) funkcijas.

Lyginant lizingo sutartį su bendrosiomis nuomos sutarties nuostatomis, esminiai skirtumai iš esmės pasireiškia objekto specifikoje. Lizingo sutarties dalyku gali būti bet kokie nesunaudojamieji kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai, išskyrus žemę ir gamtos išteklius: pastatai, speciali technika, įranga, transporto priemonės, lėktuvai ir kita. Plačią objekto įvairovę iš esmės sąlygoja ekonominis lizingo sutarties aspektas, t.y. teisiškai įtvirtintas grynai finansinis verslininkų suinteresuotumas. Lizingas – tai ekonominių ir teisinių santykių visuma, kurios pagrindu lizingo davėjas įsipareigoja lizingo gavėjo naudai.²²

Taigi lizingo sutarties „savarankiškumas“ nėra pagrįstas nei teoriniu, nei praktiniu požiūriu. Įstatymų leidėjas iš esmės pasirinko teisingą lizingo sutarties įtvirtinimo būdą kaip atskirą nuomos sutarties rūšį. Finansinės nuomos požymių ypatumai, sutartinių teisinių santykių trišališkumo pobūdis bet kuriuo atveju nėra pakankamas kriterijus „savarankiškam įsitvirtinimui“. Minėti aspektai tik dar kartą paliudija lizingo kaip atskiros nuomos sutarties rūšies specifiškumą.

Detaliai išanalizavus lizingo teisinės prigimties aspektus, svarbu pabrėžti, kad įvairiuose valstybėse dėl jose veikiančių teisės sistemų ypatumų lizingo teisinis reguliavimas yra kiek skirtingas. Taigi tarptautiniu mastu 1980m tarptautinės privatinės teisės institutas Romoje (UNIDROIT) parengė vieningas lizingo nuostatas. 1988. gegužės 28d. buvo priimta Otavos konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo (UNIDROIT Convention on International Financial Leasing). Lietuvos Respublika nėra ratifikavusi Konvencijos, tačiau sutartiniai lizingo santykiai CK yra reglamentuojami atsižvelgiant į 1988m. Otavos konvencijos nuostatas.

---

²² Žr. <http://www.cfin.ru/management/finance/capital/leasing_deal.shtml>. Александрович М.М. Лизинг. Все, что стоит знать о лизинге. [žiūrėta 2008 03 07].

1988 m. Otavos konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo

Daugelyje šalių, ypač tarptautinio bendradarbiavimo sferoje plačiai paplitęs lizingo operacijų skaičius bei atskirų valstybių teisės aktų neatitikimai paskatino bendrą normų, reglamentuojančių tarptautinės finansinės nuomos aspektus, sukūrimą. 1988m. gegužės 28d. Tarptautinio privatinės teisės unifikavimo instituto rėmuose buvo priimta Otavos Konvencija „Dėl tarptautinio finansinio lizingo“. Konvencija yra *aktuali ir naudinga ne tik kolizinių normų sąvadu, sprendžiant teisės taikymo klausimus, ji pateikia išsamią tarptautinės finansinės nuomos sampratą ir būdingus šiai sutarčiai požymius, kas yra ypač svarbu derinant bei unifikuojant skirtingų šalių teisės normas.*

Remiantis Konvencijos nuostatomis, tarptautinis finansinis lizingas yra suprantamas kaip sandoris, kuriuo viena šalis (lizingo davėjas) pagal kitos šalies (lizingo gavėjo) nurodymus sudaro sutartį (tiekimo / pardavimo sutartį) su trečiuoju asmeniu (tiekėju / pardavėju), kurios pagrindu lizingo gavėjas, jo paties sulygtomis sąlygomis, įgyja tam tikrus įrenginius, kitus kilnojamus ar nekilnojamus daiktus. Vėliau yra sudaroma lizingo davėjo ir lizingo gavėjo sutartis (lizingo sutartis), kurios pagrindu lizingo gavėjas įgyja naudoti teisę į nurodytus daiktus.

Konvencijoje yra įtvirtintos pagrindinės finansinės nuomos sandorio charakteristikos:

- 1) lizingo gavėjas savarankiškai pasirenka lizingo objektą bei būsimą tiekėją / pardavėją, iš esmės neatsižvelgdamas į lizingo davėjo kvalifikaciją ir jo sprendimus;
- 2) lizingo davėjas, informavęs apie lizingo sutartį pardavėją, įgyja lizingo dalyką, siekdamas vėliau sudaryti sutartį su lizingo gavėju, ar įgyja lizingo dalyką, remiantis jau sudaryta lizingo sutartimi tarp jo paties ir lizingo gavėjo;
- 3) mokėjimai pagal lizingo sutartį yra apskaičiuojami ir nustatomi tokiu būdu, kad visiškai ar iš dalies padengtų nuomojamo daikto vertę, t.y. skaičiuojami visiškai arba iš dalies atsižvelgiant į lizingo objekto nusidėvėjimo laipsnį.

Be to, yra numatoma sąlyga, kad Konvencijos taikymas nepriklauso nuo to, ar, pasibaigus finansinės nuomos sutarčiai, lizingo gavėjas įgis nuosavybės teises į nuomojamą objektą, t.y. nuosavybės teisės klausimai bei lizingo gavėjo teisė išpirkti lizinguojamąjį objektą nėra esminės tarptautinės finansinės nuomos sutarties sąlygos.

Svarbu pabrėžti, kad tarptautinės finansinės nuomos statusą lizingo sutartis įgyja tik tuo atveju, jei šios sutarties šalių (nuomininko ir nuomotojo) verslo buvimo vieta randasi skirtingose valstybėse ir pirma, abi šios valstybės bei tiekėjo verslo buvimo vietos valstybė yra Konvencijos valstybės narės arba antra, sutartims, sudaromoms tarp šalių (tiekimo ir finansinio lizingo sutarčiai) yra taikoma Konvencijos valstybių narių teisė. Jei sutarties šalių (nuomininko ir nuomotojo) buvimo ar verslo vieta sutampa, remiantis tos pačios valstybės teritorija, tai tokia

tarp šalių sudaryta sutartis negali būti pripažinta tarptautine ir nepatenka į Konvencijos veikimo sritį.²³

Svarbu pabrėžti, kad Otavos Konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo pasižymi nuosekliu sutarties šalių teisių ir pareigų reglamentavimu. Konvencija akcentuoja lizingo davėjo nuosavybės teises į lizingo dalyką, tokiu būdu apsaugodama pastarąjį lizingo gavėjo nemokumo (bankroto) atveju. Nuomojamas turtas negali būti areštuotas, sulaikytas, įkeistas ar kitu būdu perleistas kitiems asmenims.

Pagal tipinę finansinės nuomos sutartį lizingo gavėjas savarankiškai pasirenka būsimą lizingo objektą ir tiekėją (pardavėją), todėl Konvencija atleidžia lizingo davėją nuo pareigos atsakyti lizingo gavėjui už netinkamą įrangos kokybę, taip pat panaikina lizingo davėjo deliktinę civilinę atsakomybę už eksploatuojamos įrangos padarytą žalą trečiųjų asmenų atžvilgiu. Minėta norma dispozityvinė, todėl šalys gali pasikliauti lizingo davėjo kvalifikacija ir žiniomis. Panašaus pobūdžio taisyklė yra įtvirtinta mūsų CK 6.567str. 2d.: lizingo davėjas pardavėją ir daiktą renkasi pagal lizingo gavėjo nurodymus ir neatsako už pardavėjo ir lizingo dalyko parinkimą, jeigu lizingo sutartis nenumato ko kito. Be to, CK 6.573str. 3d. yra įtvirtinta nuostata, apie tai, jeigu ko kita nenumato lizingo sutartis, lizingo davėjas neatsako lizingo gavėjui už tai, kad pardavėjas netinkamai vykdo savo prievoles, išskyrus atvejus, kai pasirinkti pardavėją buvo lizingo davėjo pareiga.

Tuo pačiu Konvencija iš esmės įpareigoja lizingo davėją užtikrinti ramų lizingo gavėjo valdymą (*quiet possession*). Priešingu atveju, tretiesiems asmenims pareiškus pirmenybės teises į lizingo dalyką, lizingo gavėjas turi teisę reikalauti iš lizingo davėjo nuostolių atlyginimo. Lietuvos Respublikos CK, reglamentuojantis finansinės nuomos teisinius santykius, trečiųjų asmenų teises į išnuomotą daiktą įtvirtina prie bendrųjų nuomos sutarties šalių teisių ir pareigų: daikto išnuomojimas nepanaikina ir nepakeičia trečiųjų asmenų teisių į tą daiktą. Įstatymas reikalauja iš nuomotojo prieš nuomos sutarties sudarymą pranešti nuomininkui apie visas trečiųjų asmenų teises į tą daiktą (įkeitimą, servitutą, uzufруктą), priešingu atveju nuomininkui yra suteikiama teisė reikalauti sumažinti nuomos mokesčių arba nutraukti sutartį ir atlyginti nuostolius (CK 6.486str.).

Pagrindinės lizingo gavėjo pareigos yra siejamos su tinkamu lizingo dalyko naudojimu, rūpestingumu, atidumu, geros objekto būklės palaikymu. Bet kokio pobūdžio įrangos pakeitimai ar net pagerinimai turi būti šalių iš anksto aptarti. Tarptautinio finansinio lizingo sutarties terminui pasibaigus, lizingo dalykas turi būti gražinamas lizingo davėjui, jo savininkui, nebent

---

²³ Žr. <<http://www.unidroit.org/english/conventions/1988leasing/1988leasing-e.htm>>. 1998 m. Otavos Konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo (UNIDROIT Convention on International Financial Leasing, CHAPTER I - SPHERE OF APPLICATION AND GENERAL PROVISIONS). [žiūrėta 2008 03 10].

lizingo gavėjas pasinaudoja sutartyje numatyta lizingo dalyko išpirkimo teise terminui pasibaigus arba susitaria su lizingo davėju dėl sutarties termino atnaujinimo.

Analizuojant Lietuvos Respublikos CK normas, reglamentuojančias lizingo sutarties šalių sutartinę civilinę teisinę atsakomybę, ir lyginant jas su tarptautinio dokumento nuostatomis, galima daryti išvadą, kad mūsų įstatymų leidėjas pakankamai lakoniškai apibrėžė šalių civilinės atsakomybės galimus variantus, kai šalys iš esmės pažeidžia lizingo sutartį. Esminis sutarties pažeidimas lizingo davėjo atveju iš esmės pasireiškia lizingo dalyko lizingo gavėjui neperdavimu ar netinkamu jo perdavimu, lizingo gavėjo atveju – periodinių įmokų nemokėjimu, t.y. bet kuri iš nukentėjusių šalių iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties, išskyrus atvejus, kai kita šalis nenumatė ir negalėjo protingai numatyti tokio rezultato, pvz. *force majeure* atveju (CK 6.217str. 1, 2d.). Sutartinė civilinė atsakomybė yra nustatoma principiniu būdu: galimybe lizingo gavėjui sustabdyti periodinių įmokų mokėjimą ar lizingo davėjui reikalauti sumokėti periodines įmokas prieš terminą arba galimybe nutraukti lizingo sutartį ir lizingo gavėjo atveju reikalauti nuostolių atlyginimo, o lizingo davėjo atveju – pirma, reikalauti grąžinti sutarties dalyką, antra, išieškoti iš lizingo gavėjo tokio dydžio nuostolius, kad jie lizingo davėją grąžintų į tokią padėtį, kokia būtų buvusi, jeigu lizingo gavėjas būtų tinkamai įvykdęs sutartį. Bet kuriuo atveju akivaizdžiai pasireiškia kreditoriaus galimybė taikyti skolininkui, neįvykdžiusiam savo pareigos, tam tikras teises sankcijas. Tarp šalių susiklostantys prievoliniai teisiniai santykiai įgalina kreditorių ginti savo pažeistus interesus įvairiais teisinės gynybos būdais – nutraukti teisinį santykį, išieškoti iš pažeidusio teisę asmens padarytą turtinę žalą (nuostolius) (CK 1.138str). Skolininko pareiga neatsiejama nuo civilinės atsakomybės – pareigos neįvykdymas lemia skolininko civilinę atsakomybę: jeigu viena šalis prievolės pagal dvišalę sutartį nebegali įvykdyti dėl tokios aplinkybės, už kurią ji atsako, o kitko nenumato įstatymai ar sutartis, antra šalis turi teisę atsisakyti sutarties ir reikalauti grąžinti visa, ką ji įvykdė, taip pat atlyginti dėl sutarties neįvykdymo patirtus nuostolius (CK 6.62str. 2d.). Taigi atsakomybės institutas tiek tarptautinėje, tiek nacionalinėje teisėje yra garantija, kad pareigos bus vykdomos, ir kartu skiria teisinę prievolę nuo moralinės pareigos ar prigimtinės prievolės, kurių vykdymas nėra užtikrinamas teisinėmis sankcijomis.²⁴

Vertinant Konvencijos nuostatas dėl tiekimo, pristatymo sutarties (pirkimo – pardavimo), akivaizdu, jog lizingo gavėjas įgyja pirkėjo teises su teise be lizingo davėjo sutikimo atidėti ar net nutraukti įrangos pristatymą, t.y. Konvencija suteikia teisę atmesti įrangos tiekimą arba nutraukti finansinio lizingo sutartį, jeigu įranga yra nepristatoma arba pristatoma pavėluotai,

---

²⁴ Žr. MIKELĖNAS V. *Prievolių teisė, pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 19.

netinkamai, pažeidžiant šalių aptartas pristatymo sąlygas. Lizingo gavėjui yra suteikiama teisė reikšti pretenzijas tiesiogiai tiekėjui (su sąlyga, kad tiekėjas už tą patį trūkumą negali būti atsakingas tiek lizingo davėjui, tiek lizingo gavėjui tuo pačiu metu). Lizingo gavėjas gali laikinai atsisakyti mokėti nuompinigius tol, kol įranga nebus tinkamai pristatyta bei sumontuota, reikalauti atlyginti turėtus nuostolius. Lizingo sutarties nutraukimo atveju, lizingo gavėjas turi teisę reikalauti grąžinti jau sumokėtų pradinių įmokų pagal sudarytą tarptautinio finansinio lizingo sutartį. Be to, lizingo gavėjui laiku nemokant įmokų, lizingo davėjas turi teisę reikalauti padengti susidariusį įsiskolinimą bei išmokėti atitinkamus procentus (reikalavimas išmokėti dalį būsimų mokėjimų vienu metu), atlyginti nuostolius.

Taigi praktiniu aspektu svarbu pabrėžti Konvencijoje įtvirtintus įsipareigojimų ryšius tarp lizingo gavėjo ir tiekėjo (pardavėjo): remiantis pirkimo – pardavimo sutartimi, pardavėjo įsipareigojimai lizingo gavėjui dėl daikto perdavimo yra traktuojami kaip pardavėjo įsipareigojimai kitai sutarties šaliai – pirkėjui, t.y. lizingo gavėjas pirkėjo teises ir pareigas įgyja ne nuo faktinio daikto perdavimo jam momento, o nuo pirkimo – pardavimo sutarties pasirašymo tarp pardavėjo ir lizingo davėjo. Ši pozicija labai taikliai ir esmingai parodo finansinio lizingo kaip trišalės teisinių santykių sistemos specifiškumą. Nuosekliai vertinant Lietuvos Respublikos CK nuostatas, reglamentuojančias lizingo teisinius santykius, akivaizdu, jog įstatymų leidėjas seka tarptautinės teisės pavyzdžiu: CK 6.570str. 2d. suteikia teisę lizingo gavėjui nutraukti lizingo sutartį ir reikalauti nuostolių atlyginimo, jeigu lizingo sutarties dalykas neperduodamas lizingo gavėjui per sutartyje nustatytą terminą (protingą terminą) dėl aplinkybių, už kurias atsako lizingo davėjas. Logine prasme ši norma pasako daugiau: lizingo dalykas gali būti neperduotas ir dėl kitų aplinkybių, už kurias gali būti atsakingas ne lizingo davėjas, o pardavėjas, remiantis pirkimo – pardavimo sutartimi. CK 6.573str. sukonkretina pardavėjo įsipareigojimų lizingo gavėjui turinį bei jų atsiradimo momentą: lizingo gavėjas turi teisę pareikšti tiesiogiai pardavėjui visus reikalavimus, atsirandančius iš lizingo dalyko pirkimo – pardavimo sutarties, įskaitant reikalavimus dėl perdavimo terminų. Taigi sisteminė CK normų analizė leidžia patvirtinti principinius tarptautinio finansinio lizingo aspektus: atskirų, lizingą sudarančių sutarčių dalyvių tarpusavio ryšių ypatingumą teisinio reglamentavimo aspektu.

Lietuvos Respublikos CK iš esmės atkartoja tarptautinio finansinio lizingo nuostatas, susijusias su lizingo dalyko perleidimu tretiesiems asmenims, jog lizingo davėjas gali perleisti tretiesiems asmenims visas ar dalį savo teisių, susijusių su lizingo sutartimi ir jos dalyku, tačiau šis teisių perleidimas neatleidžia pastarojo nuo jo prievolių pagal lizingo sutartį ir nekeičia lizingo sutarties esmės (CK 6.568str. 4d., lyginant su Konvencijos nuostatomis, susiaurina lizingo davėjo galimybę įkeisti lizingo dalyką be rašytinio lizingo gavėjo sutikimo). Lizingo gavėjas, priešingai, neturi teisės be lizingo davėjo sutikimo perleisti tretiesiems asmenims teisę

naudotis lizingo sutarties dalyku. Šios viena kitai priešingos taisyklės iš esmės yra paremtos nuosavybės teisinių santykių koncepcija ir įtvirtintos, siekiant apsaugoti lizingo objekto savininko (lizingo davėjo) galimybę disponuoti jam priklausančiu turtu.²⁵

Taigi pagrindinis Konvencijos dėl tarptautinio finansinio lizingo tikslas – teisės normų, reglamentuojančių tarptautinio finansinio lizingo teisinius santykius, susistemimas. Konvencija iš esmės remiasi trišalės lizingo struktūros modeliu: tiekėjas (pardavėjas), lizingo davėjas ir lizingo gavėjas bei akcentuoja tarptautinio lizingo savarankiškumą paprastosios nuomos sutarties atveju. Akivaizdu, jog Konvencija įtvirtina bendruosius tarptautinio finansinio lizingo reguliavimo principus, kuriuos sutarties dalyviai iš esmės gali modifikuoti ar net atsisakyti jų taikymo, išskyrus specialiai Konvencijoje aptartus atvejus.

Išnagrinėjus pagrindinį tarptautinį lizingo teisinių santykių reglamentavimo šaltinį, svarbu sistemaiškai išanalizuoti CK įtvirtintus finansinės nuomos sutartinius santykius.

Lizingo požymiai

Remiantis CK 6.567str., pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartį viena šalis (lizingo davėjas) įsipareigoja įgyti nuosavybės teise iš trečiojo asmens kitos šalies (lizingo gavėjo) nurodytą daiktą ir perduoti jį lizingo gavėjui valdyti ir naudotis verslo tikslais už užmokestį su sąlyga, kad, sumokėjęs visą lizingo sutartyje numatytą kainą, daiktas pereis lizingo gavėjui nuosavybės teise, jeigu sutartis nenumato ko kito. XXX skyriaus normos *mutatis mutandis* yra taikomos ir tais atvejais, kai lizingo davėjas yra nuomojamo turto savininkas (tiesioginė finansinė nuoma).

Finansinės nuomos sutartis CK yra išskiriama į atskirą nuomos sutarčių rūšį, kurią su kitomis nuomos sutarties rūšimis sieja aplinkybė, jog turtas (lizingo dalykas) nuomotojo (lizingo davėjo) yra perduodamas nuomininkui (lizingo gavėjui) laikinai valdyti ir naudotis juo už nustatytą užmokestį.

Tuo pačiu finansinės nuomos sutartis, sudaroma išimtinai verslo tikslais, pasižymi specifiniais, šiai nuomos sutarties rūšiai būdingais požymiais.

Pirma: netiesioginis trišalis santykių modelis. Nors formaliu požiūriu pati finansinės nuomos sutartis yra sudaroma tik tarp dviejų šalių – lizingo davėjo ir lizingo gavėjo - , finansinės nuomos santykių visuma yra platesnė. CK 6.567str. pardavėją įvardija kaip tretįjį asmenį, tačiau sisteminiis CK nuostatų, reglamentuojančių lizingo teisinius santykius, vertinimas (kiek tai susiję su pačiu lizingo dalyku, jo kokybe, komplektiškumu, pristatymo terminais) leidžia pardavėją laikyti viena iš lizingo teisinių santykių šalių. Šiuo atveju galima remtis *UNIDROIT 1998m.*

---

²⁵ Žr. <<http://www.unidroit.org/english/conventions/1988leasing/1988leasing-e.htm>>. 1998 m. Otavos Konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo (UNIDROIT Convention on International Financial Leasing, CHAPTER II - RIGHTS AND DUTIES OF THE PARTIES). [žiūrėta 2008 03 10].

Otavos konvencija „Dėl tarptautinės finansinės nuomos“, kurioje finansinė nuoma yra apibrėžiama kaip sandoris, kurio viena šalis (lizingo davėjas):

- 1) įsipareigoja pagal kitos šalies (lizingo gavėjo) sulytas sąlygas sudaryti pirkimo-pardavimo sutartį su trečiaja šalimi (pardavėju), pagal kurią lizingo davėjas įsigyja tam tikrus įrenginius arba kitokį kilnojamąjį ar nekilnojamąjį turtą;
- 2) įsipareigoja sudaryti sutartį su pačiu lizingo gavėju, kuri suteiktų pastarajam teisę naudotis minėtu turtu už tam tikrą sutartą atlyginimą.

Antra: lizingo sutartis - verslo sutartis, kurios pagrindinis tikslas yra verslo plėtojimas ir pelno gavimas. Šiuo atveju subjektų, galinčių sudaryti šią sutartį ratas turėtų būti aiškinamas plečiamai ir apimti ne tik pelno siekiančius juridinius asmenis ar fizinius asmenis, užsiimančius ūkine - komercine veikla (verslininkus), bet ir viešus juridinius asmenis (nesvarbu, ar jie siekia pelno), kai jie naudoja lizingu nuomojamą daiktą, taip pat profesinės veiklos atstovus (advokatus, notarus, antstolius, gydytojus ir pan.).

Trečia: lizingo davėjo atliekama investicinio lizingo gavėjo sprendimo finansavimo funkcija, kuri pagal lizingo sutartį pasireiškia lizingo davėjo įsipareigojimu įgyti nuosavybės teise paprastai lizingo gavėjo nurodytą daiktą ir suteikti pastarajam už atlygį valdymo bei naudojimosi teises. Lizingo davėjo nuosavybės teisė į lizinguojamą objektą įgyjama pagal pirkimo- pardavimo sutartį, kurioje paprastai yra nurodoma, kad daiktas yra perkamas lizingo tikslais. Šis aspektas privalo būti atskleistas ir yra ypač aktualus pardavėjui, kadangi, nepaisant to, kad lizingo gavėjo nesieja sutartiniai teisiniai pirkimo-pardavimo santykiai (nebent yra sudaroma trišalė pirkimo-pardavimo sutartis), CK 6.573str. suteikia teisę lizingo gavėjui tiesiogiai pareikšti pardavėjui visus reikalavimus, atsirandančius iš lizingo dalyko pirkimo-pardavimo sutarties. Taigi lizingo davėjas sutartimi suteikia nuomininkui (lizingo gavėjui) „kreditą“ ypatingomis sąlygomis.

Ketvirta: lyginant lizingo sutartį su paprastąja nuomos sutartimi, išsiskiria lizingo gavėjo aktyvus vaidmuo renkantis pardavėją bei lizingo dalyką, kuris, remiantis finansinės nuomos sutarties nuostatomis, turi būti perduodamas lizingo gavėjui nuomos pagrindu. Ši lizingo sutarties savybė atleidžia lizingo davėją nuo atsakomybės lizingo gavėjui už tai, kad pardavėjas netinkamai vykdo savo prievoles. Išimtinis atvejas reglamentuojamas CK 6.573str. 3d., kuri numato lizingo davėjo atsakomybę, kai pasirinkti pardavėją yra paties lizingo davėjo pareiga. Minėta finansinės nuomos sutarties sąlyga gali būti nustatoma šalių bendra valia bei atsispindėti tarp lizingo davėjo bei pardavėjo sudarytoje pirkimo – pardavimo sutartyje. Tokiu atveju (jei pardavėją turėjo pasirinkti lizingo davėjas ir pardavėjas pažeidžia pirkimo – pardavimo sutartį) lizingo gavėjas turi teisę savo pasirinkimu reikšti iš sutarties atsirandančius reikalavimus tiek

pardavėjui, tiek lizingo davėjui – CK 6.573str. 3d. įtvirtina pardavėjo ir lizingo davėjo solidariąją prievolę lizingo gavėjo atžvilgiu.

Penkta: CK 570str. 1d. yra įtvirtinama dispozytivi norma, reglamentuojanti *lizingo dalyko perdavimą*, jog daiktą, kuris yra lizingo sutarties dalykas, lizingo gavėjui šio verslo vietoje perduoda ne lizingo davėjas, o tiesiogiai pardavėjas. Ši taisyklė yra specialaus pobūdžio lyginant su bendrosiomis nuomos sutarties nuostatomis, įpareigojančiomis nuomotoją perduoti nuomininkui sutarties sąlygas bei daikto paskirtį atitinkančios būklės daiktą (CK 6.483str. 1d.). Svarbu įvertinti faktą, jog lizingo sutarties sąlygų dėl lizingo dalyko perdavimo terminų pažeidimo atveju, nepaisant to, kad tiesioginė lizingo dalyko perdavimo pareiga tenka pardavėjui, už lizingo dalyko perdavimo termino pažeidimą savarankiškai atsako lizingo davėjas tuo atveju, jei daiktas laiku neperduotas dėl aplinkybių už kurias jis pats atsako.

Šešta: rizikos perėjimas lizingo gavėjui kaip „ekonominiam“ daikto savininkui nuo paties daikto perdavimo lizingo gavėjui momento. Būtent tai, jog nuo minėto momento lizingo gavėjui tenka daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika, daikto išlaikymo, bet kokio remonto išlaidos (CK 6.571str.1, 2d.), atsiranda atsakomybė už trečiųjų asmenų patirtą žalą dėl lizingo būdu naudojamo daikto (CK 6.572 str. 4d.), lemia specifinį „ekonominio“ daikto savininko lizingo gavėjo statusą. Tačiau svarbu pabrėžti, kad net ir turėdamas išimtinės teisės į sutarties dalyku esančio daikto valdymą bei naudojimąsi juo, kaip ir paprastosios nuomos atveju lizingo davėjas (nuomininkas) *neturi teisės disponuoti daiktu*, t.y. tikrasis savininkas sutarties galiojimo metu išlieka lizingo davėjas (nuomotojas).

Septinta: nuosavybė teisės perdavimo lizingo gavėjui antraeiliškumas, nes šis faktas nėra nei esminė finansinės nuomos savybė, nei esminė šios sutarties sąlyga. Lizingo šalys pačios apsisprendžia, kokios bus jų sutarties pasibaigimo sąlygos. Sutartis gali nustatyti lizingo gavėjo teisę išpirkti daiktą sutartyje numatyta kaina, ar pareigą gražinti jį lizingo davėjui, pratęsti finansinės nuomos sutarties terminą ir pan.

Aštunta: atlygintinumas kaip skirtumas tarp lizingo mokėjimo sumos ir daikto vertę sudarančios sumos. Mokėjimams (paprastai periodiniams) susidedant iš lizingu nuomojamo daikto vertės ir palūkanų, pastarasis skirtumas atspindi *realias lizingo davėjo pajamas – palūkanų už suteiktas finansavimo paslaugas mokėjimus*.

Devinta: visiškos amortizacijos (visiško nusidėvėjimo) savybė, kurios pagrindu periodiniai mokėjimai už naudojimąsi lizingo objektu yra nustatomi tokiu būdu, kad per sutartyje nustatytą terminą būtų padengta visa arba beveik visa lizingo dalyko vertė.

Dešimta: terminuota sutartis, kai terminas paprastai yra siejamas su lizingo būdu naudojamo daikto ekonominio tarnavimo laikotarpiu, kurio metu tikimasi naudoti daiktą ir gauti iš jo ekonominės naudos. Iš esmės lizingo laikotarpis trunka didesniąją turto ekonominio

tarnavimo laiko dalį ir šis laiko tarpas turėtų būti ne trumpesnis kaip 75* laikotarpio, per kurį turto naudotojas gaus ekonominės naudos iš turto naudojimo arba produkcijos vienetų ar paslaugų skaičiaus (ekonominio tarnavimo laikas). Be to, lizingo gavėjas turi teisę pratęsti sutartį kitam laikotarpiui už mokesčių mažesnę už rinkos kainą.²⁶

Taigi apibendrinus pagrindinius finansinės nuomos požymius detalizuojasi specifinė šios sutarties esmė, kai finansuotojas (lizingo davėjas) savo lėšomis nuosavybės teise įsigyja iš paprastai lizingo gavėjo nurodyto pardavėjo (ar gamintojo) to paties lizingo gavėjo nurodytą daiktą ir vėliau perduoda jį lizingo gavėjui kaip savotiškam užsakovui valdyti ir juo naudotis sudarytos lizingo sutarties pagrindu.

Lizingo formos

Remiantis doktrina, galima išskirti dvi pagrindines lizingo sutarties formas: finansinį (*financial lease*) bei operatyvinį (veiklos) lizingą, dar literatūroje vadinamu operaciniu arba eksploataciniu lizingu (*operating lease*)²⁷.

Finansinio lizingo atsiradimo pagrindas yra tiesioginis lizingas (gamintojo kreditavimas). Pastaruoju metu dažnai tiek literatūroje, tiek netgi teismų praktikoje galima sutikti įvairaus pobūdžio terminijos, kuri iš esmės tik patvirtina įvairiapusį ir daugiapakopį finansinio lizingo sutarties sudarymo mechanizmą: neretai finansinio lizingo sutartis yra suvokiama kaip pirkimas – pardavimas išsimokėtinai (CK 6.411-6.416 str.) arba nuomojamo daikto išpirkimas – išperkamoji nuoma (CK 6. 503 str). Šių dvišalių sutarčių subjektais gali būti tiek verslininkai, tiek vartotojai.

1998m. įsteigta Lietuvos lizingo asociacija²⁸, besirūpinanti lizingo rinkos plėtra šalyje bei tam optimalių teisinių, informacinių ir kitų sąlygų sudarymu, lizingo veiklos statistinių duomenų kaupimu, tampa išsamiu informacijos šaltiniu. Remiantis šios asociacijos elektroniniame tinklapyje pateikta medžiaga apie atskirų Lietuvos lizingo bendrovių veiklą bei jų teikiamas lizingines paslaugas galima detaliau atskleisti pagrindinių lizingo formų ypatumus.

Taigi *finansinis lizingas* – tai sandoris, kurio pagrindu lizingo bendrovė įsipareigoja klientui už atitinkamą atlygį suteikti teisę naudotis kliento pasirinktu turtu sutartą laikotarpį. Klientui įvykdžius visas lizingo sutarties sąlygas, turtas tampa kliento nuosavybe. Per lizingo laikotarpį klientas sumoka visą turto įsigijimo kainą ir palūkanas. Akivaizdu, kad finansinio lizingo dėka lizingo gavėjui suteikiama galimybė naudotis preke dar nesumokėjęs visos jos kainos, kuriai

---

²⁶ Žr. Verslo apskaitos standartas “Nuoma, lizingas (finansinė nuoma) ir panauda”, patvirtintas Viešosios įstaigos Lietuvos Respublikos instituto standartų tarybos 2003m. gruodžio 18d. nutarimu Nr. 1.

²⁷ STANISLOVAITIS, R. *Komercinė teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 205.

²⁸ Žr.: Lietuvos lizingo asociacija <<http://www.lease.lt/Nuorodos.html>>. [žiūrėta 2008 03 31].

apmokėti iš esmės neužtektų vartojimo kredito (CK 6.886str.) sumos. Lizingo gavėjas turi teisę pagal savo poreikius paskirstyti išlaidų srautus (pasirinkti priimtina sutarties terminą, pradinę įmoką, įmokų dydį ir kt.) ir tuo pačiu efektyviau valdyti savo įmonės finansinius išteklius – už laisvas apyvartines lėšas nusipirkti reikiamų žaliavų, atsargų ar kt. Be to, finansiniu lizingu įsigyjant turtą, nereikia papildomo užstato, kadangi pats lizingo būdu įsigytas turtas tampa užstatu. Tačiau dauguma lizingo bendrovių be finansinio lizingo teikia ir operatyvinio (veiklos) lizingo paslaugas, pasižyminčias tam tikrais išskirtiniais bruožais.

Lizingo kompanijų praktikoje itin plačiai taikomas operatyvinis (veiklos) lizingas prilyginamas paprastajai nuomai, todėl jo santykiams yra taikomos bendrosios nuomos sutarties normos, t.y. CK 6.567 – 6.574 str. nuostatos operatyviniam lizingui nėra taikomos, kadangi ši lizingo forma iš esmės yra prilyginama paprastajai nuomai, t.y. paprastajai turto nuomos sutarčiai, kuri nesuteikia nuomininkui nuomojamo turto išpirkimo teisės. *Operatyvinis (veiklos) lizingas* - tai sandoris, kurį sudaręs klientas per visą sutarties laikotarpį moka nuomos mokestį už naudojimąsi turtu bei pasirinktas turto priežiūros paslaugas. Pasibaigus sutarčiai, turtas gražinamas lizingo bendrovei. Veiklos nuomos atveju lizingo bendrovė nuperka kliento pageidaujamą turtą ir perduoda jį klientui naudotis. Operatyvinis lizingas nuo finansinio skiriasi tuo, kad šiuo atveju turime tam tikrų įrenginių ar turto nuomą per sutartyje numatytą laiko tarpą. Per veiklos nuomos laikotarpį klientas sumoka dalį turto įsigijimo kainos ir palūkanas.

Operatyvinio lizingo specifika bei esminis skirtumas tarp finansinio ir veiklos lizingo yra tai, kad operatyvinis lizingas yra sudaromas žymiai trumpesniam laikotarpiui, kai per lizingo sutarties terminą yra sumokama tik dalis - visa arba beveik visa - lizingo būdu nuomojamo daikto vertė. Sudaroma dalinės amortizacijos (dalinio nusidėvėjimo) lizingo sutartis. Pasibaigus sutarties terminui, daiktas yra gražinamas lizingo davėjui, kuris išsaugo galimybę pakartotinai jį išnuomoti. Minėta lizingo davėjo galimybė suponuoja išskirtinę lizingo gavėjo pareigą rūpintis lizingo objektu, jo būkle (daugiau pareigų, susijusių su daikto išlaikymu, remontu, draudimu ir pan.). Taigi *daikto nusidėvėjimo laipsnis tampa esminiu skiriamuoju kriterijumi*, pagal kurį lizingas yra skirstomas į finansinį ir operatyvinį (veiklos) lizingą.

Be pagrindinio minėto skirtumo galima pabrėžti kitą svarbų aspektą: „operatyvinio (veiklos) lizingo atveju lizingo davėjas turi ne tik nuosavybės teisę į daiktą, bet ir yra „ekonominis“ daikto savininkas, nes šiuo atveju lizingo gavėjui neperleidžiama didžioji dalis naudos ir rizikos, susijusios su daiktu. Operatyvinio (veiklos) lizingo sandoris iš esmės yra sandoris dėl atlygintino daikto perdavimo siekiant laikinai jį valdyti ir naudoti, tačiau *lizingo davėjas neatlieka jokios finansavimo funkcijos*“.²⁹ Finansinio intereso neturėjimą lemia trumpi, palyginus su daikto

---

²⁹ MIZARAS, V. Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal civilinį kodeksą. *Justitia*, 2003, Nr. 1-2 (43-44).

ekonominio tarnavimo laiku, operatyvinio lizingo sutarties terminai, kurie nesuteikia lizingo davėjui akivaizdžios finansinės naudos paprastai periodinių ir ilgalaikių palūkanų už lizingo davėjo suteiktas finansavimo paslaugas forma.

Lyginant šias atskiras lizingo formas, svarbu pažymėti, kad įmonei sudarius finansinio lizingo sandorį lizingo būdu įsigytas turtas įtraukiamas į įmonės balansą – finansinės atskaitomybės sudėtinę dalį, atspindinčią visą įmonės turtą, nuosavą kapitalą ir įsipareigojimus paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną,³⁰ - ir skaičiuojamas turto nusidėvėjimas. Tuo tarpu operatyvinio lizingo atveju turtas įtraukiamas į lizingo bendrovės buhalterinę apskaitą, kurios pagrindu lizingo bendrovė sudaro savo finansinę atskaitomybę,³¹ o lizingo gavėjo sąnaudas - ekonominės naudos sumažėjimą, pasireiškiantį turto arba jo vertės sumažėjimu ar įsipareigojimų prisiėmimu per ataskaitinį laikotarpį, kai dėl to sumažėja nuosavas kapitalas (išskyrus tiesioginį jo mažinimą) - sudaro nuomos mokestis, t.y. įsipareigojimas lizingo bendrovei pagal veiklos nuomos sutartį nėra įtraukiamas į įmonės balansą.

Taigi galima išskirti esminius operatyvinio lizingo požymius:

- 1) operatyvinio lizingo atveju, atsižvelgiant į ekonominius rinkos poreikius, daiktas gali būti naudojamas kelių lizingo gavėjų;
- 2) tačiau pastariesiems nepereina didžioji dalis su daiktu susijusios naudos ir rizikos, t.y. tikrasis daikto savininkas – lizingo davėjas tuo pačiu išlieka ir „ekonominiu“ daikto savininku;
- 3) lizingo davėjui tenka daugiau pareigų, susijusių su daikto išlaikymu, remontu, draudimu;
- 4) turto priežiūros sąnaudos nekinta per visą nuomos laikotarpį: draudimo ir eksploatacijos išlaidos yra paskirstomos vienodomis per visą veiklos nuomos laikotarpį mėnesio įmokomis, kurios pripažįstamos veiklos sąnaudomis;
- 5) operatyvinis lizingas nepasižymi finansavimo funkcija, t.y. lizingo davėjas iš esmės neturi finansinio intereso;
- 6) nuosavybės teisė paprastai išlieka nuomotojui;
- 7) trumpesni terminai (paprastai iki 5m., kai tuo tarpu finansinis lizingas gali būti sudaromas ir iki 7m.);

---

³⁰ Lietuvos Respublikos finansinės atskaitomybės įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3516, (22str. 1d.).

³¹ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3515, (2str. 5d.).

- 8) pasibaigus operatyvinio lizingo sutarties terminui, sutartis nėra pratęsiama, o sudaroma iš naujo, naujam terminui; tokiu būdu pašalinama įgyjamosios senaties galimybė, teisė pretenduoti įsigyti nuomojamą daiktą nuosavybėn;
- 9) operatyvinio lizingo sutartis nutraukiama bendraisiais pagrindais ar sutartyje numatytais atvejais;
- 10) veiklos lizingo būdu galima nuomotis transportą (lengvuosius automobilius, sunkvežimius, vilkikus), biuro įrangą, ši lizingo forma žymiai patogesnė, tačiau ir šiek tiek brangesnė už finansinį lizingą, todėl pagrindiniai veiklos nuomos klientai - įmonės.

Lizingas yra vienas iš patogiausių veiklos finansavimo mechanizmų, suteikiančių galimybę įmonėms ir fiziniams asmenims savo poreikiams tenkinti nedelsiant gauti operatyvų ir lankstų finansavimą³². Todėl bet kuriuo atveju lemiamą įtaką lizingo formos pasirinkimui daro kliento – lizingo gavėjo – verslo tikslai, veiklos apimtys bei ekonominės veiklos perspektyvos.

Lizingo rūšys

Kaip jau buvo minėta, CK 6.567 str. yra įtvirtinama netiesioginio klasikinio (trišalio) finansinio lizingo samprata. Tai tipinė finansinės nuomos rūšis, kurioje pačiu paprasčiausiu būdu dalyvauja:

- 1) lizingo davėjas – nuomotojas (juridinis pirkimo – pardavimo sutarties pirkėjas);
- 2) lizingo gavėjas – nuomininkas;
- 3) sutarties dalyko pardavėjas (gamintojas).

Tačiau toks įstatyme įtvirtintas lizingo sutarties modelis neužkerta kelio šalims sudaryti kito pobūdžio – kitos rūšies finansinės nuomos sutartį: tiesioginį lizingą arba „grįžtamojo“ lizingo sandorį.

CK normos, reglamentuojančios finansinės nuomos sutartį, yra taikomos ir *tiesioginiam finansiniam lizingui*, t.y. kai lizingo davėjas nėra specialiai įsipareigojęs nupirkti paprastai lizingo gavėjo nurodytą daiktą iš trečiojo asmens (pardavėjo), kadangi jis ir yra lizinguojamojo daikto teisėtas savininkas. Šiuo atveju svarbiausiu aspektu, leidžiančiu tokio pobūdžio dvišalį lizingą kvalifikuoti kaip finansinės nuomos vieną iš rūšių, išlieka lizingo davėjo finansinis interesas – atliekama finansavimo funkcija³³. Priešingu atveju, jei finansinį interesą nurungia

---

³² JUODKA, R. Lizingo teisinių santykių reguliavimas naujajame Civiliniame kodekse. *Justitia*, 2000, Nr. 4-5, 31-34, p. 31.

³³ LISAUSKAS, G. Finansinės nuomos ir tiesioginio lizingo santykis pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą. *Jurisprudencija*, 2003, t. 47 (39); 110-118, p.116.

elementarus noras parduoti daiktą, tai tokie dvišaliai teisiniai santykiai turėtų būti kvalifikuojami kaip pirkimas – pardavimas išsimokėtinai, t.y. tokio pobūdžio sandoris, kurio pagrindu nuosavybės teisė į daiktą perduodama įvykdžius sutartyje numatytas sąlygas.

„Grįžtamajam“ lizingui (*sale and leaseback arrangement*) kaip ir tiesioginiam, yra būdingi dvišaliai santykiai, kurių pagrindu lizingo davėjas įgyja daiktą ne iš trečiojo asmens, o iš paties lizingo gavėjo, lizinguojamojo daikto pardavėju tampa lizingo gavėjas – tikrasis daikto savininkas. Taigi buvęs daikto savininkas pirmiausia tampa lizingo objekto pardavėju pagal pirkimo – pardavimo sutartį, o vėliau šio daikto nuomininku. Finansinė kompanija, įsigydama daiktą pagal pirkimo - pardavimo sutartį ir tapdama šio daikto savininku, jau kitos, ne pirkimo – pardavimo, o lizingo sutarties pagrindu įgyja nuomotojo, t.y. lizingo davėjo statusą. Akivaizdu, jog grįžtamasis lizingas neturi vieno esminio finansinio lizingo požymio: lizingo davėjo lizingo objekto įsigijimo iš lizingo gavėjo nurodyto pardavėjo. Doktrinoje šis požymis yra laikomas finansinio lizingo vienu iš kvalifikuojančių požymių, kuriuo remiantis lizingo sutartis yra išskiriama į atskirą nuomos sutarčių rūšį.³⁴ Tačiau nepaisant griežtų teorinių samprotavimų, *LAT praktikoje vyrauja lankstesnė, lizingo sutarties esmė bei ekonomine jos reikšme pagrįsta nuomonė*, kad „lizingas savo prigimtimi yra finansinė investicija, tikslu įgyti naujas technologijas, įrangą ir jas panaudojant kurti produktą, teikti paslaugas“.³⁵ „Grįžtamojo“ lizingo atveju, lizingo gavėjas, siekdamas plėtoti verslą, investuoja savo turimą turtą, o lizingo davėjas, kaip ir kitų rūšių lizingo teisiniuose santykiuose, teikia finansavimo paslaugas tam, kad turtas būtų naudojamas pagal paskirtį – verslo tikslais. *Taigi lizingo teisinių santykių kvalifikavimui šiuo atveju svarbiausia yra ne dalyvių skaičius, o jų atliekamų funkcijų bei teisių ir pareigų pasiskirstymas.*

Teisinėje literatūroje priklausomai nuo lizingo davėjo teikiamų paslaugų kiekio lizingo gavėjui yra skiriamas *grynasis, pilnasis ir dalinis lizingas*.³⁶ *Grynuoju (net leasing)* paprastai įvardijamas tokio pobūdžio lizingas, kai lizingo gavėjui tenka visos lizingo objekto aptarnavimo (įrengimo, montavimo) išlaidos, todėl lizingo gavėjo mokamos įmokos lizingo davėjui laikomos grynomis, neapsunkintomis jokiais papildomais mokėjimais už lizingo davėjo suteiktas

---

³⁴ MIZARAS, V. Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal civilinį kodeksą. *Justitia*, 2003, Nr. 1-2 (43-44), p.6.

³⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004m. vasario 18d. nutartis c.b. UAB „VB Lizingas“ v. A Stankovskos stomatologinė įmonė „Dentesta“, Nr. 3K-3-123/2004, kat.45.8.

³⁶ БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества.* Москва: Статус, 2006.

papildomas paslaugas pagal sudarytą lizingo sutartį. Be pagrindinių pareigų, gali būti ir papildomos pareigos, vadinamosios „papildomos paslaugos“. Lizingas su šiomis papildomomis paslaugomis yra vadinamas visa apimančiu lizingu (pilnuoju)³⁷.

Pilnasis lizingas (wet leasing) – tai sutartis, kurios pagrindu lizingo davėjas įsipareigoja padengti visas išnuomoto daikto aptarnavimo išlaidas. Pilnojo lizingo atveju lizingo bendrovės gali pasiūlyti savo klientams turto veiklos nuomą su papildomomis paslaugomis (priežiūros paslaugos). Į turto priežiūrą gali būti įtrauktas nuomininko pageidaujamos draudimo rūšys (turto, atsargų, Kasko, turto naudotojo civilinės atsakomybės draudimai, draudimas nuo nelaimingų atsitikimų ar pakaitinio automobilio draudimas ir pan.), techninės priežiūros paslaugos ir kt.³⁸ Minėtas įsipareigojimas paprastai suponuoja glaudų įsipareigojusio lizingo davėjo ir lizingo objekto gamintojo (jo dukterinių įmonių) bei draudimo bendrovių bendradarbiavimą. *Dalinis lizingas* turi tiek grynojo, tiek pilnojo lizingo požymių, t.y. pareigos, susijusios su lizinguojamojo daikto aptarnavimu, yra paskirstomos tarpusavyje šalių susitarimu. Lizingo davėjas gali sudaryti ne tik lizingo sutartį, bet ir kitus sandorius: pirkimo – pardavimo, kuris privalomos lizingo sutarčiai įgyvendinti, draudimo, paskolos, laidavimo. Tokio pobūdžio susitarimai nėra įtraukiami į lizingo sutartį, o sudaromi atskira sutartimi.

Doktrinoje yra išskiriama *atskirojo lizingo (leveraged leasing)* rūšis, naudojama stambių ir reikalaujančių itin didelių investicijų projektų finansavimui. Atskirojo lizingo atveju veikia keletas finansiškai pajėgių investuotojų: didelės, ilgalaikę patirtį turinčios lizingo kompanijos, lizinguojamųjų objektų gamintojai, pritraukiamos finansinių kredito įstaigų, bankų lėšos.

Aptarus atskiras lizingo sutarties rasis, svarbu apibrėžti bei įvertinti finansines nuomos sutartiniu santykiu objektą, jo ypatumus, sutarties šalių specifiką bei apibendrinti lizingo teikiamus pranašumus, išskirti atskirus trūkumus.

Lizingo sutarties šalys ir objektas

Lizingo sutarties šalys

Lizingo davėjas

Remiantis CK 6.567str. 1d., lizingo davėjas – asmuo, kuris įsipareigoja pagal finansinės nuomos sutartį įgyti nuosavybės teise iš trečiojo asmens kitos šalies (lizingo gavėjo) nurodytą daiktą ir perduoti jį lizingo gavėjui valdyti ir naudotis verslo tikslais už užmokestį su sąlyga, kad

---

³⁷Žr.: LIETUVOS TEISĖS UNIVERSITETAS. *Civilinė teisė, prievolių teisė, vadovėlis*. Vilnius: 2004, p. 404-405.

³⁸ Žr.: Lietuvos lizingo asociacija < <http://lizingas.sampo.lt/lt/zodynas/?letter=P> >, [žiūrėta 2008 03 31].

sumokėjus visą lizingo sutartyje numatytą kainą daiktas pereis lizingo gavėjui nuosavybės teise, jeigu lizingo sutartis nenumato ko kita.

CK 6.567str. 3d. nustatyta, kad lizingo davėju pagal sutartį gali būti bankas arba kitas pelno siekiantis juridinis asmuo. Pagal CK 2.34str. 3d. pagrindinis privačiųjų juridinių asmenų tikslas yra tenkinti privačius jų steigėjų interesus. Sąvoka „privatūs interesai“ reiškia bet kokią materialiąją naudą (pelno dalies, turto prieaugio gavimą), kurią gauna ar siekia gauti tiek juridinio asmens dalyviai, steigėjai, tiek juridinio asmens organų nariai.³⁹ Lietuvoje lizingo paslaugas daugiausia teikia šalyje veikiančioms komerciniams bankams pavaldžios įmonės. Pagal 2004m. kovo 30d. Bankų įstatymą⁴⁰ komercinis bankas – Lietuvos Respublikoje įsteigta kredito įstaiga, kuri turi licenciją verstis ir verčiasi indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu iš neprofesionalių rinkos dalyvių ir jų skolinimu, taip pat turi teisę verstis kitų finansinių paslaugų teikimu ir prisiima su tuo susijusią riziką bei atsakomybę. Remiantis 2002m. rugsėjo 10d. Finansų įstaigų įstatymo⁴¹ 3str. 1d. 3p.nuostatomis, finansinė nuoma (lizingas) yra priskiriama prie finansinių paslaugų, kurias pagal finansų įstaigų 2str. 7d. teikia finansų įmonės, turinčios finansų įstaigos statusą, remiantis minėto įstatymo 4str. 1d. Svarbu pažymėti, kad finansinės nuomos (lizingo) paslaugų teikimas nėra licencijuojamas, t.y. jų teikimui nereikia gauti įstatymo nustatyta tvarka išduotos licencijos.

Lizingo gavėjas

Lizingo gavėju gali būti bet kuris juridinis ar fizinis asmuo. Svarbiausias kriterijus – verslo tikslas. Taigi tuo atveju, kai lizingo gavėjas yra vartotojas - fizinis asmuo, kuris pareiškia savo valią pirkti, perka ir naudoja prekę ar paslaugą asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija, tenkinti,⁴² lizingo sutarčiai atitinkamai yra taikomos *vartojimo kredito* normos (CK 6.886-6.891str.).

Remiantis CK 6.886str. 2d., vartojimo kredito sutartimi taip pat laikoma *pirkimo – pardavimo išsimokėtinai (išperkamosios nuomos)* ar kita panašaus pobūdžio sutartis, kai daiktai, esantys sutarties dalyku, vartotojo nuosavybėn pereina per sutartyje nustatytą terminą sumokėjus daikto kainą, kredito palūkanas bei kitus sutartyje numatytus mokesčius. Vartojimo kredito normos taikytinos ir tais atvejais, kai pagal lizingo sutartį lizingo dalykas formaliai teisiu

---

³⁹Žr. LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO KOMENTARAS. *Antroji knyga, asmenys*. Gintautas Bartkus (CK 2.33-2.131str.), Vilnius: Justitia, 2002, p. 99.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2004, Nr. 54-1832.

⁴¹ Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2002, Nr. 91-3891.

⁴² Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1994, Nr. 94-1833.

požiūriu nepereina vartotojo nuosavybėn, tačiau lizingo gavėjas (vartotojas) visą sutarties terminą yra „ekonominis“ daikto savininkas, turintis išimtinę teisę naudotis lizingo dalyką per visą jo ekonominio tarnavimo laikotarpį, taip pat per visą lizingo sutarties terminą būtų mokama visa arba didesnė lizingo būdu nuomojamo daikto vertė.

Vertinant CK 6.411str., reglamentuojantį pirkimo – pardavimo išsimokėtinai (išperkamosios nuomos) sutartį, svarbu pažymėti, kad lizingo ir išperkamoji nuoma turėtų būti laikomi visiškai skirtingais sandoriais. Pagrindinis skirtumas tarp šių sutarčių pasireiškia per sutarties sudarymo tikslo nustatytą. Finansinės nuomos atveju esminiu lizingo gavėjo siekiu yra už atlyginimą įgyti lizingo dalyko valdymo bei naudojimosi teises. Nuosavybės teisės perėjimas lizingo gavėjui, pasibaigus sutarties terminui, nėra pagrindinis lizingo sutarties sudarymo tikslas, kadangi šalys sutartyje gali numatyti įvairius lizingo sutarties pasibaigimo teisinius padarinius: lizingo gavėjo teisę išpirkti lizingo dalyką, lizingo davėjo teisę išsaugoti nuosavybės teises, galimybę pratęsti lizingo sutarties terminą. Išperkamosios nuomos atveju nuomininkas siekia ne tik valdyti nuomojamąjį daiktą, bet ir įgyti nuosavybės teises. Šis siekis yra akivaizdus sutarties sudarymo metu. CK 6.414str. 2d. netgi numato išimtinį atvejį, kai nuosavybės teisė pereina pirkėjui nuo daikto perdavimo jam, tačiau nuo minėto momento iki visiško sumokėjimo yra laikoma, kad daiktas yra įkeistas pardavėjui užtikrinant pirkėjo prievolės pagal sudarytą sutartį (priverstinis įkeitimas, hipoteka). Akivaizdu, jog išperkamosios nuomos atveju nuomininko mokami mokėjimai yra skirti išpirkti daiktą ir tuo pačiu įgyti nuosavybės teisę. Finansinės nuomos sutarties atveju lizingo gavėjas iš esmės moka už daikto naudojimo perleidimą ir to daikto valdymo bei naudojimo (daikto ekonominio turėjimo) užtikrinimo finansavimą.⁴³

Remiantis užsienio valstybių patirtimi, vartojimo kredito instituto įtvirtinimas labiausiai yra siejamas su būtinybe apsaugoti silpnesnės šalies teises ir teisėtus interesus. Taigi *vartojimo kredito sutarties šalimi negali būti juridiniais asmenys bei fiziniai asmenys, kurie lizingo būdu nuomoja daiktą verslo ar profesijos tikslais (gydytojai, advokatai, notariai, antstoliai ir kiti)*. Otavos konvencijoje dėl tarptautinio finansinio lizingo yra numatytos išlygos dėl lizingo sutarties objekto specifikos. Pagal Konvencijos nuostatas įranga, kuri bus naudojama tik lizingo gavėjo personalo ar grynai lizingo gavėjo asmeniniais, šeimos, namų ūkio poreikiais nėra laikoma finansinės nuomos sutarties dalyku. Tokiu būdu Tarptautinės privatinės teisės instituto (*UNIDROIT*) rėmuose formuojami atskirų civilinės teisės institutų bei sutarčių rūšių principiniai aspektai yra sėkmingai perkeltami į kitų valstybių, tame tarpe ir Lietuvos Respublikos, įstatyminę bazę.

---

⁴³ MIZARAS, V. Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal civilinį kodeksą. *Justitia*, 2003, Nr. 1-2 (43-44).

Praktikoje neretai gali kilti sunkumų kai lizingo būdu nuomojamas daiktas yra naudojamas tiek asmeniniais, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti, tiek verslo ar profesinės veiklos tikslais. Minėtu atveju yra remiamasi svarbumo ar, atvirkščiai, antraeiliskumo kriterijais: *vartojimo kredito normos nėra taikomos, kai verslo ar profesinės veiklos tikslai nurungia asmeninius poreikius arba kai asmeniniai tikslai yra visiškai antraeiliai.*

Bet kuriuo atveju, klausimas yra sprendžiamas silpnesnės šalies – vartotojo - naudai ir yra taikomos jai palankesnės vartojimo kredito normos. Be to, esant neaiškumams pagal sutarties tekstą dėl tikrųjų šalių tikslų, yra nuodugnai vertinamos sutarties sudarymo aplinkybės, ikisutartiniai santykiai ir jų dokumentai, konkrečios sutarties šalys. Akivaizdu, kad stipresnioji šalis (lizingo davėjas) sutarties vykdymo metu neturi teisės sutarties sąlygas aiškinti tokiu būdu, jog iš esmės pasikeistų pastarosios sutartyje numatyti išpareigojimai. Priešingai, CK 6.193str. 4d. numato taisyklę, kad visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų ar sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai. LAT pažymėjo, kad „ši taisyklė susijusi su silpnesniosios šalies sutartiniuose santykiuose gynimo principu, reiškiančiu, kad, šalims esant nelygiavertėmis viena kitai, tokių sutarties šalių lygiateisiškumu grindžiamas kiekvienos iš šalių interesų gynimas kompensuojamas kitais būdais – teismo aktyvesniu vaidmeniu procese išaiškinant šalių teises ir pan., nepaisant dominuojančios šalies buvimo, šalių interesų pusiausvyros užtikrinimu, griežtesnės sutartinės atsakomybės stipresniajai šaliai taikymu, atsižvelgus į didesnius reikalavimus, keliamus stipresniosios šalies profesinei veiklai ir kt.“⁴⁴ Taigi būtent lizingo davėjui tenka įrodinėjimo dėl vartojimo kredito normų netaikymo lizingo sutarčiai našta.

Lizingo sutarties dalykas

Remiantis CK 6.568str. 1d. lizingo sutarties dalyku gali būti bet kokie nesunaudojamieji kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai, išskyrus žemę ir gamtos išteklius. Pagal CK 4.1 str. daiktais yra laikomi iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai. Taigi lizingo sutarties dalyku negali būti kitos CK 1.97str. 1d. įtvirtintos civilių teisių objektų rūšys: pinigai, vertybiniai popieriai, intelektinės veiklos rezultatai, informacija, turtinės teisės ir pan. Lizingo sutarties dalyku, kaip ir nuomos sutarties atveju (6.477str. 2d.), gali būti tik nesunaudojamieji daiktai, t.y. tie daiktai, kurių, naudojamų pagal paskirtį, vertė ir paskirtis ilgai iš esmės nepasikaičia (CK 1.99str. 2d., CK 4.5str. 2d.). Sistemiškai vertinant bendrąsias nuomos sutarties nuostatas (CK 6.477str. 2d, 3d.) su specialiosiomis lizingo sutarties taisyklėmis, apibūdinančiomis lizingo sutarties dalyką (CK 6.568str. 1d.), akivaizdu, jog lizingo

---

⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003m. gruodžio 1d. nutartis c.b. *Olga Dubnikova v. AB "Lietuvos draudimas"*, Nr. 3K-3-1150/2003, kat. 21.2.2.9; 37.6; 37.7; 67 .

sutarties objektu gali būti tik individualiais požymiais apibūdinti daiktai, t.y. nepakeičiamieji daiktai, kuriuos pagal minėtus individualius požymius galima atskirti nuo kitų (CK 1.99str. 1d.⁴⁵ bei CK 4.4str. 1d., 2d.). Taigi rūšies požymiais apibūdinti daiktai, turintys bendrus visai tai daiktų rūšiai požymius, sudarant finansinės nuomos sutartį turi būti „individualizuojami“ tam, kad būtų galima aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyti daiktą, kurį lizingo davėjas (pardavėjas) privalo perduoti lizingo gavėjui.

Remiantis CK 6.477str. 2d., įstatymai gali nustatyti daiktų, kurių nuoma draudžiama arba ribojama, rūšis. Taigi pagal CK 6.568str 1d. lizingo sutarties dalyku negali būti žemė ir gamtos ištekliai. Pirma, paprastai yra draudžiama nuoma tokių daiktų, kurie yra išimti iš apyvartos, t.y. tik išimtinė valstybės nuosavybė esantys daiktai (CK 4.7str). Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47str. numatyta, kad išimtinė nuosavybės teise Lietuvos Respublikai priklauso žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai, teisės į oro erdvę virš jos teritorijos, jos kontinentinis šelfas bei ekonominė zona Baltijos jūroje. Antra, nei žemei, nei gamtos ištekliams nėra taikomi nusidėvėjimo nustatymo normatyvai, kurie neišvengiamai yra taikomi lizingo sutarties dalykui, kadangi lizingo sutarties termino nustatymas yra neatsiejamai susijęs su daikto nusidėvėjimo laikotarpio nustatymu. Tačiau lizingo terminas, sutartyje nurodytas nuomos laikas, per kurį nuomininkas įsipareigoja nuomotis turtą, nebūtinai turi sutapti su daikto, esančio sutarties dalyku, ekonominio tarnavimo laikotarpiu. Remiantis teisės aktais, lizingo terminas gali būti 75 proc. ar daugiau daikto ekonominio tarnavimo laiko netgi tuo atveju, jei turto nuosavybė nuomos termino pabaigoje neperduodama nuomininkui (finansinės išperkamosios nuomos sąvoka, kai sutartyje numatyta, kad nuomininkui perduodama didžioji dalis rizikos ir naudos, susijusios su turto nuosavybe, o pati turto nuosavybės teisė vėliau gali būti perduodama arba neperduodama, iš esmės atitinka finansinio lizingo sampratą)⁴⁶.

Išanalizavus lizingo sutarties dalyvių ir objekto specifiką, svarbu išskirti finansinės nuomos pagrindu susiklostančių teisinių – ekonominių santykių teikiamus privalumus atskiriems šių teisinių santykių dalyviams: tiek lizingo gavėjui, tiek lizingo davėjui, tiek pardavėjui (pagal pirkimo – pardavimo sutartį) bei, įvertinus tam tikrus lizingo trūkumus, pasverti bei apibendrinti faktus.

---

⁴⁵Žr. LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO KOMENTARAS. *Pirmoji knyga, bendrosios nuostatos*, Taminskas A. (CK 1.97-1.139str). Vilnius: Justitia, 2001.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas dėl išsinuomoto ir išnuomoto turto finansinės apskaitos tvarkos patvirtinimo, 2000 m. birželio 5 d., Nr. 144, 4.3p.

Lizingo privalumai ir trūkumai

Lizingo gavėjo (nuomininko) pranašumai:

- 1) galimybė naudotis brangia, paprastai visiškai nauja įranga be didelių pradinių įnašų (lizingo gavėjui paprastai yra finansuojama pilna lizingo dalyko kaina, kurią pastarasis įsipareigoja dalimis išmokėti);
- 2) lizingo procedūra, lyginant ją su kredito ar paskolos sutartimi, yra žymiai lankstesnė ir patrauklesnė smulkiesiems bei vidutiniams verslininkams, norintiems gauti „paramą“ palankesnėmis sąlygomis;
- 3) mokėjimų grafikas pagal finansinės nuomos sutartį yra daug lankstesnis lyginant su bankų teikiamų paskolų mokėjimo grafikais (griežti terminai, mokėjimo tvarka, tiksliai apibrėžti mokėjimų dydžiai); lizingo sutarties atveju lizingo gavėjas gali planuoti savo veiklos rezultatus, iš anksto apskaičiuoti būsimas pajamas ir suderėti su lizingo davėju abiem šalim patogią finansavimo - mokėjimo schemą: periodiniai mokėjimai kas mėnesį, kas metų ketvirtį, šalys gali susitarti, jog skola pagal lizingo sutartį bus padengiama realizavus lizingo gavėjo produkciją, sutarties laisvės principas leidžia numatyti skirtingus mokėjimo dydžius ir pan.;
- 4) lizingo sutartyje, be lankstaus mokėjimo grafiko, galima numatyti lizingo gavėjui palankesnę galimų piniginių įsiskolinimų pagal finansinės nuomos sutartį padengimo sistemą;
- 5) galimybė įsigyti įrangą tik tam tikram laikotarpiui (pvz. sezoniniams darbams), kuriam pasibaigus, įrangos poreikis pasibaigia, o jos išlaikymas be naudojimosi ja taptų ekonomiškai nenaudingas;
- 6) finansinės nuomos sutarties laikotarpiu lizingo gavėjas gali susipažinti su įrangos veikimu, įvertinti pastarosios gamybinius pajėgumus, techninius privalumus bei trūkumus ir pasibaigus sutarties terminui įsigyti įrangą jos likutine verte;
- 6) lizingo gavėjas nėra lizinguojamojo dalyko savininkas, todėl nėra įpareigojamas mokesčių prasme;
- 7) paprastai lizingu užsiimančios įmonės nereikalauja iš lizingo gavėjo papildomų garantijų suteikimo, preziumuojama, kad prievolės įvykdymo užtikrinimu yra pats lizingo dalykas;
- 8) sudarydamas lizingo sutartį, lizingo gavėjas gali tikėtis papildomų paslaugų, suteikimo (lizingo dalyko draudimas, konsultacija dėl naudojimosi

instrukcijos, informacinio ar teisinio pobūdžio paslaugos, pristatymo, marketingo paslaugos ir pan.);

- 9) lizingo gavėjo interesais, finansinės nuomos paslaugas teikiančios finansinės gamybinės bendrovės be jau minėtų paslaugų gali rūpintis įrangos tiekėjais, muitinės dokumentų tvarkymu, atlikti koordinacinio pobūdžio funkcijas, susijusias su įrangos, jos atsarginių detalių pristatymu bei aptarnavimu;
- 10) finansinė nuoma paprastai yra teikiama nacionaliniams ir kitų šalių teisės subjektams, vykdančioms kooperuotus pramoninius projektus ir kitas verslą plėtojančias programas.

Taigi finansinės nuomos pagrindu tiek smulkiesiems, tiek vidutiniams verslininkams atsiveria plačios galimybės be ypatingų pradinių išlaidų realizuoti savojo verslo projektą.

Lizingo davėjo (nuomotojo) pranašumai:

- 1) lizingo sutartis paprastai yra sudaroma trumpesniam nei visiškas daikto nusidėvėjimo laikotarpis terminui, per kurį yra padengiama lizingo dalyko vertė bei išmokamos palūkanos (pvz.: sutartis 4-7m. laikotarpiui (operatyvinio lizingo atveju iki 5m), kai tuo tarpu lizingo dalyko, nuosavybės teise priklausančio lizingo davėjui, tinkamos eksploatacijos trukmė – ekonominio tarnavimo laikotarpis 10-12m.,);
- 2) mokėjimai pagal finansinio lizingo sutartį 30-40 proc. viršija lizingo dalyko vertę, kadangi palūkanos, mokamos už lizingo davėjo suteiktas finansavimo paslaugas, atspindi tikrąsias lizingo davėjo pajamas;
- 3) visose šalyse, kuriuose lizingas yra paplitęs reiškinys, valstybė skatina šią ūkio plėtros formą, todėl verslininkams suteikiamos mokesčių lengvatos, mažinant pelno mokesčio tarifą amortizacinių atskaitymų sąskaita kaip investuojamoms sumoms finansinės nuomos pavidalu⁴⁷;
- 4) mokesčių lengvatos skatina investicijas, greitą fondo grąžą, aukštą gamybos technologijos lygį, gaminių kokybę, nacionalinės gamybos konkurencingumą (abipusė nauda tiek lizingo davėjui, tiek lizingo gavėjui – gamintojui)⁴⁸ ;

---

⁴⁷ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992, 17str. 2d. 1p., 18str.

⁴⁸ STANISLOVAITIS, R. *Komercinė teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 209.

- 5) lizingo davėjas „automatiškai yra apdraustas“ nuo lizingo gavėjo prievolės mokėti periodinius mokėjimus pagal lizingo sutartį nevykdymo, kadangi visą finansinės nuomos sutarties laikotarpį išsaugo nuosavybės teisę į lizingo dalyką ir skolinių įsipareigojimų atveju turi teisę atimti iš lizingo gavėjo lizinguojamąjį daiktą, išnuomoti lizingo būdu kitam subjektui ar jį parduoti;
- 6) lizingo davėjas, vystydamas su lizingo sutarties aptarnavimu susijusių paslaugų sferą (turto priežiūros paslaugos operatyvinio lizingo atveju), tuo pačiu pritraukia naujus klientus, o tai savo ruožtu skatina gamybos apimtis bei nacionalinės produkcijos konkurencingumą pasaulio rinkoje.

Akivaizdu, jog finansinės nuomos sutarties pagrindu lizingo davėjo veikla efektyviai pateisina pastarojo į lizingo gavėjo veiklą investuotų lėšų lūkesčius: lizingo davėjo realios pajamos, pasireiškiančios periodinių palūkanų mokėjimu, lizingo gavėjo nemokumo atveju yra užtikrinamos pačiu lizingo sutarties dalyku bei nuostolių atlyginimo institutu (CK 6.574str.). Iki lizingo sutarties termino pabaigos lizingo davėjas išsaugo nuosavybės teisę į lizingo dalyką, todėl periodinių įmokų mokėjimo sustabdymo ar lizingo gavėjo bankroto atveju, lizingo davėjas turi teisę reikalauti grąžinti jam lizingo dalyką. Minėta reikalavimo teisė dar kartą pabrėžia lizingo teisinių santykių specifiškumą bei dalinai (neįskaitant teisės reikalauti nuostolių atlyginimo) grąžina lizingo davėją į tokia padėtį, kokia būtų buvusi, jeigu lizingo gavėjas būtų tinkamai įvykdęs sutartį.

Pardavėjo (gamintojo) pranašumai:

- 1) didėjantis skaičius potencialių, nors finansine prasme ne itin galingų paprastai pakankamai brangiai kainuojančios įrangos pardavėjų plečia finansinės nuomos ekonominės rinkos sektorių;
- 2) lizingo sutartis spartina naujos technikos pardavimus, didina jų apimtis, nes suteikia įmonėms galimybę joms patogiu laikotarpiu be didelių išlaidų naudotis nauja įranga;
- 3) finansinės nuomos teisiniai santykiai skatina techninės įrangos modelių atnaujinimo procesus, gamintojui atsiranda praktinė galimybė periodiškai pateikti rinkai platesnį savos prekės asortimentą, naujesnį, patogesnį, produktyvesnį, patobulintą;
- 4) lizingo metu susiklostantys teisiniai santykiai skatina informacinių kanalų atsiradimą: ryšys tarp lizingo davėjo ir lizingo gavėjo padeda pardavėjui, sudariusiam su lizingo davėju pirkimo – pardavimo sutartį, gauti būtiną informaciją apie įrangos būklę, jos kokybę bei operatyviai pašalinti esamus

konstrukcinius, technologinius trūkumus, tuo pačiu gerinti kokybės standartus bei gaminių konkurencingumą;

- 5) pardavėjas, teikdamas įrangos aptarnavimo paslaugas iš esmės yra apsaugotas nuo lizingo gavėjo nemokumo, kadangi pirkimo – pardavimo sutartis yra sudaroma su ekonomiškai žymiai stipresne šalimi – lizingo davėju;
- 6) lizingas skatina aktyvų marketingą (gamintojo produkcijos reklamavimą).⁴⁹

Taigi lizingo teisinių santykių vystymasis yra ne tik ekonomiškai naudingas lizinguojamojo dalyko naudotojui (lizingo gavėjui) ar investuotojui (lizingo davėjui), bet suteikia akivaizdžią ekonominę naudą ir trečiajai trišalės finansinės nuomos sistemos šaliai – gamintojui (pardavėjui). Finansinis lizingas skatina gamintojo produkcijos (atitinkamų lizingo gavėjui būtinų techninių įrenginių, transporto priemonių ir pan.) gamybos, realizavimo, įrangos atnaujinimo, aptarnavimo kokybės gerinimo procesus.

Bet kuriuo atveju akivaizdūs *lizingo* privalumai negali paneigti atskirų lizingo teisiniuose santykiuose pasireiškiančių **trūkumų**:

- 1) ne visada įmanoma tiksliai įvertinti ir apskaičiuoti lizingo dalyko ekonominio tarnavimo laikotarpį, todėl visiška daikto amortizacija gali pasireikšti anksčiau nei lizingo sutarties termino pabaiga, o lizingo gavėjui minėtu atveju išlieka pareiga mokėti periodines įmokas už jau pasenusią įrangą;
- 2) remiantis CK 6.571str. 1d., daikto (lizingo sutarties dalyko) atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika pereina lizingo gavėjui nuo daikto perdavimo jam momento (jei lizingo sutartis nenumato ko kito), todėl lizingo gavėjui atsiranda pareiga naudotis daiktu ir jį išlaikyti rūpestingai ir atidžiai, palaikyti jį tokios būklės, kokios jam buvo perduotas, atsižvelgiant į normalų nusidėvėjimą bei sutartyje aptartus galimus jo pasikeitimus (CK 6.571str. 4d.); CK 6.571str 5d. griežtai reglamentuoja lizingo gavėjo civilinę sutartinę atsakomybę už CK 6.571str. 4d. numatytos pareigos pažeidimą, pasireiškiančią lizingo davėjo teise reikalauti sumokėti visą sutarties kainą iš karto arba nutraukti sutartį ir atlyginti nuostolius;

---

⁴⁹ ШЕЛЕНКОВ В.Г. Учет лизинговых операций и анализ их эффективности. Москва: Экзамен, 2005. С. 13-17.

- 3) operatyvinio (dalinės amortizacijos) lizingo atveju lizingo davėjas išsaugo nuosavybės teisę į daiktą, lizingo gavėjui nepereina didžioji dalis naudos ir rizikos, susijusios su daiktu, kas savo ruožtu skatina lizingo davėją nustatyti aukštesnius periodinius mokėjimus už naudojamą operatyvinio lizingo dalyku;
- 4) lizingo dalyko unikalumas bei išskirtinumas, jo kaina tam tikrais atvejais gali apsunkinti derybinius procesus, lizingą apimančių sutarčių (pirkimo – pardavimo, finansinės nuomos) paruošimą, jų sudarymą, atskirų šių sutarčių sąlygų aptarimą bei tvirtinimą.

Įvertinus finansinės nuomos teisių santykių teikiamus privalumus atskiriems šių teisinių santykių subjektams: lizingo davėjui, lizingo gavėjui bei pardavėjui (gamintojui), - bei išskyrus esminius lizingo trūkumus, svarbu pabrėžti, jog bet kuriuo atveju lizingą galime laikyti pirmaujančiu finansiniu instrumentu pelningų investicijų rinkoje. Pirmiausia, lizingo mokėjimai už įrengimo nuomą įtraukiami į produkcijos savikainą, todėl apmokestinamojo pelno dalis sumažėja. Lizingas pasižymi operatyvumu ir lankstumu, be to, tai efektyvi priemonė moderniai įrangai įsigyti. Lizingas skatina verslo plėtrą: finansinės nuoma suteikia galimybę asmeniui startuoti verslo srityje „lengvatinėmis sąlygomis“: lizingo gavėjas, nemažindamas apyvartinių lėšų, pradeda ar toliau plėtoja savo verslą savarankiškai pasirinktų ir nuomojamų objektų dėka, t.y. be didelių finansinių suvaržymų realizuoja savo projektus. Lizingo davėjo interesai pirmiausia yra užtikrinami jam nuosavybės teise priklausančiu lizingo dalyku, pardavėjas (gamintojas) plečia savo produkcijos gamybą, bankai užsitikrina pastovų, ilgalaikį pelną, valstybė, nukreipdama investicinius srautus lizingo rinkos kryptimi, yra suinteresuota ekonomine šalies raida. Taigi nepaisant atskirų lizingo kaip ekonominės teisinės kategorijos trūkumų, išlieka akivaizdi finansinės nuomos nauda ir svarba.

Taigi aptarus tipinius finansinės nuomos požymius, atskiras formas bei rūšis, lizingo sutarties dalyko bei šalių ypatumus, įvertinus lizingo privalumus ir trūkumus, tampa akivaizdu, kad finansinės nuomos teisių santykių susiformavimo mechanizmas yra pakankamai sudėtingas ir nevienalytis. Šių santykių pagrindu atsirandantys įsipareigojimai, šių įsipareigojimų pažeidimų teisinės pasekmės bei kiti specifiniai su lizingo sutartimi susiję aspektai neišvengiamai tampa teismų nagrinėjimo dalyku, formuojasi atitinkama praktika.

Lizingo probleminių klausimų vertinimas Lietuvos teismų praktikoje

Lizingo teisinių santykių kvalifikavimo problema ir lizingo gavėjo mokėjimo pareigos ir pareigos grąžinti lizingo objektą santykis

Iki naujojo CK įsigaliojimo Lietuvos sutarčių teisėje finansinė nuoma nebuvo reglamentuota specialiomis teisės normomis, tačiau tai netrukdė finansinės nuomos rinkos plėtrai ir nesudarė didelių sunkumų minėtos rinkos dalyviams. Teisiniu pagrindu sudarinėti finansinės nuomos sutartis iki naujojo CK įsigaliojimo galima laikyti senajame CK buvusias sutarčių laisvės principo nuostatas, kad civilinės teisės ir pareigos fiziniams ir juridiniams asmenims atsiranda ne tik iš įstatymuose numatytų sandorių, bet ir iš sandorių, nors įstatymuose nenumatytų, tačiau jiems neprieštarujančių.

2001m. birželio 21d. nutartyje LAT pažymėjo, kad „būtent lizingo (finansinės arba išperamosios nuomos) sutartį, šiuo metu civilinių teisinių dalyvių neretai sudarinėjama įvairiuose verslo ir vartojimo srityse, galima laikyti civiline teisine sutartimi, kurios galiojantis civilinis įstatymas prievolinės teisės specialiųjų normų pagalba neišskiria kaip atskiros sutarčių rūšies, tačiau kurios sudarymas bei jos pagrindu kylančių civilinių teisių ir pareigų įgyvendinimas savaime nepažeidžia galiojančių civilinių įstatymų“. *LAT išreiškė poziciją, jog finansinės nuomos teisinių santykių kvalifikavimas yra siejamas su teisinių priemonių lizingo sutarčiai sudaryti pakankamumu, kai šalių interesų užtikrinimo apimtis priklauso nuo jų pačių susitarimo.*

Visgi esant ginčui tarp šalių iš civilinių sutartinių teisinių santykių, detaliam įstatyme nereglamentuotų, pirmiausia kyla minėtų santykių *kvalifikavimo problema*. Minėtoje byloje išsiskiria apeliacinės instancijos teismo bei LAT nuomonės.

Apeliacinės instancijos teismas, neatsižvelgdamas į finansinės nuomos teisinių santykių specifiką, o būtent nepaisydamas lizingo atlygintinumo aspekto, nepagrįstai įskaitė atsakovo (lizingo gavėjo) ieškovui (lizingo davėjui) sumokėtas sumas pagal šalių sutartyje bei jos pakeitimuose ir papildymuose sulygtą mokėjimų grafiką – sąskaitą į bendrą atsakovo skolą iki sutarties nutraukimo ieškovo atžvilgiu, remdamasis tuo, jog lizingo objekto grąžinimas ieškovui atleidžia atsakovą nuo pareigos padengti išskolinimą pilnai pagal išrašytas sąskaitas. Remiantis apeliacinės instancijos teismo pozicija, lizingo sutarties nutraukimo atveju, kai lizingo objektas yra grąžinamas lizingo davėjui, pakanka apmokėti išskolinimą, į kurio sumą iš esmės įeina tik naudojamo turto vertės mokėjimai nurodytais terminais iki sutarties nutraukimo. Ši *pozicija eliminuoja lizingo davėjo vieną iš pagrindinių teisių: teisę gauti atlyginimą už suteiktas finansavimo paslaugas*, o būtent atlygintinumas kaip palūkanų už lizingo davėjo suteiktas finansavimo paslaugas mokėjimas yra vienas esminių finansinės nuomos sutarties bruožų.

Kasacinės instancijos teismas visiškai pagrįstai pažymėjo, kad šalių sudarytoje sutartyje yra akivaizdžiai susitarta dėl tokios bendros periodinių įmokų sumos, kuri ženkliai viršija nurodytą finansuojamą sumą, tačiau tokio pobūdžio sutarties kainų nustatymas ir yra būdingas finansinei nuomos sutarčiai: *lizingo gavėjo teisė pasirinkti lizingo objektą ir naudotis juo – savotiškas kitos sutarties šalies kredito daiktui (lizingo objektui) suteikimas lizingo gavėjui – suponuoja pastarajam pareigą grąžinti kreditą lizingo davėjui, be abejojimo, sumokant didesnę nei pati lizinguojamo daikto vertę bendrą sumą.*

Apeliacinės instancijos teismas savo sprendime pasisakydamas, jog atsakovas, padengęs tik dalį bendros grąžintinos sumos, iš esmės tik lizinguojamo turto vertę, pagal šalių sudarytus susitarimus yra visiškai atsiskaitęs ir nėra skolingas, galima sakyti konstatavo tai, kad atsakovas tinkamai įvykdė prievolę atsiskaityti su ieškovu už naudojimąsi lizingo objektu. Laikantis jau aptarta ir teisiškai pagrįsta LAT pozicija, tampa akivaizdu, jog apeliacinės instancijos teismo netinkamai kvalifikuoti tarp šalių susiklostę santykiai atima iš ieškovo teisę reikalauti nuostolių atlyginimo kaip finansinės nuomos sutarties nutraukimo pasekmės. CK 6.256 str. įtvirtina sutartinės atsakomybės atsiradimo pagrindą. Įstatymo nuostata reikalauja, kad kiekvienas asmuo tinkamai ir laiku vykdytų savo sutartines prievoles, o asmuo neįvykdęs ar netinkamai įvykdęs savo sutartinę prievolę, privalo atlyginti kitai sutarties šaliai šios patirtus nuostolius, sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Svarbu, jog netinkamas prievolės įvykdymas gali pasireikšti įvairiais būdais, t.y. ne tik visišku prievolės neįvykdymu, bet ir prievolės įvykdymu tik iš dalies, prievolės įvykdymo termino praleidimu ir pan. Nuostoliai kaip asmens patirtos žalos piniginis įvertinimas gali būti skirstomi į tiesioginius (realius) - kreditoriaus turėtos išlaidos, jo turto netekimas ar sužalojimas – bei netiesioginius nuostolius kaip kreditoriaus negautos pajamos, kurias jis būtų gavęs, jeigu skolininkas būtų tinkamai įvykdęs prievolę. Be to, svarbu pabrėžti, kad šalių sudarytų sutarčių analizė iš esmės atskleidžia tipinę finansinės nuomos sutarties nutraukimo reglamentavimo tvarką, kai nutraukus lizingo sutartį, lizingo gavėjas privalo sumokėti lizingo davėjui sutarties nutraukimo sumą, kurią sudaro mokėjimai (įskaitant PVM, delspinigius ir baudas) bei visi likę nesumokėti grafike – sąskaitoje nurodyti turto vertės dengimo mokėjimai, PVM, o sumokėjus nurodytą sumą, turtas pereina lizingo gavėjo nuosavybėn, t.y. net ir nutraukus sutartį, bet sumokėjus visą sutartį numatytą sumą už naudojimąsi lizingo objektu sutartyje numatytais terminais, pareiga grąžinti lizingo davėjui turtą, esantį lizingo objektu, yra panaikinama, realizuojama lizingo gavėjo teisė įgyti lizingo objektą nuosavybės teise. Priešingu atveju, nesumokėjus sutarties nutraukimo sumos, lizingo gavėjas turtą privalo grąžinti, o visi iki lizingo sutarties nutraukimo sumokėti mokėjimai negražinami.

Taigi būtent finansinės nuomos sutarties atveju „lizingo gavėjo pareiga sumokėti nustatyto dydžio periodines įmokas bei kitus priklausančius mokėjimus (delspinigius, baudas) ir pareiga

gražinti lizingo objektą yra visiškai skirtingos prievolės, kurių neįvykdymas sukelia skirtingus teisinius padarinius“.⁵⁰ Kitaip sakant, vieną iš prievolių, kaip antai, pareigą sumokėti lizingo davėjui visas pagal sutartį priklausančias mokėti sumas, negali panaikinti kitos prievolės gražinti lizingo objektą lizingo davėjui įvykdymas. Akivaizdu, jog tinkamas teisiųjų santykių kvalifikavimas yra glaudžiai susijęs su CK 6.193 str. bei LAT priimtose nutartyse suformuluotomis taisyklėmis, kurios nurodo, kad „esant ginčui dėl sutarties turinio bei jos sąlygų, aiškinti sutarties sąlygas, atsižvelgiant į tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, o ne vien remiantis pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. LAT teisėjų kolegija pažymėjo, kad aiškinant sutartį taip pat turi būti atsižvelgiama į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas reikšmingas aplinkybes, jų tarpusavio ryšį, sutarties esmę bei tikslus. Be to, kas ypač aktualu nagrinėjamoje byloje, „sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes“.⁵¹

Esminis lizingo sutarties pažeidimas kaip pagrindas nutraukti lizingo sutartį

Kitu probleminiu finansinės nuomos klausimu galima laikyti *lizingo sutarties pažeidimą kaip pagrindą nutraukti lizingo sutartį*. Akivaizdu, jog minėtu atveju kyla esminio sutarties pažeidimo sąvokos problema. Esminis sutarties pažeidimas (neįvykdymas) yra būdingas vertinamosios normos pavyzdys, įtvirtintas CK 6.217 str.⁵² Konkretus esminio sutarties pažeidimo turinys priklauso tik nuo konkrečių faktinių bylos aplinkybių. Sutarties laisvės principas, leisdamas šalims nutraukti sutartį tarpusavio susitarimu, tuo pačiu nedraudžia šalims susitarti ir dėl paties sutarties nutraukimo fakto, nutraukimo tvarkos, teisiųjų padarinių. Taigi vienašališkas sutarties nutraukimas yra galimas tik įstatymo ar šalių susitarime nustatytais atvejais. Pabrėžtina, kad būtent su „esminiu sutarties pažeidimu“ yra siejama daugelis specialiųjų teisiųjų padarinių: nukentėjusios šalies galimybė vienašališkai ir, nesikreipiant į teismą, nutraukti sutartį (CK 6.217str. 1d., CK 6.218str.), teisė kreiptis į teismą dėl priverstinio sutarties pakeitimo (CK 6.223str.).

---

⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001m. birželio 21d. nutartis c.b. UAB „VB Lizingas“ v. Rimanto bagvilio komercinė įmonė, Nr. 3K-7-440/2001, kat.45.8.

⁵¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000m. balandžio 3d. nutartis c.b. AB „Turto bankas“ v. UAB „Vaidlūvė“, Nr.3K-3-406/2000, kat.14.

⁵²BALČIKONIS, R. Esminio sutarties pažeidimo samprata pagal Lietuvos respublikos civilinį kodeksą. *Jurisprudencija*, 2004, t. 51 (43); 44-61, p. 45.

Minėta sąvoka yra įtvirtinta ir Tarptautinės privatinės teisės instituto parengtų Tarptautinių komercinių sutarčių principų 7.3.1 str.,⁵³ tačiau 1994m. UNIDROIT Tarptautiniai komercinių sutarčių principai vartoja kiek kitokią sąvoką: teisė nutraukti sutartį yra siejama ne su „esminiu sutarties pažeidimu“, bet su „esminiu sutarties neįvykdymu“. „Neįvykdymo“ sąvoka, remiantis UNIDROIT Principų doktrina, apima visas galimas sutarties pažeidimo rūšis:

- 1) visiškas sutartinės prievolės neįvykdymas („failure to perform“);
- 2) netinkamas sutartinės prievolės įvykdymas („defective performance“);
- 3) įvykdymo termino praleidimas.

Šis įtvirtinimas nėra atsitiktinis ir juo siekiama konkrečių tikslų:

- 1) užtikrinti vienodą teisinį režimą tiek pateisinamam („excused non – performance“; kai sutartis, pavyzdžiui, yra neįvykdoma *dél force majeure*, ir kita šalis gali reikalauti tik nutraukti sutartį be reikalavimo atlyginti nuostolius), tiek nepateisinamam („non–excused non–performance“; kai kita šalis turi teisę ne tik į nuostolių atlyginimą, bet ir galimybę taikyti kitus gynybos būdus) sutarties neįvykdymui;
- 2) taikyti vienodą teisinį režimą visoms sutarties pažeidimo rūšims.

Nepaisant minėto skirtumo, CK 6.217str. vartojamą sąvoką „sutarties neįvykdymas“ reikėtų aiškinti plačiau, remiantis CK 6.205str.: bet kokios iš sutarties atsiradusios prievolės neįvykdymą, taip pat netinkamą įvykdymą, įvykdymo termino praleidimą.

Analizuojant Lietuvos Respublikos teismų praktiką minėtu aspektu, galima remtis LAT 2003m. vasario 17d. nutartimi, byloje dėl nesumokėtų lėšų pagal lizingo sutartį priteisimo ir nepagrįsto lizingo sutarties nutraukimo. LAT šia nutartimi galutinio sprendimo nepriėmė ir nutarė perduoti bylą iš naujo nagrinėti apylinkės teismui, tačiau visiškai priešinga pirmos bei apeliacinės instancijos teismų pozicija, kasatoriaus išsakyta nuomonė, leidžia teisiškai įvertinti pozicijų skirtumus bei protingai pasverti tiek teismų, tiek šalių pateiktus argumentus.

Apeliacinės instancijos teismas, remdamasis tarp šalių sudaryta lizingo sutartimi, vertindamas pažodinį jos tekstą bei jame išreikštą šalių valią, pažymėjo, jog sutartyje buvo aiškiai numatyta, „kad lizingo gavėjas neprieštarauja, jog lizingo davėjas nutrauktų sutartį prieš terminą, ir įsipareigoja grąžinti lizingo objektą lizingo davėjui, jeigu lizingo gavėjas nesumoka eilinio mokėjimo per 35 dienas nuo mokėjimų grafike nustatytos mokėjimo datos <...> mokėjimai vėlavo nuo 2000 metų birželio mėnesio, o nuo 2001 m. metų kovo mėnesio ir visai nutrūko, įrodo rašytiniai įrodymai. Taigi, lizingo gavėja - atsakovė – pažeidė sutarties sąlygas, o tas pažeidimas sutartyje numatytas kaip pagrindas lizingo davėjui nutraukti minėtą sutartį prieš

---

⁵³Žr. 1994 m. UNIDROIT parengti tarptautinių komercinių sutarčių principai (UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts). [žiūrėta 2008 03 15].
<<http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm>>.

terminą⁵⁴. Ši sutarties nuostata iš esmės automatiškai išsprendžia klausimą, nes, kaip jau buvo paminėta, *vienašališkas sutarties nutraukimas yra galimas tik įstatymo ar šalių susitarime nustatytais atvejais*. Jei sutarties sudarymo metu šalys susitaria tam tikras sutarties nuostatas laikyti esminiais sutarties terminais, tai nukentėjusioji šalis iš karto žino, kad jei bus pažeista tokia sutarties nuostata, ji galės vienašališkai sutartį nutraukti.

Be šio formalaus argumento, apeliacinės instancijos teismas, atsakydamas į klausimą, *ar vėlavimas mokėti įmokas ir mokėjimo grafiko nesilaikymas yra esminis sutarties pažeidimas, remiasi lizingo sutarties turiniu*. Teismas pažymi, kad ši sutartis yra finansinis sandoris, kuriuo remiantis lizingo gavėjas gauna iš lizingo davėjo daiktui kreditą. Lizingo sandorio esmė – lizingo gavėjo priimto investicinio sprendimo finansavimas. Ekonominiu požiūriu finansinė nuoma yra investicinė finansinė operacija, kurios metu įsigydamas naują technologiją ar ją keisdamas, lizingo davėjas išnuomoja lizingo objektą (bylos atveju amerikietiškus trijų takelių kėglius bei jų priedus) bei, sudarydamas nuomos sutartį, suteikia nuomininkui kreditą ypatingomis sąlygomis. Iš esmės *visas lizingo davėjo suinteresuotumas yra susitelkęs į sutarties atlygintinumo aspektą*. Nors mokėjimą pagal lizingo sutartį sudaro lizingu nuomojamo daikto vertę sudarančios sumos ir palūkanos už lizingo davėjo suteiktas finansavimo paslaugas, reikia pabrėžti, kad atlygintinumas pagal lizingo sutartį yra suprantamas tik kaip palūkanų už lizingo davėjo suteiktas finansavimo paslaugas mokėjimas, būtent jos iš esmės skatina lizingo davėją sudaryti pačią finansinės nuomos sutartį, įsigyti nuosavybėn paprastai lizingo gavėjo nurodytą daiktą, užtikrinti jo perdavimą, kad pastarasis galėtų tinkamai ir efektyviai įgyvendinti savo verslo planą, bei gauti iš viso to, realios finansinės naudos. „Todėl finansinės nuomos ir kitų mokėjimų pagal šalių suderintą grafiką nesavalaikis mokėjimas, - kaip pažymi apeliacinės instancijos teismas, - yra esminis tokios sutarties pažeidimas“. *Būtent finansavimo funkcijos reikšmingumas lizingo teisiniuose santykiuose svariai pagrindžia teismo poziciją bei „esminio sutarties pažeidimo“ faktą*.

Taigi visos pagrindinės teisės sistemos remiasi vienu fundamentaliu principu – norint nutraukti sutartį, pažeidimas turi būti tam tikro svarbumo. Akivaizdu, jog įsitvirtina vienašališko sutarties nutraukimo modelis, esant esminiam sutarties pažeidimui (neįvykdymui). Ši sąvoka yra tarsi „matavimo priemonė“, kurios pagalba yra „matuojamos“ kiekvieno konkretaus pažeidimo aplinkybės bei siekiama suteikti teisę patiems civilinės apyvartos dalyviams ar teismui spręsti, koku būdu turėtų būti kvalifikuojamos atitinkamos aplinkybės, o tai savo ruožtu padeda individualizuoti teisės normos taikymą ir pasiekti teisingiausią bei optimaliausią sprendimą.

---

⁵⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003.m. vasario 17d. nutartis c.b. *UAB „Veeko“ v. UAB „Dorilė“*, NR. 3K-3242/2003, kat.45.8.

Vertinant teismų pozicijas, taip pat svarbu šioje byloje atkreipti dėmesį į kasatoriaus – lizingo gavėjo – išsakytus argumentus, jog apeliacinės instancijos teismas, darydamas išvadą, kad sutarties sąlygos buvo esminiai pažeistos, nes kasatorius nesavalaikiai mokėjo priklausančius jam pagal sutartį mokėjimus ir tai suteikė teisę lizingo davėjui vienašališkai ją nutraukti, sprendžiant ar pažeidimas yra esminis visiškai neanalizavo kitų CK 6.217str. sąlygų, o būtent nebuvo atsižvelgta į kasatoriaus ketinimus vykdyti savo įsipareigojimus pagal lizingo sutartį, šių įsipareigojimų realumą, kasatoriaus pateiktą verslo planą (be kurio yra apskritai neįmanoma finansinės nuomos sutartis ir kuris sudaro sutarties ekonominį turinį, apibūdina sutarties sąlygas, pateikia tikslius paskaičiavimus, visų verslo rizikos veiksnių įvertinimą (įskaitant bankroto galimybę)) bei ypač didelių nuostolių jam atsiradimo galimybę, vienašališkai kitai šaliai nutraukiant sutartį.

*CK 6.217str. 2d. 5p. yra įtvirtinta sąlyga, kuri tiesiogiai atsižvelgia ir į sutartį pažeidusios šalies interesus: t.y. ar sutarties neįvykdžiusi šalis, kuri rengėsi įvykdyti ar vykdė sutartį, patirtų labai didelių nuostolių, tuo atveju, jei sutartis būtų nutraukta. Taigi yra vertinamos galimos sutarties nutraukimo pasekmės sutartį pažeidusiai šaliai. Šiuo atveju galima remtis *pasikliovimo („reliance“)* *principo koncepcija*, kurios esmę sudaro sutartį pažeidusios šalies pasikliovimas egzistuojančia sudaryta sutartimi bei atitinkamų išlaidų darymas, siekiant įvykdyti sutartį, nes būtent nuo pasiruošimo vykdyti sutartį bei minėtų išlaidų, akivaizdžiai priklauso tai, ar sutartis bus laikoma iš esmės neįvykdyta. Tačiau negalima teigti, jog sutartį visais atvejais negalima bus nutraukti, nes ją pažeidusi šalis turės labai daug išlaidų dėl sutarties nutraukimo. Pagrindinis šio kriterijaus tikslas visgi yra užsitikrinimas, kad nukentėjusioji šalis (ar teismas), priimdama sprendimą dėl sutarties nutraukimo, bet kuriuo atveju įvertintų galimas tokios sutarties nutraukimo pasekmes ir sutarties neįvykdžiusiai šaliai. Privalomai vertėtų analizuoti ir tai, ar nuostolių atlyginimas nebūtų adekvati pažeistų teisių gynybos priemonė, kadangi teisingumo principas privatinėje teisėje preziūuoja, kad verslininkų sudarytos sutartys yra išimtinai tik dėl ekonominių priežasčių. Minėta prezumpcija suponuoja tai, kad verslininkų interesai nebūtinai bus pažeisti, jei, nenutraukiant sutarties, bus atlyginti dėl sutarties pažeidimo padaryti nuostoliai, nepaisant to, ar pažeidimas yra esminis, ar neesminis.*

CK 6.217str. 2d. 5p. įtvirtintas kriterijus, ginantis sutartį pažeidusios šalies teisinius interesus, kartu netiesiogiai kelia atitinkamus reikalavimus ir *nukentėjusiajai šaliai, kuri savo ruožtu privalo elgtis sąžiningai bei operatyviai naudotis jai suteiktomis galimybėmis, kitaip sakant, nepiktnaudžiauti teise*. Operatyvus teisės vienašališkai nutraukti sutartį naudojimas sąlygoja pareigą savo neveikimu neduoti kitai šaliai pagrįsto pagrindo manyti, jog ji laiko, kad sutartis yra įvykdyta, t.y. neleisti, kad kita šalis manytų, jog teisę turinti šalis nemano, kad sutartis yra neįvykdyta. Būtent šiuo argumentu savo poziciją grindžia pirmos instancijos teismas,

teigdamas, kad „jei mokėjimų nesavalaikiškumas būtų laikomas esminiu sutarties sąlygų pažeidimu ir UAB „LTB Lizingas“ tuo pagrindu būtų pasinaudojęs teise nutraukti sutartį, kai mokėjimai vos tik pradėjo vėluoti, UAB „Dorilei“ nebūtų didėjusi skola, kuri nuo mokėjimų vėlavimo pradžios, t.y. nuo 2000 m. liepos iki 2001 m. liepos 10 d. sudaro apie 65 000 Lt“. Taigi sutartį pažeidusiai šaliai, įrodžiusiai kad ji geranoriškai rengėsi įvykdyti sutartį, ruošėsi tam, dėl to turėjo didelių išlaidų, sutarties nutraukimas gali būti labai nuostolingas, kadangi iš esmės visos pasiruošimo vykdyti sutartį išlaidos jai nebebus atlyginamos. Todėl vertinant teismų pozicijas nagrinėjamoje byloje, svarbu atsižvelgti ne tik į ekonominį lizingo teisinių santykių aspektą, bet taip pat ir į kitus galimus CK 6.217str. įtvirtintus kriterijus (CK 6.217str. 2d. 5p.), kurių sąmoningas nepaisymas, vienašališkai nutraukiant sutartį, pažeistų sąžiningumo, teisingumo, protingumo principus, iškraipytų šalių interesų pusiausvyrą.

Lizingo sutarties prigimtis kaip dvišalio sandorio ir lizingo davėjo pareigos perduoti lizinguojamąjį daiktą turinys

2004 m. vasario 18d. nutartyje LAT pasisakė dėl lizingo sutarties prigimties kaip dvišalio sandorio ir pareigos perduoti lizinguojamą daiktą turinio.

Analizuojama byla išsiskiria vieninga teismų pozicija nagrinėjamais aspektais. Pirma, vertinant lizingo sutarties prigimtį kaip dvišalį sandorį, reikia įvertinti pačios sutarties esmę, jos tikslus, šalių specifiką. Finansinė nuoma yra ilgalaikė ir daugiašalė sutartis. Šios sutarties subjektų ratą sudaro mažiausiai trys šalys: lizingo davėjas, lizingo gavėjas, tretysis asmuo (pardavėjas). Pagal savo svarbą ir tolimesnę įtaką teisiniams santykiams finansinės nuomos sutartis yra vertinama kaip generalinė sutartis, o likusios: pirkimo – pardavimo, pavedimo, kredito, draudimo sutartys, - yra su ja tiesiogiai susijusios. Būtent finansinės nuomos sutarties sudarymo tvarka leidžia detalčiai atskleisti lizingo sutarties prigimtį.

Finansinės nuomos sutartis yra sudaroma specifine tik jai būdinga tvarka, kas savo ruožtu lemia specifinius finansinės nuomos sutarties požymius, tam tikrų teisių, pareigų ir atsakomybės pasiskirstymą. Sutarties užuomazgomis tampa nuomininko (lizingo gavėjo) derybos su gamintoju-tiekėju (pardavėju). Paprastai yra deramasi dėl kainos, mokėjimo terminų ir sąlygų, tiekimo laiko, etapų, perdavimo vietos bei dėl likusių būsimos pirkimo – pardavimo sutarties aspektų. Taigi bet kuriuo atveju tarp lizingo gavėjo, jeigu jis pats renkasi lizingo dalyką bei pardavėją, ir paties pardavėjo dar iki finansinės nuomos sutarties sudarymo užsimezga ryšys, susiklosto tam tikri santykiai, kurių pagrindu vėliau yra sudaromos pagrindinės sutartys.

Antrąją sutarties sudarymo stadiją papildė naujas subjektas – lizingo davėjas, kuris už atlygį yra pasiryžęs finansuoti lizingo gavėjo finansinį sprendimą, suteikti pastarajam atlygintinas finansavimo paslaugas. Trečiuoju etapu yra įforminama pirkimo – pardavimo sutartis lizingo

davėjo vardu, tačiau lizingo gavėjo suderintomis sąlygomis. „Finansuotojas“ nusiperka sutartą daiktą, tampa jo savininku ir perduoda lizingo gavėjui valdymo bei naudojimosi teises – lizingo davėjas ir lizingo gavėjas sudaro finansinės nuomos sutartį, kuri apima nuomą, kreditą, atsiskaitymus už kreditą, bendros veiklos – bendradarbiavimo – principus, draudimą, sutarties pasibaigimo būdą.

Išsami lizingo sutarties sudarymo analizė leidžia teigti, kad finansinės nuomos sutartis ir pirkimo - pardavimo sutartis yra dvi teisine prasme savarankiškos sutartys, tačiau daikto įsigijimas nuosavybės teise su tikslu perduoti jį lizingo gavėjui, lemia tai, kad pirkėjo teisės, kylančios iš pirkimo – pardavimo sutarties, atitenka lizingo gavėjui, t.y. subjektui, valdančiam lizinguojamąjį daiktą, iš esmės esančiam jo ekonominiu savininku, bet neesančiam tikraja pirkimo – pardavimo sutarties šalimi.

Taigi lizingas plačiąja prasme – sudėtinga tarpusavio teisinių ryšių konstrukcija, susidedanti iš dviejų rūšių sutarčių : lizinguojamojo daikto pirkimo – pardavimo sutarties tarp pardavėjo ir lizingo davėjo ir atskiros finansinės nuomos sutarties tarp lizingo davėjo (lizinguojamo daikto savininko) ir lizingo gavėjo. Pardavėjo įsipareigojimas lizingo gavėjui remiantis pirkimo – pardavimo sutartimi bei lizingo gavėjo reikalavimo teisės buvimas pardavėjui negali būti grindžiamas teoriniu bendruoju lizingo įsipareigojimu, kylančiu tarsi iš trišalio sandorio tarp pardavėjo, lizingo davėjo ir lizingo gavėjo. Lizingo teisinių santykių specifika, kurią sąlygoja glaudus pirkimo – pardavimo ir finansinės nuomos sutarčių ryšys, iš esmės pasireiškia per pirkimo – pardavimo sutarties sudarymo ypatumus, kuriuos savo ruožtu lemia specialiosios finansinės nuomos sutarties sąlygos (CK 6.567str., CK 6.570str., CK 6.573str.). Iš anksto numatyta pirkimo – pardavimo sutartis iš esmės yra sudaroma lizingo gavėjo naudai. Remiantis CK 6.191str., skolininkas, sudarydamas sutartį trečiojo asmens naudai, daro išlyga, jog iš sutarties atsiradusi prievolė turi būti įvykdyta ne kreditoriui, o trečiajam, sutartyje nurodytam asmeniui, turinčiam teisę iš skolininko reikalauti prievolės įvykdymo. Analogiškas sutarčiai trečiojo asmens naudai teisinių santykių turinys atsispindi lizinguojamojo daikto pirkimo – pardavimo sutartyje. Pardavėjas įsipareigoja lizingo gavėjui, o pastarasis, nebūdamas pirkimo – pardavimo sutarties šalimi, remiantis finansinės nuomos sutarties teisiniu reglamentavimu, perima pirkėjo teises ir pareigas: lizingo gavėjas turi visas CK numatytas pirkėjo teises ir pareigas, išskyrus pareigą sumokėti už įsigytą turtą, taip, kaip jis jas turėtų, jeigu būtų pirkimo – pardavimo sutarties šalis ((išskyrus teisę nutraukti pirkimo – pardavimo sutartį be lizingo davėjo sutikimo) CK 6.573str. 1d.). *Taigi skirtingose sutartyse numatyta pardavėjo pareiga perduoti lizingo objektą tiesiogiai lizingo gavėjui yra savarankiška kiekvienos sutarties turinio dalis ir negali būti transformuojama į bendrą trišalio sandorio tarp pardavėjo, lizingo davėjo ir lizingo*

*gavėjo įsipareigojimą.*⁵⁵ Lizingo operacijų dėka kuriama trišalė teisinių santykių struktūra dviejų atskirų ir savarankiškų sandorių - pirkimo – pardavimo ir finansinės nuomos sutarčių – pagrindu.

Kaip pažymėjo LAT analizuojamoje byloje „, pagal CK 6.567 straipsnio 1 dalyje nustatytą lizingo sąvoką šios sutarties šalys – lizingo davėjas ir lizingo gavėjas tikslu įvykdyti prisiimtas prievolės turi sudaryti kitus lizingo santykių subjektams privalomus arba papildomus sandorius. Lizingo davėjas, kuris lizingo sutarties sudarymo momentu nėra daikto (šios sutarties dalyko) savininkas, turi šį daiktą įsigyti iš trečiojo asmens. Šis įsigijimas privalomas, todėl ir tokio turto *pirkimo-pardavimo sutartis lizingo davėjui privaloma*. Pirkimo-pardavimo sandoris lizingo santykiuose yra „*lydintis*“ sandoris, sudaromas vykdant lizingo sutartį, ir dėl tokios savo paskirties turi tam tikrų specifinių bruožų palyginus su atskira pirkimo - pardavimo sutartimi“. Taigi *LAT, atskleisdamas finansinės nuomos sutarties esmę, pabrėžia pirkimo – pardavimo sutarties privalomumą, t.y. privalomumą sandorio, be kurio iš esmės yra negalimas lizingo teisinių santykių susiformavimas*. Šį aspektą iš esmės galima laikyti vienu iš pagrindinių finansinės nuomos bruožų, lemiančių dviejų savarankiškų sandorių – lizingo bei pirkimo–pardavimo sutarties – specifiką, pasireiškiančią per lizingo davėjo ir pirkėjo sutaptį bei atitinkamų lizingo gavėjo teisių ir pareigų pagal pirkimo – pardavimo sutartį atsiradimą.

Svarbu paminėti, jog LAT, remdamasis pačia bylos fabula, pasisako *dėl klasikinio - netiesioginio (trišalio) finansinio lizingo santykių modelio*. Tapatus modelis yra įtvirtintas ir įstatymo leidėjo CK 6.567 str.1d. Pastarojo nenorą išsamiau ir įvairiapusiškiau reglamentuoti atskirų galimų šių teisinių santykių modifikacijų pirmiausia matyt lemia tai, jog, kaip jau buvo minėta, lizingo teisiniai santykiai yra laikomi verslo santykiais, kurių dinamikai turi įtakos įvairūs ekonominiai faktoriai, rinkos pakyčiai. Todėl tokio pobūdžio santykių teisinis reglamentavimas reikalauja iš įstatymo leidėjo pakankamo lankstumo, protingo sutarčių laisvės principo įgyvendinimo. Taigi *CK numato iš esmės minimalius, principinius finansinio lizingo teisinių santykių klausimus*, tokiu būdu racionaliai praplėsdamas sutarties šalių veikimo ribas bei suteikdamas šalims teisę susitarti dėl kitų šių sutarčių tiesiogiai liečiančių klausimų.

Antra dėl pareigos perduoti lizinguojamąjį daiktą turinio. CK 6.570 str. įtvirtina nuostatą, kad, jeigu ko kito nenumato lizingo sutartis, daiktą, kuris yra lizingo sutarties dalykas, pardavėjas perduoda tiesiogiai lizingo gavėjui šio verslo vietoje, o pastarasis turi teisę sustabdyti periodinių įmokų mokėjimą tol, kol lizingo davėjas *tinkamai* įvykdo savo prievolę perduoti daiktą. Analizuojant pareigos perduoti daiktą turinį, svarbi jau minėta pirkimo – pardavimo

---

⁵⁵ БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006. С. 600.

sandorio specifi­ka, kuri, skirtingai nei CK 6.317str. įtvirtintas reikalavimas pardavėjui pagal pirkimo – pardavimo sutartį daiktą perduoti pirkėjui, t.y. jam valdyti nuosavybės (patikėjimo) teise, ir patvirtinti nuosavybės teises į daiktą bei jo kokybę, numato išimtį iš bendrųjų pirkimo – pardavimo sutarties šalies, t.y. pardavėjo, teisių ir pareigų.

Lizingo sutartis yra dvišalis sandoris, valinis dviejų asmenų veiksmas, išreiškiantis suderintą šalių valią sukurti tarpusavio teises ir pareigas (CK 6.154str. 1d.). Analogišku dvišaliu sandoriu yra ir pirkimo – pardavimo sutartis. Abiejų šių sutarčių pagrindu atsirandančios atitinkamos prievolės tampa sudaromų sutarčių tikslu bei jų rezultatu. Dvišaliame sandoryje, kuriam sudaryti reikia dviejų šalių suderintos priešpriešinės valios, kiekviena iš šalių išreiškia priešpriešinę valią kitai sandorio šaliai. Šalis sieja akivaizdūs priešpriešiniai reikalavimai su priešpriešinėmis teisėmis ir pareigomis. Todėl įstatymo leidėjo nuostata, kad jeigu ko kito nenumato lizingo sutartis, daiktą, kuris yra lizingo sutarties dalykas, pardavėjas perduoda tiesiogiai lizingo gavėjui šio verslo vietoje (CK 6.570str. 1d.), be grynai teorinio - teisinio pagrindimo iš esmės galėtų sugriauti CK įtvirtintą lizingo sutarties dvišališkumo koncepciją.

Lizinguojamojo daikto pardavėjas, tiesiogiai nedalyvaudamas lizingo sutarties sudaryme (kadangi minėta sutartis tiesiogiai yra sudaroma tarp dviejų šalių – lizingo davėjo ir lizingo gavėjo) ir neturėdamas tiesioginių sutartinių teisinių santykių su lizingo gavėju, remiantis įstatymo nuostatomis, įsipareigoja pastarajam (CK 6.573str). Susidaro savotiško pobūdžio teisinė situacija, kai remiantis lizingo sutartimi pardavėjas neturi tiesioginio savarankiškumo, tačiau lizingo gavėjas, remdamasis finansinės nuomos sutartimi tarp jo ir lizingo davėjo (pirkėjo pagal pirkimo – pardavimo sutartį) įgyja teisę aktyviai veikti pirkimo – pardavimo sutarties kontekste, net ir nebūdamas konkrečia šios sutarties šalimi.

Antra vertus, remiantis finansinės nuomos sutarties sudarymo pagrindiniais tikslais, lizingo davėjas, kaip formalus (juridinis) pirkėjas, daiktą iš pardavėjo perka tik tam, kad vėliau, įgijus nuosavybės teisę į jį pagal pirkimo – pardavimo sutartį, perduoti nupirktą daiktą lizingo gavėjui valdyti ir naudotis juo. Kitaip sakant, jei ne pati lizingo gavėjo pasiūlyta finansinės nuomos sutarties perspektyva, kurios pagrindu lizingo davėjas gauna realios ekonominės naudos palūkanų už suteiktas finansavimo paslaugas pavidalu, vargu ar lizingo davėjas būtų suinteresuotas naujo daikto pirkimu.

Pakankamai sudėtinga, daugiapakopė finansinio lizingo sutarties esmė reikalauja iš lizingo davėjo, kaip daikto pardavėjo ir to daikto savininko, užtikrinti tinkamą turto perdavimą lizingo gavėjui valdyti ir naudoti verslo tikslais. LAT pakankamai logiškai ir nuosekliai apibendrina lizingo davėjo pareigas perduoti daiktą turinį: „Nors pretenzijas dėl daikto perdavimo lizingo gavėjas turi teisę reikšti pardavėjui, *lizingo davėjui išlieka atsakomybė už lizingo sutartyje numatyto tikslo pasiekimą – daikto, reikalingo lizingo gavėjo verslui, tinkamą perdavimą*

pastarajam, o jei tokia prievolė tinkamai nevykdoma dėl aplinkybių, už kurias atsako lizingo davėjas – lizingo gavėjas turi teisę nutraukti lizingo sutartį, reikalauti atlyginti nuostolius ar naudotis teise sustabdyti periodinių įmokų mokėjimą (CK 6.570 straipsnio 2 ir 3 dalys).

Remiantis bylos fabula, tampa akivaizdu, jog tiek pardavėjas, pagal pirkimo - pardavimo sutartį privalėjęs sumontuoti ir paruošti įrangą eksploatavimui priėmimo – perdavimo akto pasirašymo dieną, to nepadarė, tiek lizingo davėjas, taipogi pagal pirkimo – pardavimo sutartį privalėjęs nustatytu terminu sumokėti už daiktą, nesumokėjo, o pardavėjas, su kuriuo liko neatsiskaityta, atsisakė, perdavęs įrangą, ją sumontuoti. LAT teisingai pažymėjo, kad lizingo gavėjas neturi galimybės tiesiogiai daryti įtakos pirkimo – pardavimo sutarties šalių tarpusavio įsipareigojimams, jų atsiskaitymo santykiams, tačiau teisės gauti išnuomotą daiktą laiku ir tinkamai tinkamas įgyvendinimas tiesiogiai priklauso nuo pirkimo – pardavimo sutarties teisinių santykių. Šis aspektas seka iš jau aptartos finansinės nuomos teisinių santykių esmės ir jų pagrindu sudaromų sandorių savarankiškumo.

CK 6.189str. įtvirtina sutarties privalomumo ir vykdytinumo principą – sutartis yra privaloma ją sudariusiems šalims, t.y. būtent ji yra šalių tarpusavio teisių ir pareigų atsiradimo šaltinis. Šalys sutartimi negali nustatyti trečiųjų asmenų teisių ir pareigų (išskyrus keletą atvejų, tarp jų - CK 6.191str. – sutartis trečiojo asmens naudai, kuri savo prigimtimi yra artima finansinės nuomos sutarčiai), tačiau privalo laikytis sutarties sąlygų, jas tinkamai vykdyti, atsižvelgiant ne tik į pažodinį sutarties tekstą (pvz.: pareiga sumokėti už daiktą nustatytu sutartyje terminu), bet ir vykdant aiškiai neišreikštas, tačiau numanomas sutarties sąlygas, kurias gali lemti tiek dispozityvios teisės normos, tiek pati sutarties esmė (pvz.: teisėti lizingo gavėjo lūkesčiai pradėti verslą su tinkamai perduota ir sumontuota įranga).

Be to, analizuojamoje byloje savo pasekmėmis yra pakankamai reikšmingas *priėmimo – perdavimo aktas*, kuriuo yra įforminamas daikto priėmimo faktas. CK 6.570 str. yra numatyta, kad pardavėjas daiktą lizingo gavėjui perduoda pastarojo verslo vietoje, ir būtent nuo daikto perdavimo momento lizingo davėjui atsiranda nuosavybės teisė į perduotą lizingo gavėjui turtą. Svarbu yra tai, kad *perduodamas lizingo dalyką, pardavėjas pirmiausia įvykdo svarbiausią pareigą lizingo davėjui (pirkėjui) pagal pirkimo – pardavimo sutartį (6.317 str.), o lizingo davėjas savo ruožtu įvykdo pareigą perduoti lizingo dalyką lizingo gavėjui valdyti ir naudotis juo pagal kitą, ne pirkimo – pardavimo, o finansinės nuomos sutartį*. Aplinkybė, kad lizingo dalykas yra priimtas, reiškia, jog pardavėjo pareiga perduoti daiktą lizingo gavėjui ir lizingo davėjo pareiga perduoti daiktą lizingo gavėjui valdyti ir juo naudotis yra įvykdytos. LAT šiuo atveju teisingai traktavo lizingo gavėjo pasirašytą priėmimo – perdavimo aktą, kuriuo lizingo gavėjas patvirtina atitinkamą prekės specifikaciją bei pačios prekės priėmimą iš pardavėjo faktą. Minėtas aktas pasirašytas remiantis ne pirkimo – pardavimo, bet lizingo sutarties pagrindu, kurios šalimi

ir yra lizingo gavėjas, „ tačiau atsakovas (lizingo gavėjas) buvo įpareigotas patvirtinti prekės priėmimą kaip tinkamą, pardavėjui įvykdžius ne pirkimo-pardavimo, bet lizingo sutarties sąlygas, kurios buvo netapačios. Pastaroji sutartis nenumatė lizingo gavėjo teisės reikalauti iš pardavėjo sumontuoti įrangą, dėl to kasatorius (ieškovas, lizingo davėjas) nepagrįstai teigia, kad tinkamam įrangos perdavimu turėjo pasirūpinti pats lizingo gavėjas“.

Taigi teismai laikėsi vieningos ir pagrįstos nuomonės, kad „ atsakovui (lizingo gavėjui) stomatologinė įranga tinkamai nebuvo perduota dėl ieškovo (lizingo davėjo) prievolės laiku sumokėti už prekę nevykdymo < ... > atsakovas pagrįstai sustabdė įmokų mokėjimą pagal lizingo sutartį “ (pirmos instancijos teismo pozicija); taip pat „ byloje nėra dokumentų, patvirtinančių, kad įranga buvo sumontuota ir paruošta eksploatacijai bei už ją sumokėta pirkimo-pardavimo sutartyje nurodyta kaina, todėl negalima pripažinti, kad lizinguotas turtas buvo ieškovo įsigytas nuosavybės teise ir tinkamai perduotas naudoti atsakovui “ (apeliacinės instancijos teismo pozicija).

Teismai visiškai pagrįstai lizingo sutarties šalių ir pardavėjo įrangos priėmimo – perdavimo aktą vertina kaip nepakankamą tam, kad patvirtinti, jog prievolė perduoti išnuomotą turtą verslo tikslams, yra tinkamai įvykdyta: „ Įranga turėjo būti ne tik pristatyta < ... >, bet ir sumontuota bei paruošta tam, kad lizingo gavėjas galėtų pradėti verslą – teikti stomatologines paslaugas, panaudodamas šią įrangą; kasatoriaus (lizingo davėjo) argumentai, kad jo pareiga perduoti daiktą baigėsi akto pasirašymu neatitinka jo prievolės perduoti išnuomotą daiktą valdyti ir naudoti verslo tikslams turinio“.⁵⁶

Prievolės perduoti lizingo dalyką turinys finansinės nuomos teisiniuose santykiuose formuojasi, remiantis pačios lizingo sutarties sudarymo siekiais. Lizingo sutarčiai būdingas verslo tikslas atskleidžia lizingo gavėjo teisėtus lūkesčius nekliudomai naudotis tinkamai perduota ir sumontuota įranga bei realizuoti lizingo davėjo finansuojamą verslo projektą.

Analizuojant lizingo dalyko perdavimo klausimus Lietuvos teismų praktikoje, galima taip pat remtis 2008m. sausio 31d. LAT nutartimi dėl pirkimo - pardavimo sutarties pripažinimo negaliojančia ir daikto grąžinimo iš svetimo neteisėto valdymo. Šioje byloje teismai iš esmės nagrinėjo tarpusavyje susijusių pirkimo – pardavimo sutarčių galiojimo klausimus. Pirkimo – pardavimo sutarčių sudarymo mechanizmas buvo iš anksto suplanuotas trečiojo, teismo pripažinto nesąžiningu, asmens D.P., kuris stengdamasis išvengti socialinių įmokų į VSDF biudžetą, sugalvojo vilkiko pardavimą ne tiesiogiai būsimam lizingo objekto (vilkiko) pardavėjui „Renovila“, o per „tarpininką“ – UAB „Gendera“. UAB „Gendera“ tapus nemokiu ir

---

⁵⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004m. vasario 18d. nutartis c.b. UAB “VB Lizingas” v. A Stankovskos stomatologinė įmonė “Dentesta”, Nr. 3K-3-123/2004, kat.45.8.

neatsiskaičius su D.P., pastarasis bandė nuginčyti pirkimo – pardavimo sandorius tarp UAB „Gendera“ ir įmonės „Renovila“ (lizingo objekto pardavėjo) bei tarp įmonės „Renovila“ ir „SEB VB Lizingo“ (lizingo davėjo), tačiau Lietuvos apeliacinis teismas pabrėžė, jog tai, kad „pirkėjas (UAB „Gendera“) nesumokėjo D.P. už parduotą vilkiką, savaime nesukuria ar nesugrąžina daikto nuosavybės teisės buvusiam savininkui – daikto pardavėjui (D.P.); jis turi teisę atsisakyti sutarties ir išreikalauti daiktus iš pirkėjo, tačiau tik iki tol, kol daiktai dar nėra atlygintinai perleisti trečiajam asmeniui (CK 6.345 straipsnio 1 dalis)“.⁵⁷ D.P., pareiškiant pretenziją pirkėjui UAB „Gendera“ dėl neatsiskaitymo už parduotą vilkiką, šį kilnojamąjį daiktą UAB „Gendera“ jau buvo atlygintinai pardavusi įmonei „Renovila“, o ši – ieškovui UAB „SEB VB lizingas“. Tokiomis aplinkybėmis, pažymėjo teismas, trečiasis asmuo gali reikšti reikalavimus UAB „Gendera“ tik pagal CK 6.314 straipsnio 5 dalį (reikalauti iš pirkėjo sumokėti kainą bei įstatymo ar sutarties nustatytas palūkanas).

LAT pritarė žemesnio teismo pozicijai, pabrėždamas, kad CK 6.305str. 1d. įtvirtinta pirkimo – pardavimo sutartis, kai viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti daiktą kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas – priimti daiktą ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą, yra konsensualinė, t.y. laikoma sudaryta ne nuo daiktų perdavimo, bet nuo susitarimo momento. CK 6.317 straipsnyje nustatyta, kad pardavėjas privalo pagal pirkimo–pardavimo sutartį perduoti daiktus pirkėjui, t. y. jam valdyti nuosavybės (patikėjimo) teise, ir patvirtinti nuosavybės teisę į daiktus bei jų kokybę (1 dalis). Pardavėjo pareiga perduoti daiktą pirkėjui yra įvykdyta, kai pardavėjas perduoda daiktus pirkėjui valdyti arba sutinka, kad pirkėjas pradėtų daiktus valdyti, ir pašalinamos bet kokios pirkėjo valdymo teisės kliūtys (CK 6.317str 4d.). Bendrąja prasme „daikto perdavimas“ reiškia ir daikto, ir nuosavybės teisės perdavimą pirkėjui, t.y. pardavėjas privalo atlikti visus reikiamus veiksmus, kad pirkėjas galėtų valdyti daiktą nuosavybės teise.⁵⁸

Perduodamas lizingo dalyką, pardavėjas įvykdo svarbiausią pareigą lizingo davėjui (pirkėjui) pagal pirkimo – pardavimo sutartį (CK 6.317str. 1d.), vadinasi ir lizingo davėjas įvykdo pareigą perduoti lizingo dalyką lizingo gavėjui pagal lizingo sutartį. Tuo tarpu lizingo gavėjas turi įvykdyti pirkėjo pareigą priimti jam perduodamą lizingo dalyką (CK 6.570str.1d.), priešingu atveju pardavėjas turi teisę reikalauti, kad pirkėjas priimtų daiktus, arba atsisakyti vykdyti sutartį (CK 6.346str.). Lizingo gavėjo pareiga priimti lizingo dalyką turi būti tinkamai

---

⁵⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008m. sausio 31d. nutartis c.b.UAB „SEB VB lizingas“ v. UAB „Gendera“, UAB „Antima ir Ko“, Nr. 3K-3-69/2008, kat. 45.1.

⁵⁸ Žr. MIZARAS, V. Pirkimo – pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (1). *Justitia*, 2003, Nr. 3-4 (45-46), p. 14.

įgyvendinta, t.y. jis turi patikrinti daikto kokybę, komplektiškumą, išsiaiškinti galimus daikto trūkumus, sutarties neatitikimus. Esamą daikto perdavimo – priėmimo aktą, jei juo, remiantis įstatymu ar sutartimi, privalo būti informinamas daikto priėmimas, turi pasirašyti daiktą privalantis priimti asmuo (lizingo gavėjas). Taigi lizingo dalyko priėmimo faktas patvirtina, jog pardavėjo pareiga perduoti daiktą lizingo gavėjui ir lizingo davėjo pareiga lizingo gavėjui perduoti daiktą valdyti ir naudotis yra įvykdytos. Antra vertus, lizingo davėjui nevykdant savo pareigos perduoti lizingo dalyką lizingo gavėjui, pastarajam atsiranda teisė reikalauti prievolės įvykdymo. Remiantis 6.570str. 2d. teisę nutraukti lizingo sutartį lizingo gavėjas turi nepriklausomai nuo to, ar lizingo davėjas kaltas dėl lizingo dalyko neperdavimo, tačiau nuostolių atlyginimo instituto taikymas reikalauja lizingo davėjo kaltės dėl daikto perdavimo terminų pažeidimo. Taigi, atsižvelgiant į faktines aplinkybes, lizingo gavėjas gali pasinaudoti abiem teisių gynimo būdais.

Sistemiškai vertinant CK atskirų knygų nuostatas, svarbu pažymėti, jog pagal CK 4.49str. 1d. daikto (turto) įgijėjas nuosavybės teisę į daiktus (turtą) įgyja nuo jų perdavimo įgijėjui momento, jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kito, pvz. daiktų pirkimo – pardavimo išsimokėtinai sutartis, kai nuosavybės teisė pardavėjui išlieka tol, kol pirkėjas sumoka visą sutartyje numatytą kainą (CK 6.411str. 1d.). Taigi CK 6.305str. 1d. apibrėžta pirkimo – pardavimo sutarties samprata pirkimo - pardavimo sutarties sudarymo momentą nebūtinai sieja su nuosavybės ar patikėjimo teisės perkėjui į parduodamą daiktą perėjimo momentu. Nuosavybės teisės perėjimo momentas iš esmės yra informinamas šalių pasirašytu perdavimo – priėmimo aktu, kuris teisiškai patvirtina daikto perdavimą pirkėjo nuosavybėn. Tarp šalių – D.P. ir UAB „Gendra“ – sudarytoje pirkimo – pardavimo sutartyje išreikšta šalių valia perduoti daiktą nuosavybėn UAB „Gendra“ buvo įgyvendinta, pardavėjas įvykdė savo pareigą perduoti parduotą daiktą pirkėjui, ne tik teisiškai informindamas daikto perdavimą pasirašant perdavimo–priėmimo aktą, bet ir išviešindamas nuosavybės teisės perdavimo pirkėjui faktą įregistruodamas parduotą daiktą pirkėjo vardu, todėl nuosavybės teisės perdavimas yra pagrįstas tiek faktinėmis bylos aplinkybėmis, tiek teisiniais argumentais.

Pirkimo – pardavimo sutartinių santykių nagrinėjimas šioje byloje yra aktualus vertinant apeliacinės instancijos teismo išsakyta poziciją, kad lizingo dalykas pagal 2004 m. gegužės 13 d. pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas sutarties šalių UAB „VB lizingas“(lizingo davėjas) bei R. Dilijono firmos „Vakaris“(lizingo gavėjas) ir pardavėjo E. Urbonavičiaus įmonės „Renovila“ surašytu 2004 m. gegužės 20 d. vilkiko priėmimo–perdavimo aktu lizingo gavėjui UAB „Vakario transportas“ (R. Dilijono firmai „Vakaris“) nebuvo tinkamai perduotas, kadangi lizingo objektas, kurį lizingo davėjas (ieškovas) UAB „SEB VB lizingas“ įsigijo iš pardavėjo E. Urbonavičiaus įmonės „Renovila“, pagal 2004 m. gegužės 20 d. perdavimo–priėmimo aktą

realiai nebuvo ir negalėjo būti perduotas lizingo gavėjui naudotis, nes pardavėjas E. Urbonavičiaus įmonė „Renovila“ šio daikto savininku tapo tik 2004 m. birželio 30 d., pasirašęs su UAB „Gendera“ vilkiko pirkimo–pardavimo sutartį ir jo priėmimo–perdavimo aktą.⁵⁹ Byloje teismai iš esmės nagrinėjo pirkimo – pardavimo sutarčių teisinius santykius. Lizingo davėjui nutraukus finansinės nuomos sutartį dėl lizingo gavėjo pareigos mokėti periodines įmokas pagal lizingo sutartį nevykdymo bei pareikalavus grąžinti lizingo dalyką (vilkią), lizingo gavėjas nereiškė pretenzijų. Akivaizdu, jog lizingo gavėjo pareigos mokėti nevykdymas pagal lizingo sutartį yra esminis finansinės nuomos sutarties pažeidimas, kuris, remiantis CK 6.217str. 1d., 2d.1p. bei CK 6.574str., suteikia teisę lizingo davėjui nutraukti lizingo sutartį, reikalauti grąžinti jam sutarties dalyką bei išieškoti iš lizingo gavėjo tokio dydžio nuostolius, kad jie lizingo davėją grąžintų į tokią padėtį, kokia būtų buvusi, jeigu lizingo gavėjas būtų tinkamai įvykęs sutartį. Galima kelti klausimą, ar netinkamas lizingo dalyko perdavimas lizingo gavėjui suteiktą pastarajam teisę reikšti pretenzijas pardavėjui (UAB „Renovila“) ir lizingo davėjui (UAB „SEB VB Lizingas“), jei pardavėją turėjo pasirinkti lizingo davėjas arba tiesiogiai pardavėjui, jei pardavėją pasirinko pats lizingo gavėjas, remdamasis CK 6.573str, CK 6.317str.1d. bei CK 6.321str.6d., nes pagal CK 6.573str. 1d. lizingo gavėjas turi visas CK numatytas pirkėjo teises ir pareigas, išskyrus teisę nutraukti pirkimo – pardavimo sutartį be lizingo davėjo sutikimo.

Pirma, pardavėjo pareiga perduoti daiktą apima ir jo pareigą patvirtinti daiktų nuosavybės teisę. CK 6.317str. 2d. įtvirtinta garantijos pagal įstatymą taisyklė reikalauja iš pardavėjo ne tik patvirtinti perduodamų daiktų kokybę, bet ir jų nuosavybės teisės priklausymą pardavėjui. Šis reikalavimas yra vienas esminių pardavėjui vykdant pareigą perduoti daiktą, t.y. pardavėjas turi patvirtinti savo nuosavybės teisės egzistavimą į perduodamą dalyką. *Antra*, jei yra perduodami pardavėjui nuosavybės teise nepriklausantys daiktai, atsiranda CK 6.321str. 6d. numatyti teisiniai padariniai: pirkėjas gali reikalauti sumažinti kainą arba nutraukti sutartį, jei pardavėjas neįrodo, kad pirkėjas žinojo ar turėjo žinoti apie trečiųjų asmenų teises į daiktus ar šių teisių suvaržymus.⁶⁰ Lizingo dalykas (vilkią) yra priskiriamas prie kelių transporto priemonių. Transporto priemonės Lietuvoje registruoja VĮ „Regitra“.⁶¹ Šioje įstaigoje yra kaupiami

---

⁵⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008m. sausio 31d. nutartis c.b.UAB „SEB VB lizingas“ v. UAB „Gendera“, UAB „Antima ir Ko“, Nr. 3K-3-69/2008, kat. 45.1.

⁶⁰ MIZARAS, V. Pirkimo – pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (2). *Justitia*, 2003, Nr. 5 (47), p.10.

⁶¹ Žr.: Valstybinė įmonė regitra < www.regitra.lt >. [žiūrėta 2008 03 15].

duomenys apie asmenis, kuriems nuosavybės teise priklauso transporto priemonės, taigi bet kuri iš sutartį sudarančių šalių galėjo pasidomėti apie teisinį lizingo dalyko režimą bei savininką.

Nagrinėjant *duomenų išviešinimo* klausimą, svarbu pažymėti, kad jeigu lizingo dalykas yra daiktas, kuris įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta tvarka privalomai registruojamas jam registruoti skirtame viešame registre (be nekilnojamųjų daiktų privaloma registracija yra nustatyta vidaus vandenių, kelių transporto priemonėms, laivams, orlaiviams), tai pačios lizingo sutarties teisinė registracija nėra atliekama, kadangi daiktą registruojant atitinkamame registre, jame automatiškai yra nurodomas asmuo, kuriam daiktas priklauso nuosavybės teise, todėl papildoma lizingo sutarties registracija nėra prasminga. Išimtis yra taikoma nekilnojamojo daikto finansinio lizingo sutarčiai (CK 6.478str. 2d., CK 6.572str. 3d.): nekilnojamųjų daiktų lizingo sutartys, kaip ir nuomos sutartys, registruojamos Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registre⁶². Priešingu atveju, jei lizingo dalykas yra neregistruotinas daiktas, būtina remtis 6.572str. 1d., 2d. bei lizingo sutartį įregistruoti 2002m. liepos 17d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1158 *Dėl sutarčių registro steigimo ir sutarčių registravimo nuostatų patvirtinimo įsteigtame sutarčių registre*, kuriame yra kaupiami ir tvarkomi duomenys apie lizingo sutartis, nurodoma sutarties sudarymo data, sutarties numeris, dalykas, šalys, nuosavybės teisės perėjimo lizingo gavėjui momentas bei kiti teisiškai svarbūs duomenys⁶³.

Bet kuriuo atveju, teisinė lizingo sutarties registracija nesiejama su sutarties negaliojimu, tačiau ji yra reikšminga lizingo davėjui įrodinėjant nuosavybės teisę į lizingo dalyką (CK 1.75str. 2d.). Jei daiktas nėra registruojamas jokiame viešame registre, tretieji asmenys, išgydami daiktą iš lizingo gavėjo, negali žinoti apie teisinį tokio daikto režimą ir teisių į jį turėtojus, todėl jų atžvilgiu turėtų būti taikoma CK 4.96str 1d., t.y. pripažįstamas sąžiningų įgijėjų statusas. Tačiau jeigu neregistruotino daikto lizingo sutartis bus įregistruota viešame sutarčių registre, tretieji asmenys, iš lizingo gavėjo išgydami daiktą, turės patikrinti registre esančią informaciją apie perleidžiamo daikto savininką.

Taigi lizingo sutartis – tai verslo sutartis, sudaroma tarp pelno siekiančių subjektų. Finansinės nuomos pagrindu sudaroma pirkimo – pardavimo sutartis – tai lizingo davėjo įsipareigojimas lizingo gavėjui įgyti nuosavybės teise iš trečiojo asmens lizingo gavėjo nurodytą daiktą ir perduoti jį lizingo gavėjui valdyti ir naudotis verslo tikslais. Analizuojamoje byloje pardavėjas (UAB „Renovila“) vilkiko nuosavybės teisę įgijo tik 2004m. birželio 30d.(sudaręs su

---

⁶² Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 58-1705, 12str.

⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 17 d. nutarimas Nr. 1158 „Dėl Sutarčių registro steigimo ir Sutarčių registro nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3157, 13.3p.

UAB „Gendera“ vilkiko pirkimo - pardavimo sutartį bei pasirašęs perdavimo – priėmimo akta), tačiau CK 6.307str. 2d. *įtvirtina nuostatą, kad pirkimo - pardavimo sutartis, pagal kurią pardavėjas perduoda jam nuosavybės teise nepriklausantį daiktą, nėra negaliojanti, jeigu pardavėjas pirkimo – pardavimo sutarties įvykdymo metu tampa perduodamo daikto savininku, t.y. pilnai įvykdoma pareiga perduoti daiktą pirkėjui.*

CK nuostatos, reglamentuojančios lizingo sutarties teisinius santykius, konkrečiai neįvardija, nuo kada lizingo gavėjas įgyja pirkėjo teises ir pareigas pagal pardavėjo ir lizingo davėjo sudarytą pirkimo – pardavimo sutartį. Manytina, galima išskirti keletą galimų variantų:

- 1) Jei laikysime, kad lizingo gavėjas pirkėjo teises įgyja nuo lizingo sutarties sudarymo momento, tai logine prasme tuo pačiu metu turėtų būti sudaroma ir pirkimo – pardavimo sutartis, nes įgyti pirkėjo teises, kai dar nėra pačios pirkimo – pardavimo sutarties iš esmės yra neįmanoma. Praktikoje, kaip ir nagrinėjamoje byloje, pirma yra sudaroma lizingo sutartis, antra – pirkimas – pardavimas kaip lizingo sutarties šalies lizingo davėjo įsipareigojimas lizingo gavėjui įgyti nuosavybės teise nurodytą lizingo dalyką.
- 2) Jei laikysime, kad lizingo gavėjas pirkėjo teises įgyja nuo pirkimo – pardavimo sutarties sudarymo, t.y. ne nuo daikto perdavimo, bet nuo susitarimo momento (konsensualinis pirkimo – pardavimo sutarties požymis), tai galime taikyti CK 6.307str. 2d., akcentuodami lizingo gavėjo turimą pirkėjo statusą, t.y. pardavėjo ir „naujojo pirkėjo“ santykį, ignoruodami klausimą, ar lizingo davėjas, neturėdamas nuosavybės teisės, tinkamai perdavė lizingo dalyką lizingo gavėjui.
- 3) Jei laikysime, kad lizingo gavėjas pirkėjo teises įgyja nuo pirkimo – pardavimo sutartyje numatytos pardavėjo pareigos perduoti daiktą pirkėjui, t.y. perduoti ne tik daiktą, bet ir patvirtinti nuosavybės teises, tai, kol pardavėjas neįgyja nuosavybės teisių, tol lizingo gavėjas neturi pirkėjo teisių, todėl negali reikšti pretenzijų pagal CK 6.321str. 6d. Turime situaciją, kai lizingo gavėjui yra perleidžiamas lizingo dalykas, bet jis negali pasinaudoti CK 6.573str. 1d. numatytais pirkėjo teisėmis.

Manytina, kad iš pateiktų variantų antrasis yra logiškiausias ir labiausiai atspindi lizingo ir pirkimo – pardavimo sutarčių subjektų tarpusavio įsipareigojimų pasidalijimą. Be to, verslininkai veikia savo rizika, jiems yra keliami didesni atidumo reikalavimai. LAT yra pažymėjęs, kad formalumai versle atlieka antraeilį vaidmenį, o pagrindinę reikšmę turi šalių pasitikėjimas, bei tarpusavio susitarimas.⁶⁴ Vėlesnis nuosavybės teisės perdavimas lizingo davėjui, kaip pirkėjui pagal pirkimo – pardavimo sutartį, lizingo teisiniuose santykiuose nėra aktualus, kadangi šalys yra suinteresuotos kuo greitesniu lizingo dalyko realizavimu: pardavėjas nori perduoti, lizingo

---

⁶⁴ Žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005m. sausio 19d. nutartis c.b.UAB „Vingio kino teatras“ v. UAB „Eika“, Nr. 3K-3-38/2005, kat 42.5; 42.6; 52.3.

gavėjas pradėti jį eksploatuoti, lizingo davėjas gauti iš to ekonominės naudos. Taigi lizingo dalyko valdymo bei naudojimosi juo teisės nurungia nuosavybės teisės svarbą: *apeliacinės instancijos teismo pozicija, jog lizingo dalykas buvo perduotas netinkamai iš esmės nesuteikia teisės lizingo gavėjui, ne vartotojui, o verslininkui, pasinaudoti CK 6.321str. 6d. įtvirtintomis pirkėjo galimybėmis.*

Skolos perkėlimo instituto įtaka lizingo gavėjo teisių ir pareigų apimčiai

Asmenų pasikeitimo prievolėje atskiri institutai yra itin reikšmingi civilinei teisei apyvartai. Doktrinoje yra sutinkama įvairių nuomonių dėl šių institutų teisinės prigimties. Vieni skolos perkėlimą laiko atskira pradinio ir naujojo skolininko sutartimi, reikalaujančia kreditoriaus sutikimo. Kiti autoriai skolos perkėlimą nėra linkę laikyti sutartimi, kadangi turtinių teisių judėjimas, jų manymu, vyksta konkrečių civilinių sutarčių, kurių dalykas yra turtas, pagrindu.⁶⁵ Tikslingiausia skolos perkėlimą apibūdinti kaip sutartį, kurios dalyku tampa ne pats daiktas, bet skolininko pareigos perkėlimas arba kreditoriaus reikalavimo į naująjį skolininką atsiradimas. Vertinant skolos perkėlimo institutą, svarbu atsižvelgti į tam tikrus aspektus:

- 1) prievolę, iš kurios atsiranda pareigos, esančios skolos perkėlimo dalyku;
- 2) sandorį, kurio pagrindu pradinis skolininkas perkelia naujam skolininkui savo pareigą (skolos perkėlimo pagrindas);
- 3) patį skolos perkėlimo sandorį, kuriuo perkeliamas įsipareigojimas.

Bet kuriuo atveju, skolos perkėlimas sukuria teisinio pobūdžio naujus santykius ir iš esmės tiesiogiai įtakoja sutarties, kurios pagrindu pradinis skolininkas perkelia naujam skolininkui savo pareigą, šalių tarpusavio įsipareigojimų pusiausvyrą.

2005m. lapkričio 23d. nutartyje dėl skolos perkėlimo sutarties pripažinimo negaliojančia LAT, vertindamas esminio suklydimo instituto reikšmę sandorio negaliojimui, iš esmės netiesiogiai pasisako dėl lizingo gavėjo teisių ir pareigų apimties.

Lizingo davėjas, atlikdamas finansavimo funkciją bei įsigydamas nuosavybės teise lizinguojamąjį objektą, pagal lizingo sutartį ne tik perduoda lizingo gavėjui valdymo ir naudojimosi teises į daiktą, bet tuo pačiu ir didžiąją dalį rizikos ir naudos, susijusios su perduoto daikto nuosavybe. Pagal CK 6.571str. 1, 2d. bei CK 6.572str. 4d. nuo daikto perdavimo lizingo gavėjui momentu pastarajam pereina atsitiktinio daikto žuvimo ar sugedimo rizika, tenka visos daikto išlaikymo ir remonto išlaidos, lizingo gavėjas tampa atsakingu už trečiųjų asmenų patirtą žalą dėl lizingo būdu naudojamo daikto. Lizingo sutarties pagrindu lizingo gavėjui

---

⁶⁵ AMBRASIENĖ, D. Asmenų pasikeitimas prievolėje (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai). *Jurisprudencija*, 2002, t. 28 (20); 96-104.

suteikiamas „ekonominio savininko“ statusas įpareigoja pastarąjį atsilyginti lizingo davėjui už suteiktus privalumus. Sutarties pagrindu mokami periodiniai mokėjimai padengia lizingo davėjo investicijas bei suteikia jam realių pajamų. Iš kitos pusės, lizingo sutarties galiojimu metu apmokėta lizinguojamojo daikto vertė su palūkanom suteikia pirmenybės teises lizingo gavėjui kaip mokėtoju, pasibaigus sutarties terminui, įgyti lizinguojamąjį daiktą nuosavybėn.

Pagal analizuojamos bylos fabulą skolos perkėlimo sutartimi šalys aiškiai susitaria, kad pradinis skolininkas (ieškovas) įsipareigoja perduoti lizingo dalyką (kombainą) naujam skolininkui (atsakovui), kuris perima iš pradinio skolininko – lizingo gavėjo – lizingo davėjui nesumokėtas skolas pagal lizingo davėjo ir pradinio lizingo gavėjo sudarytą lizingo sutartį. Skolos perkėlimo sutartimi kinta tik subjektinė prievolės sudėtis, o pati sutartinė prievolė nekinta. Naujasis skolininkas, perimdamas pradinio skolininko įsiskolinimą, tuo pačiu įgyja pradinio skolininko turėtas teises ir pareigas pagal lizingo sutartį: galimybę, pasibaigus sutarties terminui, tapti tikroju teisiniu lizinguojamo daikto savininku.

Vieninga teismų pozicija nagrinėjamoje byloje netiesiogiai pabrėžia finansinės nuomos sutarties šalių tarpusavio įsipareigojimų modelį. Nepaisant to, kad nuosavybės teisės įgijimas nėra laikomas esmine lizingo sutarties sąlyga, tačiau pats šios teisės įgijimo faktas yra tiesiogiai susijęs su lizingo gavėjo viena iš pagrindinių pareigų pagal lizingo sutartį: pareiga „atsiskaityti“ su lizingo davėju už jo suteiktas finansavimo paslaugas.

Draudimo sutartis finansinės nuomos teisiniuose santykiuose

Draudimo sutarties galiojimo klausimas, esant lizingo sutarties pažeidimui

Analizuojant lizingo sutarties prigimties suvokimą Teismų praktikoje, yra tikslinga įvertinti Teismų poziciją ir kitų, finansinę nuomą lydinčių bei su ja tiesiogiai susijusių sutarčių, ne tik pirkimo – pardavimo sutarties, atžvilgiu, kaip anai, draudimo sutarties. Pirmiausia *draudimo sutarties galiojimo klausimas, esant lizingo sutarties pažeidimui*.

2003m. kovo 6d. nutartimi LAT pakankamai aiškiai ir nuosekliai pagrindžia lizingo sutarties pažeidimo įtaką draudimo sutarties galiojimui. Ginčas byloje kilo tarp lizingo gavėjo ir lizinguojamojo daikto draudiko, kuris atsisakė išmokėti draudimo išmoką, remdamasis tuo, kad lizingo gavėjas pažeidė finansinės nuomos įsipareigojimus. Remiantis bylos fabula, lizingo sutartis buvo pažeista neteisėtais lizingo gavėjo veiksmais: CK 6.568 str. įtvirtina nuostatą, kad lizingo gavėjas gali perleisti teisę naudotis lizingo sutarties dalyku ar kitokią iš lizingo sutarties atsirandančią teisę tik gavęs išankstinį rašytinį lizingo davėjo sutikimą. Tapati nuostata buvo įtvirtinta ir šalių sudarytoje sutartyje. Lizingo gavėjas, negavęs raštiško davėjo leidimo, perleido nuomos pagrindu lizingo dalyką – automobilį – tretiesiems asmenims, kurie jo negrąžino, automobilis dingo.

LAT, pritardamas pirmosios instancijos teismo sprendimui, pagrįstai išaiškino, kad lizingo sutarties pažeidimo pasekmės yra konkrečiai numatytos pačioje tarp šalių sudarytoje lizingo sutartyje, kuri numato davėjo teisę vienašališkai nutraukti sutartį, jei lizingo objektas be lizingo davėjo raštiško sutikimo perduotas valdyti ir naudotis tretiesiems asmenims. Remiantis jau aptarta Teismų praktika esminio sutarties pažeidimo atveju, akivaizdu, kad lizingo sutarties pažeidimas tiesiogiai liečia tik pačią sutartį sudariusias šalis – yra taikomas CK 6.574 str., numatantis esminio lizingo sutarties pažeidimo teises pasekmes. Tuo tarpu tarp lizingo gavėjo ir draudiko sudaryta *lizinguojamojo turto draudimo sutartis nėra ir negali būti pažeista tiesiogiai pažeidžiant lizingo sutarties sąlygas. Draudimo sutartis yra savarankiška sutartis, kurios esmine sąlyga yra turtinis draudėjo interesas*. Civilinės atsakomybės atsiradimas pagal lizingo sutartį negali panaikinti kitų sutarčių galiojimo, t.y. dėl lizingo sutarties pažeidimo draudimo sutartis negali būti laikoma praradusia teisinę galią.

Be to, LAT visiškai pagrįstai pažymėjo, jog lizinguojamo turto draudimo atveju, nepaisant to, kad draudimo sutartis yra sudaroma tarp draudiko ir lizingo gavėjo, tačiau jau minėta finansinės nuomos esmė ir jos abiejų šalių finansinis suinteresuotumas lemia tai, kad draudimine apsauga yra ginami ne tik lizingo gavėjo, bet ir lizingo davėjo, kaip trečiojo asmens, kurio naudai yra sudaroma draudimo sutartis, teisėti interesai. LAT 2004m. kovo 24d. pasisakęs *dėl abipusių lizingo sutarties šalių pareigų draudžiant lizinguojamąjį turtą*, kurias sąlygoja ne tik lizingo gavėjo kaip „ekonominio“ valdytojo statusas, bet tuo pačiu ir lizingo davėjo kaip tikrojo daikto savininko rūpestingumo pareigos: „Lizingo davėjas, būdamas lizinguojamojo daikto objekto savininku, turi pasirūpinti savo nuosavybe ta apimtimi, kiek to daikto neprivalo saugoti, jį išlaikyti lizingo gavėjas“, - LAT 2004m. kovo 6d. nutartyje tuo pačiu pasisako ir *dėl abipusių lizingo sutarties šalių teisių į draudiminę apsaugą*, remiantis draudimo sutartimi. Taigi, tiek finansinės nuomos, tiek draudimo sutartis dėl lizinguojamo daikto draudiminės apsaugos yra savarankiškos. LAT vienoje iš nutarčių yra aiškiai pasakęs, kad draudimo įstatymas „nustato draudiko teisės atsisakyti mokėti arba sumažinti draudimo išmoką atsiradimo sąlygas – draudėjo padarytą draudimo sutarties sąlygų pažeidimą, taip pat šios teisės įgyvendinimo tvarką“.⁶⁶ Analizuojamoje byloje yra pažeistos ne draudimo sutarties, bet lizingo sutarties sąlygos.

Be to, faktas, kad draudimo objektas vagystės metu buvo valdomas ne lizingo gavėjo, bet kito trečiojo asmens, neturi įtakos draudiminei apsaugai, kadangi lizingo objekto perleidimas, nors ir be lizingo davėjo raštiško sutikimo, įvyko teisėtai, nuomos sutarties pagrindu, o *draudiminė apsauga*, remiantis draudimo sutarties tekstu, *galioja tiek teisėtam apdrausto turto savininkui, tiek teisėtam jo valdytojui*.

---

⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004m. spalio 6d. nutartis c.b. UAB „Žemaitijos granitas“ v. UAB „If draudimas“, Nr. 3K-3-521/2004, kat. 67, 31.4.

Akivaizdu, kad praktikoje yra sudaromos atskiros sutartys, kiekvienoje iš jų veikia skirtingi subjektai, formuojasi individualūs teisiniai santykiai. Šalys, sudarydamos sutartį, prisiima atitinkamus, tik tai sutarčiai būdingus įsipareigojimus, susikuria abipusės teisės ir pareigos, kurių apimtį ir turinio specifiką lemia įvairios sutarties sudarymo aplinkybės bei konkretūs šalių ketinimai ir tikslai. *Sutartis yra privaloma tik ją sudariusioms šalims, todėl tokios sutarties pažeidimo teisinės pasekmės negali būti taikomos kitų, nors ir susijusių, bet teisiniu požiūriu savarankiškų sutarčių atžvilgiu.*

Lizingo dalyko draudimo sutartis lizingo davėjo naudai

Remiantis Lietuvos lizingo asociacijos medžiaga, akivaizdu, kad lizingo bendrovėje sudarant tiek finansinio, tiek veiklos lizingo sutartis, priklausomai nuo sutarties dalyko pobūdžio lizingo gavėjas turi pasirūpinti lizinguojamojo daikto draudime apsauga lizingo bendrovei priimtinoje draudimo kompanijoje.⁶⁷ Kaip antai, į tipinės transporto priemonių finansinio lizingo su Kasko draudimu sutarties mokėjimą grafiką – sąskaitą lizingo gavėjui šalia eilinių lizingo įmokų papildomai įtraukiamos mėnesio Kasko draudimo įmokos. Draudiminė apsauga galioja visą finansinio lizingo sutarties laikotarpį, per kurį lizingo bendrovė (lizingo davėjas) visada laiku sumoka draudimo įmokas draudimo kompanijai (draudikui). Akivaizdu, kad lizingo gavėjas, vykdydamas finansinio lizingo sutartyje numatytus įsipareigojimus bei sudarydamas lizingo dalyko draudimo sutartį, apsaugo lizingo davėjo turtinį interesą. Todėl draudimo sutartis, kuria yra apdraudžiamas lizingo davėjui nuosavybės teise priklausantis turtas, yra sutartis trečiojo asmens naudai (CK 6.191str.). Naudos gavėjas – lizingo bendrovė, įgyja teisę įvykus draudiminiam įvykiui, gauti iš draudimo kompanijos atitinkamą draudimo išmoką⁶⁸. CK 6.191str. 2d. numato išimtį, kai trečiajam asmeniui (naudos gavėjui) atsisakius jam sutarties suteiktos teisės, šia teise gali pasinaudoti sutartį sudaręs asmuo (lizingo gavėjas), nebent tai prieštarautų įstatymams, sutarties turiniui ar prievolės esmei. Analizuojama teisinė situacija aiškiai pasireiškia LAT 2006m. rugsėjo 6d. išnagrinėtoje byloje.

Vertinant teismų pozicijas dėl ieškovo (lizingo gavėjo „Autrona“) reikalavimo priteisti draudimo išmoką, svarbu pabrėžti CK 6.1006str.3d. reglamentuojamą naudos gavėjo pakeitimo negalimumą: naudos gavėjas negali būti pakeistas kitu asmeniu, jeigu jis įvykdė kokias nors prievoles pagal draudimo sutartį arba pareiškė reikalavimą draudikui išmokėti draudimo išmoką.

---

⁶⁷ Žr.: Lietuvos lizingo asociacija <<http://www.seb.lt/lt/wcp/seblt.asp?lang=lt&website=TAB+2>>; <<http://www.parexlingas.lt/lizingas/verslo/komercinio>>; <<http://lizingas.sampo.lt/lizingas/kasko>>.[žiūrėta 2008 04 01].

⁶⁸ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*. Vilnius: Justitia, 2007, p. 58.

Pirma, paprastai lizingo davėjas kaip naudos gavėjas moka draudimo įmokas pagal lizingo gavėjo sudarytą lizingo dalyko draudimo sutartį, antra, lizingo davėjui (lizingo bendrovei UAB „VB lizingas“) įvykus draudimui įvykiui, pareikalavus ir gavus iš draudimo kompanijos draudimo išmoką, lizingo gavėjas (UAB „Audrona“) netenka teisės reikalauti draudimo išmokos tiek pagal įstatymą, tiek pagal draudimo sutartį. Remiantis CK 6.191str. 2d. bei draudimo sutarties nuostatomis, lizingo gavėjas turėtų teisę į draudimo išmoką tuo atveju, jei naudos gavėjas (UAB „VB lizingas“) būtų atsisakęs draudimo išmokos ir perleistų šią teisę lizingo gavėjo naudai.

Taigi, LAT, palaikydamas pirmosios instancijos teismo poziciją pabrėžė, kad „ pagal CK 6.1006str. 3d. pakeisti naudos gavėją negalima jau tada, kai pastarasis dar tik pareiškė reikalavimą draudikui išmokėti draudimo išmoką<...> draudimo išmoką išmokėjus naudos gavėjui, jo pakeitimas kitu asmeniu juolab negalimas“⁶⁹.

Lizingo davėjo praleisto ieškinio senaties termino santykis su draudimo išmokos išmokėjimu

Finansinės nuomos teisiniuose santykiuose neretai sudaromos lizinguojamojo turto draudimo sutartys suponuoją pagrindinę draudiko pareigą – įvykus draudžiamajam įvykiui mokėti draudimo išmoką. Kitaip sakant, draudžiamasis įvykis tampa būtina sąlyga draudimo išmokai išmokėti. Tačiau LAT 2007m. birželio 22d. nutartyje draudžiamasis įvykis, kurio pagrindu lizingo davėjas galėjo tikėtis draudimo išmokos išmokėjimo, buvo sukeltas draudėjo tyčios, o tai remiantis CK 6.1014str 1d., panaikina draudimo sutarties suteikiamą draudiminę apsaugą, t.y. jeigu:

- 1) draudėjas norėjo sukelti draudžiamąjį įvykį arba
- 2) suvokė jo neišvengiamumą ar realų tikėtinumą arba
- 3) nebūtų pasielgęs kitaip, jei žinotų apie įvykio neišvengiamumą ar jo tikėtinumą,

tai yra laikoma, kad įvykis (byloje autoavarija) įvyko dėl draudėjo tyčinių veiksmų.

Lizingo gavėjo – draudėjo - mirties atveju pastarojo skoliniai įsipareigojimai pagal sudarytą finansinės nuomos sutartį yra paveldimi, o remiantis CK 5.63str. palikėjas turi teisę per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos pareikšti reikalavimus palikimą priėmusiems įpėdiniams.

Analizuojamoje byloje lizingo davėjas (ieškovas) – asmuo, kurio naudai yra sudaroma draudimo sutartis, pažeidžia CK 5.63str. įtvirtintą ieškinio senaties terminą, tikėdamasis gauti draudimo išmoką. Teismai skirtingai vertino pastarojo delsimą ginti savo pažeistas teises bei

---

⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006m. rugsėjo 6d. nutartis c.b. UAB „Autrona“ v. UAB „If draudimas“, Nr. 3K-3-455/2006, kat. : 73.1.

reikalauti skolos ir palūkanų priteisimo remiantis sudaryta finansinės nuomos sutartimi. Remiantis LAT praktika, ieškininė senatis yra laiko tarpas, per kurį valstybė garantuoja asmeniui jo pažeistos teisės gynimą, jeigu per šį laiko tarpą suinteresuotas asmuo kreipėsi į teismą su ieškiniu apginti pažeistą teisę. Tačiau ieškininės senaties institutas negali būti vertinamas kaip vienašalis, t.y. nustatytas tik vienos civilinio teisinio santykio šalies interesais. Įstatymas, nustatydamas laiko tarpą, per kurį valstybė garantuoja pažeistos teisės gynimą, siekia ne tik užtikrinti subjektinės teisės realumą, bet ir sukurti stabilius civilinius teisinius santykius.

Sistemiškai aiškinant CK 1.131str. 2d., “teismas ieškinio senatį reglamentuojančias teisės normas, tarp jų ir teisės normas dėl ieškinio senaties termino atnaujinimo, turi taikyti *ex officio*, atsižvelgdamas tiek į ginčo esmę, tiek ir į ieškovo elgesį bei kitas reikšmingas aplinkybes, nesvarbu, ieškovas pareiškė prašymą atnaujinti praleistą terminą ar ne, tačiau bet kuriuo atveju pripažinus, kad senaties terminas praleistas dėl svarbios priežasties, pažeista teisė turi būti ginama, o praleisto ieškinio senaties terminas turi būti atnaujinamas”.⁷⁰

Apeliacinės instancijos teismas termino praleidimo priežastis laikė pakankamai svarbiomis, tačiau jo pateikta teisinė argumentacija iš esmės nėra įtikinama: lizingo davėjo domėjimasis eismo įvykio tyrimo rezultatais bei draudiminės išmokos gavimu iš draudimo bendrovės, “bendradarbiavimas” su atsakove bei bandymai spręsti ginčą gera valia, nesikreipiant į teismą, - negali paneigti įstatymo leidėjo imperatyviai suformuluotas nuostatas dėl CK 6.53str. įtvirtinto ieškinio senaties termino bei *nepagristai susieti minėto termino taikymą su draudimo išmokos pagal draudimo sutartį išmokėjimo terminais*.

Vienu svariausių LAT argumentu, paneigiančiu ieškinio senaties termino praleidimo priežasties svarbumą, yra išskirtinis ieškovo – lizingo davėjo – statusas finansinės nuomos teisiniuose santykiuose. CK 6.567str 3d. numatyta, kad lizingo davėju gali būti bankai arba kiti pelno siekiantys juridiniai asmenys (komerciniams bankams pavaldžios įmonės). Lizingo teisiniai santykiai – finansinių paslaugų teikimo teisiniai santykiai, o šių paslaugų “teikėjams” kaip ūkio subjektams turi būti keliami griežtesni reikalavimai, ginant savo pažeistas teises praleidus ieškinio senaties terminą bei nurodant jo praleidimo priežastis: “*Ieškovas yra įmonė, kuri užsiima ūkine – komercine veikla ir kurios tikslas – pelno siekimas, todėl ieškovas veikia savo rizika ir jam taikomi griežtesni reikalavimai dėl savo teisių ir pareigų žinojimo, taip pat griežtesni atsakomybės už savo veiklą standartai*. Tik teisėti, sąžiningi ir protingi asmens

---

⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003m. gegužės 21d. nutartis c.b. *A.Budrienė v. L.B. Audickienė*, Nr. 3K-3-616/2003, kat.18.3;18.4;36.1;95.1.

veiksmai gali būti pagrindu priešingai teisinio santykio šaliai ir kitiems civilinių teisinių santykių dalyviams protingai tikėtis, kad toks asmuo mano, jog jo teisė yra pažeista ir jos neatsisako”.⁷¹

Specifinės finansinės nuomos subjektų ypatybės, būtent lizingo davėjo – nuomotojo – veiklos pobūdis, jau aptarta lizingo davėjo finansavimo funkcija suponuoja pareigą pastarajam operatyviai reaguoti į savo teisės pažeidimą – galimybę atgauti skolą pagal sudarytą finansinės nuomos sutartį. LAT formuoja praktiką, jog taikant normas, reguliuojančias ieškininę senatį, būtina atsižvelgti tiek į abiejų civilinio teisinio santykio šalių interesus, tiek į ieškininės senaties instituto normų tikslus. Situacija, kai asmuo, žinodamas apie savo teisės pažeidimus, į šį pažeidimą per visą ieškininės senaties termino eigą nereaguoja ir nereiškia ieškinio, suteikdamas kitai šaliai teisėtą pagrindą tikėtis, jog toks asmuo arba apskritai atsisako savo teisės, arba nemano, jog jo teisė yra pažeista, civilinės teisės teorijoje yra vadinama “miegančios teisės doktrina”, kuri savo ruožtu rodo tai, kad “savo teisės įgyvendinimas neteisėtais veiksmais ar netinkamas jos įgyvendinimas nėra laikomas tikruoju šios teisės realizavimu ir nesudaro pagrindo ieškinio senaties terminui atnaujinti”.⁷²

Taigi ieškinio senaties termino atnaujinimas yra siejamas tik su svarbiomis aplinkybėmis, kurios rūpestingam, protingam, atidžiam kreditoriui sutrukdė ginti savo pažeistą teisę ir negali būti siejamas su draudimo išmokos išmokėjimu laukimu bei kitomis neesminėmis aplinkybėmis, tik patvirtinančiomis analizuojamoje byloje lizingo davėjo nerūpestingumą bei neapdairumą nepasinaudojant įstatymo suteiktomis priemonėmis apginti savo pažeistas teises.

Lizingo gavėjo amortizacijos funkcija ir įsiskolinimo pagal lizingo sutartį apskaičiavimas bei įskaitymas į draudimo išmoką

Lizingui kaip ir paprastosios nuomos teisiniams santykiams yra būdingas atlygintinis daikto valdymo ir naudojimo perleidimas. Tačiau finansinė nuoma skirtingai nei paprastoji nuoma išsiskiria tam tikrais, jau aptartais specifiniais požymiais. Būtent *visiškos amortizacijos (visiško nusidėvėjimo) savybė*, kurios pagrindu periodiniai mokėjimai už naudojamą lizingo objektu yra nustatomi tokiu būdu, kad per sutartyje nustatytą terminą būtų padengta visa arba beveik visa lizingo dalyko vertė, pagrindžia, visų pirma, lizingo davėjo finansinį suinteresuotumą sudarant lizingo sutartį, antra, paties lizingo gavėjo finansinį apsisprendimą: nemažinant turimų apyvartinių lėšų, naudotis „kredito“ suteiktais privalumais - vystyti savarankišką verslo veiklą.

---

⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002m. spalio 2d. nutartis c.b. AB „*Tauro bankas*“ v. AB „*Vilniaus vingis*“, Nr. 3K-3-1123/2002, kat. 18.2; 18.3.

⁷² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002m. spalio 2d. nutartis c.b. AB „*Tauro bankas*“ v. AB „*Vilniaus vingis*“, Nr. 3K-3-1123/2002, kat. 18.2; 18.3.

Lizingo sutarties visišką amortizacijos požymis iš esmės yra neišvengiama finansinės nuomos sutarties savybė, kadangi vienu pagrindiniu lizingo sutarties sudarymo tikslu tampa ne nuosavybės teisės perdavimas lizingo gavėjui, o valdymo ir naudojimosi teisių suteikimas. Vertinant finansinės nuomos esmę, nėra svarbu koku būdu pasibaigs lizingo sutartis ir kam atiteks nuosavybės teisė į lizinguojamąjį objektą. Lizingo sutartis savo prigimtimi yra tiesioginė investicija, todėl pagrindiniu kriterijumi yra lizingo mokėjimų bendra suma, kuri apima ne tik ekonominiu požiūriu kintamą, lizingo davėjo „apmokėtą“ lizinguojamojo daikto vertę, bet ir konkretų lizingo davėjo atlygį už suteiktas finansavimo paslaugas (lizingo dalyko įsigijimas nuosavybėn, jo perdavimas lizingo gavėjui ir su tuo susijusios įvairaus pobūdžio išlaidos).

Šis požymis pakankamai aiškiai atsiskleidžia LAT 2005m. rugsėjo 26d. nutartyje dėl įsiskolinimo pagal lizingo sutartį priteisimo. Ginčas iš esmės kilo dėl konkretaus įsiskolinimo apskaičiavimo, atsižvelgiant į šalių sutartyje sulytą dalyko vertės sumažėjimą ir mokėtiną atlyginimą (palūkanas) lizingo davėjui. Šalys sutartyje konkrečiai numatė, kad įvykus draudimui įvykiui draudiko išmokėta draudimo išmoka lizingo davėjo naudai yra įskaitoma į lizingo gavėjo įsiskolinimą, *apskaičiuojamą draudimo išmokos dieną*. Ieškovas visiškai nepagrįstai lizingo gavėjo prievolę atsiskaityti pagal lizingo sutartį susieja su draudiko prievole, įvykus draudimui įvykiai mokėti draudimo išmoką. Draudimo vertė, glaudžiai susijusi su draudimo interesu, draudimo teisiniuose santykiuose paprastai yra apskaičiuojama įvykus draudimui įvykiui ir atspindi draudėjo patirtus nuostolius. Nepaisant to, kad lizingo ir draudimo teisiniai santykiai turi tam tikrą sąlyčio tašką (pvz.: lizingo gavėjas yra draudėjas pagal lizinguojamojo daikto draudimo sutartį), iš draudimo sutarties kylantys įsipareigojimai yra visiškai savarankiški ir negali būti tiesiogiai siejami su įsipareigojimais pagal lizingo sutartį, t.y. prievolė atsiskaityti pagal lizingo sutartį ir draudiko prievolė išmokėti draudimo išmoką įvykus draudimui įvykiui savo prigimtimi ir atsiradimo pagrindais yra skirtingos, neatsirandančio tuo pačiu metu.

Teismų pozicijų vieningumas analizuojamoje byloje tik patvirtina sutarčių laikymosi privalomumo taisyklę: „Aptariamoji sutarties sąlyga yra galiojanti, neprieštarauja teisės aktams, ieškovo nebuvo ginčijama. Tai, kad, pakitus JAV dolerio ir lito santykiui, ieškovui nepalankia linkme, ieškovas nurodytos sąlygos nepripažįsta, reiškia jo vienašališką atsisakymą vykdyti šią sutarties įsipareigojimą. Tačiau vienašališkai atsisakyti įvykdyti sutartinę prievolę nėra leidžiama (CK 6.59 straipsnis)“.⁷³

---

⁷³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005m. rugsėjo 26d. nutartis c.b. UAB “SEB VB lizingas” v. UAB “Integrita”, Nr. 3K-3-422/2005, kat. 50.10; 73.2.5.5;

Lizingo gavėjo sudaromų sutarčių, kurių objektas yra lizingo dalykas, kvalifikavimo problema

Sistemiškai analizuojant CK nuostatas, reglamentuojančias nuomos teisinius santykius, yra pasigendama detalaus sublizingo teisinio reglamentavimo. CK 6.490str. įtvirtina bendrąją nuomininko teisę subnuomoti išsinuomotą daiktą, gavus rašytinį nuomotojo sutikimą, taigi vertinant lizingo gavėjo (nuomininko) teises galimybes sudaryti sutartis, kurių objektas yra lizingo dalykas, su kitais asmenimis, svarbu, remiantis teisine literatūra bei Lietuvos teismų praktika, atskleisi subnuomos sutarties esmę bei galimus tokių, lizingo gavėjo sudaromų sutarčių kvalifikavimo variantus.

2008m. sausio 28d. nutartyje LAT, kvalifikuodamas tarp šalių sudarytas sutartis, užsiminė, kad „įstatymai nedraudžia ieškovui tuo pačiu metu būti lizingo gavėju ir daiktą (lizingo objektą) išnuomoti išperkamosios nuomos sutartimi, jeigu nuosavybės teisė į daiktą nuomininkui (*faktiškai subnuomininkui*) pereina po to, kai lizingo gavėjui nuosavybės teisė į daiktą pagal lizingo sutartį jau yra perėjusi“.⁷⁴

Nagrinėjamoje byloje ieškovas (V.Vaišvilos individuali įmonė), sudaręs tiesioginio lizingo sutartis (pagal CK 6.567str.) su lizinguojamųjų dalykų (statybinių vagonėlių ir cinkuotos tvoros) savininku („SEB VB Lizingu“), išperkamosios nuomos sutarčių pagrindu išnuomojo minėtus lizingo objektus atsakovui (UAB „Statnuoma“). Ginčas kilo dėl minėtų nuomos sutarčių tinkamo kvalifikavimo bei atsakovo nuosavybės teisių į sutarčių objektus pripažinimo. Visų instancijų teismai pagrįstai pripažino, kad tarp ieškovo ir atsakovo buvo sudarytos ne paprastosios nuomos, bet išperkamosios nuomos (pirkimo – pardavimo išsimokėtinai) sutartys. Remiantis CK 6.193str. taisyklėmis bei išplėtotą LAT jurisprudencija minėto straipsnio aiškinimo aspektu⁷⁵, kvalifikuojant sutartis yra svarbu atsižvelgti į šalių tarpusavio santykių praktiką, derybas dėl sutarties, tikruosius šalių ketinimus, vertinti sutarčių sudarymo aplinkybes bei sistemaiškai nagrinėti sudarytų sutarčių tekstą, atskiras sutarčių nuostatas. Nagrinėjamoje byloje šalys aiškiai pasisakė dėl CK 6.503str. 1d. taikymo, kaip antai: „Nuompinigiais padengus nuomojamojo turto vertę, nuomotojas įskaito sumokėtas nuomininko sumas, kaip pilną atsiskaitymą už išperkamosios nuomos būdu įsigytą turtą <...> sutartyse neaptais atvejais šalys vadovaujasi CK 6.477-6.503 straipsniais“⁷⁶. Be to, pagrindinis išperkamosios nuomos požymis, leidžiantis šią sutarti atskirti nuo kitų nuomos sutarties rūšių, tame tarpe ir lizingo sutarties, yra išperkamosios

⁷⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008m. sausio 28d. nutartis c.b.V *Vaišvilos individuali įmonė v. UAB „Statnuoma“*, Nr. 3K-3-44/2008, kat. 42.8.

⁷⁵ Žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006m. birželio 21d. nutartis c.b. *Vilniaus miesto savivaldybės taryba v. R. S. individualiai įmonei „Ridetas“*, Nr. 3K-3-421/2006, kat. : 42.8; 50.5.

⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008m. sausio 28d. nutartis c.b.V *Vaišvilos individuali įmonė v. UAB „Statnuoma“*, Nr. 3K-3-44/2008, kat. 42.8.

nuomos sutarties sudarymo tikslas: nuomininkas siekia įgyti nuosavybės teisę į nuomojamą daiktą, kuris būna žinomas jau nuomos sutarties sudarymo pradžioje (nors dėl to gali būti susitarta ir vėliau).⁷⁷

Teismai vieningai konstatavo, jog įstatymai leidžia šalims sudaryti sutartis, turinčias kelių rūšių sutarčių elementus. CK 6.503str. numato specifinę nuomos sutarties rūšį – išperkamąją nuomą - , kai išnuomotas daiktas pereina nuomininkui nuosavybės teise iki nuomos sutarties termino pabaigos, jeigu sumokama visa sutartyje nustatyta kaina. Taigi nagrinėjamu atveju lizingo gavėjas sudarė lizingo objekto išperkamosios nuomos sutartį. Remiantis CK 6.477str. 4d. nuomotoju gali būti ne tik išnuomojamo daikto savininkas, bet ir asmenys, kuriems teisę išnuomoti svetimą daiktą suteikia įstatymai ar to daikto savininkas. Akivaizdaus savininko (lizingo davėjo) leidimo išnuomoti lizingo dalyką, nepasibaigus lizingo sutarties terminui bei lizingo gavėjui neįgijus nuosavybės teisės, pagal bylos faktus nėra, tačiau apeliacinis teismas pagrįstai pabrėžė, jog tai, kad ginčijamų sutarčių sudarymo metu ieškovas (lizingo gavėjas) nebuvo statybos įrangos savininkas, nėra esminis kriterijus nagrinėjamam ginčui, nes byloje nėra duomenų apie tai, kad lizingo bendrovė prieštaravo ginčijamų sutarčių sudarymui.

Keliant klausimą, ar lizingo gavėjo sudarytos lizingo dalyko nuomos sutartys galėtų būti kvalifikuojamos kaip sublizingo sutartys, pagal analogiją taikant CK 6.490str. nuostatas, reglamentuojančias subnuomos teisinius santykius, svarbu suvokti galimo sublizingo esmę. *Terminologine prasme sublizingas* reikštų, kad lizingo gavėjas, perduodamas valdymo bei naudojimosi teises trečiajam asmeniui (subnuomininkui), tampa pastarojo lizingo davėju. Tačiau viena pagrindinių lizingo davėjo pareigų pagal lizingo sutartį yra įsigyti nuosavybės teise iš kito asmens (pardavėjo) lizingo gavėjo nurodytą lizingo dalyką. Taigi nuomotojas sublizingo atveju neatitinka tipinės ir tuo pačiu lizingo sutarčiai būdingos išskirtinės lizingo davėjo charakteristikos. Todėl lizingo sutarties pagrindu lizingo gavėjui sudarant lizingo dalyko nuomos sutartis galime kalbėti apie CK 6.490str. taikymo galimybę, kadangi finansinė nuoma – viena iš nuomos sutarčių rūšių ir, neesant specialaus minėtų sutartinių santykių reglamentavimo prie lizingo sutarties nuostatų, reikėtų vadovautis bendrosiomis nuomos sutarties taisyklėmis, reguliuojančiomis subnuomos teisinius santykius.

Taigi lizingo gavėjo sudaromų sutarčių, kurių objektas yra lizingo dalykas, kvalifikavimo klausimas yra neatsiejamai susijęs su šalių suderinta valia ir siekiamais sutarčių sudarymo tikslais. Konsensualizmo (lot. *consensus* – sutarimas, vienybė, harmonija) principas reikalauja, kad, bet kuriuo atveju kvalifikuojant sutartis, būtų atskleisti šalių tikrieji ketinimai, o tai savo

---

⁷⁷ Žr. MIZARAS, V. Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal civilinį kodeksą. *Justitia*, 2003, Nr. 1-2 (43-44).

ruožtu reiškia, kad, kilus poreikiui išaiškinti sutartį, sutartis visų pirma turi būti aiškinama sąžiningai ir neapsiribojant vien pažodiniu sutarties teksto (taip pat pavadinimo) aiškinimu⁷⁸.

---

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008m. sausio 28d. nutartis c.b. *Vaišvilos individuali įmonė v. UAB "Statnuoma"*, Nr. 3K-3-44/2008, kat. 42.8.

Išvados

- 1) Lizingo sutartis, viena iš nuomos sutarčių rūšių, įtvirtintų naujojo CK XXX skyriuje, remiantis Tarptautinės privatinės teisės instituto (*UNIDROIT*) parengta 1988 metų gegužės 21 dienos Otavos konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo, yra verslo sutartis, kurios pagrindinis tikslas yra verslo plėtojimas ir pelno siekimas. Finansinės nuomos sandorio esmė pasireiškia tuo, kad lizingo davėjas finansuoja lizingo gavėjo priimtą investicinį sprendimą, todėl neretai šis sandoris literatūroje yra apibūdinamas kaip finansinių paslaugų teikimo veikla, t.y. net ir turėdamas išimtinės teisės į sutarties dalyku esančio daikto valdymą bei naudojimąsi juo, kaip ir paprastosios nuomos atveju lizingo gavėjas (nuomininkas) neturi teisės disponuoti daiktu, t.y. tikrasis savininkas sutarties galiojimo metu išlieka lizingo davėjas (nuomotojas), kurio realias pajamas atspindi skirtumas tarp lizingo mokėjimo ir daikto vertę sudarančių sumų (lizingo gavėjo palūkanų už suteiktas finansavimo paslaugas mokėjimas).
- 2) Lizingas plačiąja prasme – sudėtinga tarpusavio teisinių ryšių konstrukcija, susidedanti iš dviejų rūšių sutarčių : lizinguojamojo daikto pirkimo – pardavimo sutarties tarp pardavėjo ir lizingo davėjo ir atskiros finansinės nuomos sutarties tarp lizingo davėjo (lizinguojamo daikto savininko) ir lizingo gavėjo, todėl pirkimo – pardavimo sutartis gali būti laikoma sutartimi trečiojo asmens naudai (CK 6.191str.), kai skolininkas, sudarydamas sutartį, įsipareigoja, jog iš sutarties atsiradusi prievolė turės būti įvykdyta ne kreditoriui, o trečiajam, sutartyje nurodytam asmeniui, turinčiam teisę iš skolininko reikalauti prievolės įvykdymo.
- 3) Trišalio modelio samprata lizingo teisiniuose santykiuose galėtų būti taikoma, vertinant susiklostančių santykių visumą, t.y. tiek lizingo, tiek pirkimo – pardavimo sutartis bendrai, analizuojant minėtų pagrindinių trijų dalyvių teises ir pareigas, tarpusavio atskirus ryšius. Finansinės nuomos sutartis iš esmės neapima daugiašaliame sandoriui būdingo bendro valios išreiškimo, siekiant to paties rezultato.
- 4) Lizingo ir pirkimo - pardavimo sutartis yra dvi teisine prasme nesusijusios sutartys, tačiau daikto įsigijimas nuosavybės teise su tikslu perduoti jį lizingo gavėjui, lemia tai, kad pirkėjo teises, kylančias iš pirkimo – pardavimo sutarties, perima lizingo gavėjas. LAT, atskleisdamas finansinės nuomos sutarties esmę, pabrėžia pirkimo – pardavimo sutarties privalomumą, t.y. privalomumą sandorio, be kurio iš esmės yra negalimas lizingo teisinių santykių susiformavimas.
- 5) Išanalizavus Lietuvos teismų praktiką, galima apibendrinti esminius lizingo bei su juo susijusių sutarčių teisinius aspektus:

- a) lizingo gavėjo teisė pasirinkti lizingo objektą ir naudotis juo suponuoja pastarajam pareigą grąžinti kreditą lizingo davėjui, be abejo, sumokant didesnę nei pati lizinguojamo daikto vertė bendrą sumą;
- b) lizingo gavėjo pareiga sumokėti nustatyto dydžio periodines įmokas bei kitus priklausančius mokėjimus (delspinigius, baudas) ir pareiga grąžinti lizingo objektą yra visiškai skirtingos prievolės, kurių neįvykdymas sukelia skirtingus teisinius padarinius;
- c) lizingo sutarties turiniu bei finansavimo funkcijos svarba, vėlavimas mokėti įmokas ir mokėjimo grafiko nesilaikymas yra esminis lizingo sutarties pažeidimas;
- d) sprendžiant klausimą dėl lizingo sutarties nutraukimo, svarbu atsižvelgti ne tik į ekonominį lizingo teisinių santykių aspektą, bet taip pat ir į kitus galimus CK 6.217str. įtvirtintus kriterijus (CK 6.217str. 2d. 5p.), kurių sąmoningas nepaisymas, vienašališkai nutraukiant sutartį, pažeistų sąžiningumo, teisingumo, protingumo principus, iškraipytų šalių interesų pusiausvyrą;
- e) nors pretenzijas dėl daikto perdavimo lizingo gavėjas turi teisę reikšti pardavėjui, lizingo davėjui išlieka atsakomybė už lizingo sutartyje numatyto tikslo pasiekimą – daikto, reikalingo lizingo gavėjo verslui, tinkamą perdavimą pastarajam;
- f) lizingo gavėjas neturi galimybės tiesiogiai daryti įtakos pirkimo – pardavimo sutarties šalių tarpusavio įsipareigojimams, jų atsiskaitymo santykiams, tačiau teisės gauti išnuomotą daiktą laiku ir tinkamai tinkamas įgyvendinimas tiesiogiai priklauso nuo pirkimo – pardavimo sutarties teisinių santykių;
- g) perduodamas lizingo dalyką, pardavėjas pirmiausia įvykdo svarbiausią pareigą lizingo davėjui (pirkėjui) pagal pirkimo – pardavimo sutartį (6.317 str.), o lizingo davėjas savo ruožtu įvykdo pareigą perduoti lizingo dalyką lizingo gavėjui valdyti ir naudotis juo pagal kitą, ne pirkimo – pardavimo, o finansinės nuomos sutartį;
- h) naujasis skolininkas, perimdamas pradinio skolininko išsiskolinimą, tuo pačiu įgyja pradinio skolininko turėtas teises ir pareigas pagal lizingo sutartį: galimybę, pasibaigus sutarties terminui, tapti tikruoju teisiniu lizinguojamo daikto savininku;
- i) lizingo sutarties pažeidimas tiesiogiai liečia tik pačią sutartį sudariusias šalis. Tuo tarpu tarp lizingo gavėjo ir draudiko sudaryta lizinguojamojo turto draudimo sutartis nėra ir negali būti pažeista tiesiogiai pažeidžiant lizingo sutarties sąlygas, kadangi draudimo sutartis yra savarankiška sutartis, kurios esmine sąlyga yra turtinis draudėjo interesas;

- j) draudimine apsauga yra ginami ne tik lizingo gavėjo, bet ir lizingo davėjo, kaip trečiojo asmens, kurio naudai yra sudaroma draudimo sutartis, teisėti interesai, be to, draudiminė apsauga galioja tiek teisėtam apdrausto turto savininkui, tiek teisėtam jo valdytojui;
  - k) lizingo sutarties pagrindu sudaroma lizinguojamojo daikto draudimo sutartis – sutartis trečiojo asmens naudai (naudos gavėjas – lizingo davėjas (lizingo bendrovė)), todėl įvykus draudiminių įvykiui ir lizingo davėjui pareikalavus ir gavus iš draudimo kompanijos draudimo išmoką, lizingo gavėjas netenka teisės reikalauti draudimo išmokos tiek pagal įstatymą, tiek pagal draudimo sutartį;
  - l) ieškinio senaties termino atnaujinimas negali būti siejamas su draudimo išmokos išmokėjimo laukimu;
  - m) iš draudimo sutarties kylantys įsipareigojimai yra visiškai savarankiški ir negali būti tiesiogiai siejami su įsipareigojimais pagal lizingo sutartį. t.y. prievolė atsiskaityti pagal lizingo sutartį ir draudiko prievolė išmokėti draudimo išmoką įvykus draudiminių įvykiui savo prigimtimi ir atsiradimo pagrindais yra skirtingos, neatsirandančio tuo pačiu metu.
- 6) Lizingo gavėjo sudaromų sutarčių, kurių objektas yra lizingo dalykas, kvalifikavimo klausimas yra neatsiejamai susijęs su šalių suderinta valia ir siekiamais sutarčių sudarymo tikslais, todėl lizingo sutarties pagrindu lizingo gavėjui sudarant lizingo dalyko nuomos sutartis galime kalbėti apie CK 6.490str. taikymo galimybę, kadangi finansinė nuoma – viena iš nuomos sutarčių rūšių ir, neesant specialaus minėtų sutartinių santykių reglamentavimo prie lizingo sutarties nuostatų, reikėtų vadovautis bendrosiomis nuomos sutarties taisyklėmis, reguliuojančiomis subnuomos teisinius santykius.

Naudotos literatūros sąrašas

Norminiai teisės aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.). Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014 (1992-11-30).
- 2) Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios'2000 Nr.74-2262, Valstybės žinios'2000 Nr.77 (atitaisymas), Valstybės žinios'2000 Nr.80 (atitaisymas), Valstybės žinios'2000 Nr.82 (atitaisymas)).
- 3) Lietuvos Respublikos bankų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2004, Nr. 54-1832.
- 4) Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2002, Nr. 91-3891.
- 5) Lietuvos Respublikos finansinės atskaitomybės įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3516.
- 6) Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3515.
- 7) Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992.
- 8) Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1994, Nr. 94-1833.
- 9) Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 58-1705.
- 10) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 17 d. nutarimas Nr. 1158 „Dėl Sutarčių registro steigimo ir Sutarčių registro nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3157.
- 11) Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas dėl išsinuomoto ir išnuomoto turto finansinės apskaitos tvarkos patvirtinimo, 2000 m. birželio 5 d., Nr. 144.
- 12) Verslo apskaitos standartas „Nuoma, lizingas (finansinė nuoma) ir panauda“, patvirtintas Viešiosios įstaigos Lietuvos Respublikos instituto standartų tarybos 2003m. gruodžio 18d. nutarimu Nr. 1.

Specialioji literatūra:

- 1) AMBRASIENĖ, D. Asmenų pasikeitimas prievolėje (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai). *Jurisprudencija*, 2002, t. 28 (20); 96-104.

- 2) BALČIKONIS, R. Esminio sutarties pažeidimo samprata pagal Lietuvos respublikos civilinį kodeksą. *Jurisprudencija*, 2004, t. 51 (43); 44-61.
- 3) БРАГИНСКИЙ, М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В. *Договорное право, книга вторая, договоры о передаче имущества*. Москва: Статус, 2006.
- 4) ГАЗМАН В. Д. Лизинг: Теория, практика, комментарии. Москва, 1997.
- 5) Гражданское и торговое право капиталистических государств. Москва: „Международные отношения“, 1993.
- 6) JUODKA, R. Lizingo teisinių santykių reguliavimas naujajame Civiliniame kodekse. *Justitia*, 2000, Nr. 4-5.
- 7) Комментарий части второй гражданского кодекса Российской Федерации. Москва: Гардарика, 1996.
- 8) KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*. Vilnius: Justitia, 2007.
- 9) LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO KOMENTARAS. *Pirmoji knyga, bendrosios nuostatos*. Vilnius: Justitia, 2001.
- 10) LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO KOMENTARAS. *Antroji knyga, asmenys*. Vilnius: Justitia, 2002.
- 11) LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO KOMENTARAS, *šeštoji knyga, prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003.
- 12) LIETUVOS TEISĖS UNIVERSITETAS. *Civilinė teisė, bendroji dalis, pirmas tomas, vadovėlis*. Vilnius: 2004.
- 13) LIETUVOS TEISĖS UNIVERSITETAS. *Civilinė teisė, prievolių teisė, vadovėlis*. Vilnius: 2004.
- 14) LISAUSKAS, G. Finansinės nuomos sąvoka pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą. *Jurisprudencija*, 2000, t. 34 (26); 14-20.
- 15) LISAUSKAS, G. Finansinės nuomos ir tiesioginio lizingo santykis pagal Lietuvos respublikos civilinį kodeksą. *Jurisprudencija*, 2003, t. 47 (39); 110-118.
- 16) MIKELĖNAS V. *Prievolių teisė, pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002.
- 17) MIZARAS, V. Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal civilinį kodeksą. *Justitia*, 2003, Nr. 1-2 (43-44).
- 18) MIZARAS, V. Pirkimo – pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (1). *Justitia*, 2003, Nr. 3-4 (45-46).
- 19) MIZARAS, V. Pirkimo – pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (2). *Justitia*, 2003, Nr. 5 (47).

- 20) MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS. *Civilinė teisė, bendroji dalis, antras tomas, vadovėlis*. Vilnius:2005.
- 21) STANISLOVAITIS, R. *Komercinė teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2005.
- 22) ШЕЛЕНКОВ В.Г. Учет лизинговых операций и анализ их эффективности. Москва: Экзамен, 2005.

Praktinė medžiaga:

- 1) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000m. balandžio 3d. nutartis c.b. *AB "Turto bankas" v. UAB "Vaidluvė"*, Nr.3K-3-406/2000, kat.14.
- 2) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000m. rugsėjo 20d. nutartis c.b. *Vilniaus miesto valdyba v. Vilniaus knygos draugija*, Nr. 3K-3-856/2000, kat. 43.
- 3) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001m. birželio 21d. nutartis c.b. *UAB "VB Lizingas" v. Rimanto bagvilio komercinė įmonė*, Nr. 3K-7-440/2001, kat.45.8.
- 4) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002m. spalio 2d. nutartis c.b. *AB „Tauro bankas“ v. AB „Vilniaus vingis“*, Nr. 3K-3-1123/2002, kat. 18.2; 18.3.
- 5) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003m. vasario 17d. nutartis c.b. *UAB "Veeko" v. UAB "Dorilė"*, NR. 3K-3242/2003, kat.45.8.
- 6) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003m. kovo 6d. nutartis c.b. *UAB "Olegas ir sūnus"v. UAB "Žemės ūkio banko draudimas"*, Nr. 3K-7-775/2003, kat.45.8.
- 7) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003m. gegužės 21d. nutartis c.b. *A.Budrienė v. L.B. Audickienė*, Nr. 3K-3-616/2003, kat.18.3;18.4;36.1;95.1.
- 8) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003m. gruodžio 1d. nutartis c.b. *Olga Dubnikova v. AB "Lietuvos draudimas"*, Nr. 3K-3-1150/2003, kat. 21.2.2.9; 37.6; 37.7; 67 .
- 9) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004m. vasario 18d. nutartis c.b. *UAB "VB Lizingas" v. A Stankovskos stomatologinė įmonė "Dentesta"*, Nr. 3K-3-123/2004, kat.45.8.
- 10) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004m. kovo 24d. nutartis c.b. *UAB "Tradcon International" v. UAB "Luvel"*, Nr. 3K-3-223/2004, kat.45.8.
- 11) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004m. spalio 6d. nutartis c.b. *UAB "Žemaitijos granitas" v. UAB "If draudimas"*, Nr. 3K-3-521/2004, kat. 67, 31.4.
- 12) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005m. sausio 19d. nutartis c.b. *UAB "Vingio kino teatras" v. UAB "Eika"*, Nr. 3K-3-38/2005, kat 42.5; 42.6; 52.3.

- 13) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005m. rugsėjo 26d. nutartis c.b. *UAB “SEB VB lizingas” v. UAB “Integrita”*, Nr. 3K-3-422/2005, kat. 50.10; 73.2.5.5.
- 14) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005m. lapkričio 23d. nutartis c.b. *Algirdas Laurikietis v. UAB “Šiaulių dujotiekio statyba”, UAB “VB lizingas”*, Nr. 3K-3-590/2005, kat 39;50.10.
- 15) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006m. birželio 21d. nutartis c.b. *Vilniaus miesto savivaldybės taryba v. R. S. individualiai įmonei „Ridetas“*, Nr. 3K-3-421/2006, kat. : 42.8; 50.5.
- 16) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006m. rugsėjo 6d. nutartis c.b. *UAB „Autrona“ v. UAB „If draudimas“*, Nr. 3K-3-455/2006, kat. : 73.1.
- 17) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007m. birželio 22d. nutartis c.b. *UAB “Hansa lizingas” v. N.M.*, Nr. 3K-3-256/2007, kat. 24.4.
- 18) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008m. sausio 28d. nutartis c.b. *Vaišvilos individuali įmonė v. UAB “Statnuoma”*, Nr. 3K-3-44/2008, kat. 42.8.
- 19) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008m. sausio 31d. nutartis c.b. *UAB “SEB VB lizingas” v. UAB “Gendera”, UAB “Antima ir Ko”*, Nr. 3K-3-69/2008, kat. 45.1.

Elektroniniai dokumentai:

- 1) 1998 m. Otavos Konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo (UNIDROIT Convention on International Financial Leasing). [žiūrėta 2008 03 10]. Prieiga per internetą: <http://www.unidroit.org/english/conventions/1988leasing/1988leasing-e.htm>.
- 2) 1994 m. Tarptautinės privatinės teisės unifikavimo instituto parengti tarptautinių komercinių sutarčių principai (UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts). [žiūrėta 2008 03 15]. Prieiga per internetą: <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm>.
- 3) Lietuvos lizingo asociacija. [žiūrėta 2008 03 31]. Prieiga prie interneto: <http://www.lease.lt/Index.html>.
- 4) Valstybės įmonė regitra [žiūrėta 2008 03 15]. Prieiga prie interneto: <http://www.regitra.lt>.
- 7) Александрович М.М. Лизинг. Все, что стоит знать о лизинге, 2004 12 30. [žiūrėta 2008 03 07]. Prieiga per internetą: http://www.cfin.ru/management/finance/capital/leasing_deal.shtml.
- 8) Лизинг за рубежом. [žiūrėta 2008 03 08]. Prieiga per internetą: <http://www.likostroy.ru/Leasing/abroad.php>.

Santrauka

Įsigaliojus naujam Lietuvos Respublikos civiliniam kodeksui, remiantis Tarptautinės privatinės teisės instituto (*UNIDROIT*) parengta Otavos Konvencija dėl tarptautinio lizingo, įstatymų leidėjas įtvirtina ilgalaikę ir „daugiašalią“ lizingo sutartį. Finansinė nuoma apima sudėtingą sutartinių santykių kompleksą ir yra vykdoma mažiausiai dviejų sutarčių pagrindu: lizingo ir pirkimo – pardavimo sutarčių. Lizingas sudaromas išimtinai verslo tikslams, ir jį sudaryti gali tik asmenys, pripažinti verslininkais (CK 6.567str.1d.), taigi pagrindinis lizingo sutarties tikslas – pelno gavimas ir verslo plėtojimas.

Finansiniame lizinge privalo dalyvauti lizingo gavėjas (nuomininkas), lizingo davėjas (nuomotojas) bei lizingo dalyko pardavėjas (gamintojas). Akivaizdu, kad susidaro daugiapakopė sutartinė sistema, kurioje kiekvienas dalyvis turi ir savų, ir bendrų interesų. Lizingo pagrindu atsirandantys pakankamai sudėtingi šalių tarpusavio ryšiai ir teisiniai įsipareigojimai neišvengiamai sąlygoja ginčų tarp šalių atsiradimą, formuojasi atitinkama teismų praktika.

Darbe yra analizuojama Lietuvos teismų praktika lizingo sutarties esminiais probleminiais klausimais, daugiausia dėmesio skiriant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pozicijų vertinimui. Nagrinėjama lizingo tarpusavio ryšių struktūra, teisinių santykių kvalifikavimo problema, dalyvių teisės ir pareigos, su lizingo sutartimi glaudžiai susijusios atskiros civilinės sutartys (pirkimas-pardavimas, draudimo sutartis, išperkamoji nuoma, vartojimo kreditas). Be teisminės medžiagos analizės taip pat yra nagrinėjami teoriniai lizingo sutarties aspektai, atskleidžiama teisinė lizingo prigimtis, atskiri finansinės nuomos sutartinių santykių turinio elementai.

Summary

Once the new Lithuanian Republic civil code has been established, the legislator fixed the long-term and „multilateral“ Financial leasing contract based on the UNIDROIT Convention of International Financial Leasing. The Financial leasing comprises the sophisticated complex of contractual relationships. This leasing could be done by at least two contracts which are financial leasing and purchase contract. Financial leasing is done for the purpose of business target and the only participators can do it are businessmen. Therefore main purposes of this contract are the profit made as well as business development.

The contractors of the Financial leasing are the lessee, the lessor and the seller of the contract object. This leads to a multi-stage contractual system, where each of participators have their own as well as general interests. Complicated relationships and legal obligations which are formed on the basis of the Financial leasing inevitably determine issues between the participators leading to the development of corresponding court practice.

The work represents the analysis of the Lithuanian court practice in accordance with the essential problems of the Financial leasing with more attention being paid to the assessment of the Lithuanian High Court's attitudes. The research has been done onto the relationships structure of the Financial leasing, qualification problems of legal relations, rights and duties of contract participators, other different civil contracts, closely related to financial leasing (purchase contract, insurance contract, leasing, expire credit). Apart from the evaluation of the court practice, the analysis has been done on theoretical aspects of the Financial leasing and the legal nature of this contract as well as on the content of various elements related to the financial leasing contractual relationships.